

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१४

माथिल्लो त्रिशुली-१ को विद्युत प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँमा खरीद गरिने

माथिल्लो त्रिशुली-१ आयोजनाबाट उत्पादन भएको विद्युतलाई नेपाल विद्युत प्राधिकरणले हिउँदमा प्रतियुनिट ८ रुपैयाँ ४० पैसामा खरीद गर्ने भएको छ ।

नेपाल वाटर एण्ड इनर्जी डेभलपमेण्ट कम्पनी प्रालिका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बो सुइक यी र प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले आइतवार सो आयोजनाको विद्युत खरीद विक्री सम्झौता (पीपीए)मा हस्ताक्षर गरेका छन् ।

सम्झौताअनुसार प्राधिकरणले आयोजनाको विद्युत सुखायाम ८ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षायाममा ४ रुपैयाँ ८० पैसामा खरीद गर्नेछ । रन अफ रिभर आयोजनाका लागि मङ्सिर १६ बाट जेठ १५ सम्मको अवधिलाई सुखायाम र जेठ १६ देखि मङ्सिर १५ सम्मको अवधिलाई वर्षायाम कायम गरिएको छ । कम्पनीले परफरमेन्स ग्यारेन्टीबापत २१ करोड ६० लाख रुपैयाँ बुझाएपछि पीपीएमा हस्ताक्षर भएको बताइएको छ ।

प्राधिकरणले विदेशी लगानीमा निर्माण हुने एक सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजनासँग विदेशी ऋणको अंशका लागि मात्रै अमेरिकी डलरमा भुक्तानी गर्ने गरी नेपाली मुद्रामा पीपीए गर्ने नीति अनुरूप यो पीपीए सम्झौता डलरमा भएको छ । पीपीए आइतवारका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको डलरको सटही मूल्यलाई स्थिर राख्ने गरी भएको छ । आयोजनामा कोरियन कम्पनीहरु, विश्व बैंक समूह अन्तर्गतको अन्तरराष्ट्रिय वित्त निगम (आइएफसी) र नेपाली लगानीकर्ताको लगानी रहनेछ । ऊर्जा मन्त्रालय र कम्पनीबीच २०७३ पुस १४ गते आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) भइसकेको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१४

विद्युत् विकासका लागि लगानीमैत्री वातावरण : राष्ट्रपति

१० वर्षमा ४० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादनको मुख्य नारासहित शनिबारदेखि काठमाडौंमा नेपाल पावर इन्भेष्टमेन्ट समिट २०१८ सुरु भएको छ । ऊर्जा विकास परिषद् (ईडीसी) को मुख्य आयोजनामा सुरु भएको पावर समिटमा राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले सरकारले जलविद्युत् लगानीमैत्री वातावरण बनाउने बताइन् । जलविद्युत्मा बाह्य लगानी आकर्षित गर्नुपर्ने बताउँदै उनले यसका लागि सरकारले सबै किसिमको वातावरण बनाउनुपर्नेमा जोड दिइन् । “नेपालको जलविद्युत् विकास गर्न सके नेपालको मात्र होइन, छिमेकी राष्ट्रहरूको विकासमा पनि सहयोग पुग्छ,” उनले भनिन्, “नेपालको जलविद्युत् विकासका लागि प्रशस्त लगानीको सम्भावना छ, ढुक्क भएर लगानी गर्नुस्, सरकार यसका लागि सहयोग गर्न तयार छ ।”

संघीय र केन्द्रको निर्वाचनपछि सबैको ध्यान आर्थिक समृद्धिमा केन्द्रित भएको बताउँदै उनले अब नेपालको ध्यान जलविद्युत् विकासमा केन्द्रित हुने बताइन् ।

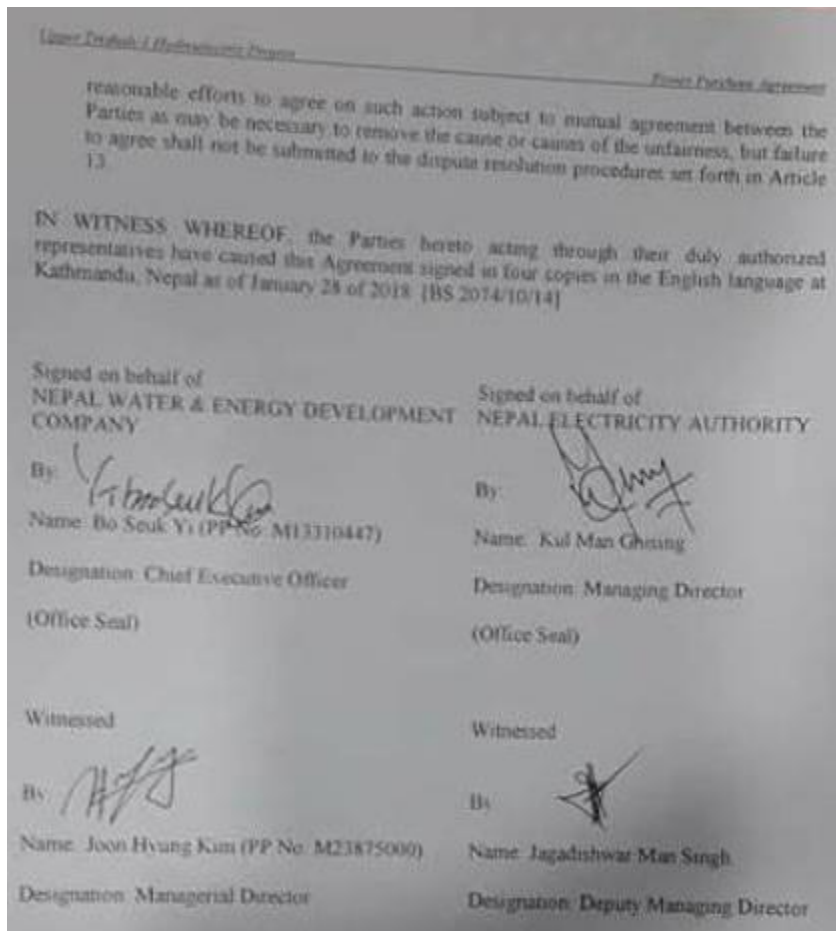
नेपालका लागि भारतका राजदूत मञ्जिव सिंह पुरीले आर्थिक समृद्धिका लागि जलविद्युत् विकास महत्वपूर्ण रहेको बताउँदै भारतले नेपालमा नौ सय मेगावाटका अरुण तेस्रो र माथिल्लो कर्णालीका साथै पञ्चेश्वर र कोशी उच्च बाँध आयोजनाको निर्माणमा सहकार्य गरी अघि बढेको बताए । अरुण तेस्रोको निर्माण सुरु भएको बताउँदै उनले यसको विकासबाट नेपालप्रति अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा सकारात्मक सन्देश जाने बताए ।

परिषद्का अध्यक्ष सुजित आचार्यले परिषद्ले नेपाल जलविद्युत् लगानीका लागि उपयुक्त थलो भएको बताउँदै शून्य प्रतिशत आयकर, शतप्रतिशत लगानी फिर्ता र फाइदा, डलरमा विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) लगायतका सुविधा रहेको जानकारी दिए । भारत, चीन, बंगलादेश, युरोप, कोरिया, अमेरिकालगायत देशका ५५ विज्ञहरूको प्रस्तुतीकरण रहेको पावर समिटमा स्वदेशी तथा विदेशी गरी पाँच सय प्रतिनिधि सहभागी रहेको परिषद्का सचिव सुशील पोखरेलले जानकारी दिए । तीन दिनसम्म सञ्चालन हुने समिटमा नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रमा वैदेशिक लगानी भित्र्याउनका लागि विश्वका प्रतिष्ठित कम्पनीहरू र लगानीकर्ताहरू तथा नेपालका प्रवर्द्धकहरूबीच प्रत्यक्ष साक्षात्कार गर्ने कार्यक्रम छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/१०/१४

१० वर्षपछि माथिल्लो त्रिशूली-१ को पिपिए

सरकारले प्रक्रिया सुरु गरेको झन्डै १० वर्षपछि २ सय १६ मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली-१ को विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र आयोजना निर्माण गर्ने नेपाल वाटर एन्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनीबीच आइतबार सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको हो । प्राधिकरणका तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बो सक यीले सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेका छन् । प्राधिकरण सञ्चालक समितिको गत बुधबार बसेको बैठकले आयोजनाको पिपिए गर्ने निर्णय गरेको थियो । आयोजनाले वार्षिक ३ प्रतिशतका दरले ८ वटा मूल्यवृद्धि (स्कालेसन) पाउनेछ । प्राधिकरण सञ्चालक समितिकाे बिहीबारकाे निर्णयलगत्तै कम्पनीले परफर्मन्स ग्यारेन्टी (धरौटी) बापत २१ करोड ६० लाख रुपैयाँ बुझाएकाे छ । यसपछि पिपिएमा हस्ताक्षर भएकाे हाे ।

आयोजनामा ८० प्रतिशत ऋण र २० प्रतिशत स्वपुँजी हुनेछ । यसमा १५ प्रतिशत विश्व बैंकअन्तर्गतको आइएफसी तथा १० प्रतिशत नेपाली लगानी पनि छ । ८० प्रतिशत ऋणको भुक्तानी गर्नमात्र डलरमा पिपिए गर्ने निर्णय भएको छ । यस्तो पिपिए १० वर्षसम्मका लागि हुनेछ । १० वर्ष वा ऋण तिरेपछि विद्युत् खरिद गरेको रकम नेपाली मुद्रामै भुक्तानी हुने हुँदा देशलाई कुनै नोकसानी हुने छैन । सरकारले २०७२ फागुनमा जारी गरेको 'ऊर्जा संकट निवारण तथा विद्युत् विकास दशक' सम्बन्धी कार्ययोजना र

ऊर्जा मन्त्रालयले तयार गरेको निर्देशिका अनुसार नै पिपिए गर्न निर्णय भएको छ । अाइटबारदेखि नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको डलरको सटही मूल्य स्थिर (लक हुने) राखिनेछ । यसो हुँदा डलरको तुलनामा नेपाली रुपैयाँ कमजोर हुँदा असर पर्दैन । डलर कमजोर हुँदा पर्ने असर 'हेजिड फन्ड' बाट व्यवस्थापन हुनेछ । हेजिड फन्ड स्थापनाको प्रक्रिया सुरु भइसकेको पनि उनले जानकारी दिए । राष्ट्र बैंकले यस्तो फन्ड स्थापना, सञ्चालन र नियमनको ढाँचा तयार गर्नेछ । हेजिड लागत सरकार, प्राधिकरण र आयोजना प्रवर्द्धकले बेहोर्नेछन् । त्रिशूली-१ आरओआर (नदी प्रवाही) आयोजना भने पनि यसको हिउँदको ऊर्जा निकै राम्रो रहेकोमा घिसिडले बताए । उनका अनुसार विगतमा भएका डलर पिपिएसँग यसको तुलना गरेर व्याख्या गर्नुको अर्थ छैन । क्यू-५० मा डिजाइन भएकाले आयोजनाबाट हिउँदमा पनि ३९ प्रतिशत (१०६) मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन्छ । विदेशी मुद्रा अर्थात् डलरको जोखिम कम गर्ने यो उत्कृष्ट नमूना भएकाले भविष्यमा अन्य आयोजनामा पिपिए गर्न सजिलो हुने घिसिडको भनाइ छ । प्राधिकरणले आयोजनाको विद्युत् सुख्खा याम (मंसिर १६ देखि जेठ १५) सम्म प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँ र बर्खा (जेठ १६ देखि मंसिर १५) सम्म प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँमा किन्नेछ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१४

‘पश्चिमसेती स्वदेशी लगानीमै’

सुदूरपश्चिम क्षेत्रका बासिन्दाहरूले तीन महिनाभित्र अन्योल नहटे बहुचर्चित ७५० मेगावाटको पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना स्वदेशी लगानीमै बनाउन अघि बढ्ने बताएका छन् । शनिबार स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था ईप्पान र सुदूरपश्चिम सरोकार मञ्चले काठमाडौंमा आयोजना गरेको पश्चिमसेती जलविद्युत्सम्बन्धी छलफलमा उनीहरूले २२ वर्षदेखि सुदूरपश्चिमबासीले पश्चिम सेती निर्माणको प्रतिक्षा गरिरहेको बताउँदै तीन महिनाभित्र अन्योल नहटे स्वदेशी लगानीमा निर्माणका लागि प्रकृया अघि बढाउने बताए । यस क्षेत्रका प्रदेश सांसदहरू, विजहरू, सरोकारवाला निकायका प्रतिनिधिलगायत संलग्न रहेको छलफलमा नेपाल राष्ट्र बैंकका पूर्वगभर्नर गणेशबहादुर थापाले चिनियाँ कम्पनीले तीन महिनाभित्र आयोजना बनाउने वा नबनाउने निम्नयोल दिनुपर्ने बताउँदै नबनाउने अवस्था आए स्वदेशी लगानीमै बनाउनुपर्ने धारणा राखे । “स्रोत हामीसँग छ, यसको लागि प्रतिफल स्पष्ट पार्ने र उच्च तहमा सहमति गराउनका लागि पहल गर्नुपर्छ,” उनले भने ।

छलफलमा ऊर्जा मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायले आयोजना निर्माणको जिम्मा लिएको चिनियाँ कम्पनी चाइना थ्री गर्जेज कर्पोरिसन (सीटीजीसी)का अध्यक्षसँगको भेटमा उनीहरू पश्चिम सेती बनाउन इच्छुक नदेखिएको बताए । उनले भने, “सम्झौतापछि संयुक्त उपक्रम (जेभीए) सम्म आईपुग्दा लामो संघर्ष गर्नुपरेको र उनीहरूले विभिन्न बहानामा आयोजनाको काम पछि सारिरहेका छन् ।” सरकारले विद्युत् किन्ने ग्यारेण्टी गरेको, जग्गा प्राप्तिका लागि प्रतिबद्धता जनाएको, प्रसारण लाइनको निर्माण अघि बढाएको तथा सुरुमा सम्झौता गर्दाको बखतमा भन्दा बढी विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) दर दिए पनि चिनियाँ कम्पनीले ढिलाइ गरेको बताउँदै उनले चिनियाँ कम्पनीले अहिले आएर बहुउद्देश्यीय पीपीए माग्नेजस्ता कार्य गर्नुले पश्चिम सेती निर्माणमा कम्पनीको नियतमाथि शंका उब्जिएको बताए । पश्चिम सेतीका प्रवर्द्धक कम्पनी इच्छुक नभए पनि त्यहाँका स्वदेशी एजेण्टहरू बढी सकृय रहँदा समस्या उत्पन्न भएको उनको भनाइ उनको थियो ।

कार्यक्रममा राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य डा. गोविन्दराज भट्टले सन् २००५ भित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको पश्चिम सेती सन् २०१८ मा समेत निर्माण सुरु नहुनु बिडम्बना भएको बताउँदै यसको निर्माणका लागि राजनीतिकलगायत सबै पक्षबाट पहल जरुरी रहेको बताए । कांग्रेसका प्रदेश सांसद कर्ण मल्लले विस्तृत अध्ययन भइसकेको पश्चिम सेती २२ वर्षदेखि हल्लामा सीमित भएको बताउँदै २१ माघमा हुन लागेको प्रदेश नम्बर ७ को पहिलो बैठकले उच्च प्राथमिकतामा राखेर अघि बढाउने संकल्प प्रस्ताव पारित गर्ने बताए । “छिट्टै निर्माण अघि बढ्नुपर्छ, नबढे अब चिनियाँ कम्पनीलाई बोलाएर छलफल गर्छौं । बन्ने अवस्था नदेखिए सुदूरपश्चिमबासीले यसलाई अघि बढाएरै छाड्छौं,” उनले भने ।

माओवादीका प्रदेश सांसद झपट बोहराले पश्चिमसेती स्वदेशी लगानीमै बनाउन सकिने बताउँदै स्टेट पावर डेलभपमेन्ट कम्पनी बनाएर प्रदेशले आयोजना निर्माण गर्न सक्ने बताए । नेकपा एमालेका प्रदेश सांसद प्रकाश शाहले राजनीतिक अस्थिरताको चंगुलमा जलविद्युत् आयोजना परेको बताउँदै अब आयोजनाको निर्माण कार्य अघि बढाउने बताए ।

ईप्पानका पूर्वअध्यक्ष खड्गबहादुर विष्टले पश्चिमसेती र नेपालको ऊर्जाबारे कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै आयोजना विवादमा फसेको भन्दै आयोजना निर्माण भएमा ठूलो आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तन हुने बताए । कार्यक्रममा मञ्चका

संस्थापक अध्यक्ष मोतीलाल बोहरा, ईप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईलगायतले पश्चिमसेती आयोजना स्वदेशी लगानीमा पनि बनाउन सक्ने बताएका थिए ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१५

जलविद्युत्मा लगानी गर्न नेपालको दायरा फराकिलो

जलविद्युत् क्षेत्रका विज्ञ र प्रवर्द्धकहरूले जलविद्युत् क्षेत्रमा लगानी गर्न नेपालको दायरा फराकिलो रहेको बताएका छन् । ऊर्जा विकास परिषद्ले आयोजना गरेको नेपाल पावर इन्भेस्टमेन्ट समिट-२०१८ को अवसरमा आइतबार आयोजित 'नेपालको ऊर्जाको क्षेत्रमा वैदेशिक लगानी' (एफडीआई) बारेको छलफलमा सहभागी विज्ञ तथा प्रवर्द्धकहरूले प्रतिव्यक्ति ऊर्जा खपत कम हुनु तथा उत्पादनको अवस्था कमजोर रहनुलगायतका कारण नेपालमा ऊर्जाको बढी माग रहेकाले एफडीआई बढी आवश्यक रहेको बताए ।

कँडेल समूहका निर्देशक राजेन कँडेलले नेपालमा बिजुलीको माग बढ्दो रहेको भन्दै अन्तर्राष्ट्रिय लगानीकर्ताका लागि नेपालको जलविद्युत् विकासका लागि ठूलो दायरा रहेको बताए । नौ सय मेगावाटको अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धक सतलज जलविद्युत् निगमका अध्यक्ष एनएल शर्माले राजनीतिक अस्थिरता, जग्गा प्राप्ति र वनको जग्गा स्वीकृतिमा ढिलाई, आयकरमा सुविधा अभावलगायतका कारण नेपालमा एफडीआई आउन सम्भावना रहेको भन्दै प्रसारण लाइन निर्माणलाई सरकारले विशेष महत्व दिनुपर्ने बताए ।

फाइनेन्स एट इक्वीक्याप एसिया कम्पनीका उपाध्यक्ष अपार न्यौपानेले जलविद्युत्मा स्थानीय प्रभावित क्षेत्रदेखि वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने समूहको आ-आफ्नो स्वार्थका कारण बेला-बेलामा समस्या आउने गरेको भन्दै सबैको सहकार्य आवश्यक रहेको बताए । भियतनामको ड्रागन क्यापिटलका निर्देशक जोसेफ होइसले आफ्नो देशमा छोटो समयमा पनि निजी क्षेत्रले धेरै मुनाफा दिएको भन्दै नेपालमा प्रक्रियागत रूपमै लामोसमय लाग्ने गरेकोमा त्यसको अन्त्य हुनुपर्ने बताए । स्ट्यान्डर्ड चार्टर बैंकको कमर्सियल एवं ग्लोबल बैंकिङका प्रमुख गोरख राणाले जलविद्युत् क्षेत्रको उचित जानकारी बिना नेपालका बैंकहरूले लगानी गर्न नसक्ने बताए ।

जापान सहयोग नियोग (जाइका) का प्रतिनिधि नोइकी निसीमुराले नेपालको जलविद्युत्मा विदेशी लगानी ल्याउन सक्षम र बलियो स्थानीय साझेदार आवश्यक रहेको बताए ।

एनआरएन लगानी बढाउँदै: अध्यक्ष भट्ट

गैरआवासीय नेपाली संघ (एनआरएनए) का अध्यक्ष भवन भट्टले नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रमा गैरआवासीय नेपालीले लगानी बढाउँदै लगेको बताएका छन् । नेपाल पावर इन्भेस्टमेन्ट समिट-२०१८ मा बोल्दै अध्यक्ष भट्टले नेपालको जलविद्युत् आयोजनामा गैरआवासीय नेपालीले अबर्षो खर्च गरिसकेको भन्दै अझै लगानी बढाउने बताएका हुन् ।

एनआरएनको लगानीमा २ दशमलव ६ मेगावाटको सुनकोसीदेखि २२ मेगावाटको सानिमाई हाइड्रोपावर बनाइसकेको तथा हाल सानिमामाई कम्पनीमार्फत धेरै क्षमताका आयोजनाको निर्माण कार्य अघि बढेको बताए । “एनआरएनको संलग्नतामा २७ मेगावाटको दोर्दीलगायतका आयोजनाको काम अघि बढेका छन्,”

उनले भने, “जलविद्युत् आयोजनामा लगानी बढाउँदैछौं, विविध आयोजना निर्माणका लागि १० अर्ब रुपैयाँको पूर्वाधार विकास कोष स्थापना गर्ने घोषणासमेत गरिसकेका छौं ।”

एनआरएनए अध्यक्ष भट्टले आफ्नो निजी कम्पनी टीबीआई समूहले पनि ६ सय ५० मेगावाटको तामाकोसी तेस्रो विद्युत् आयोजना अगाडि बढाउन लागेको जानकारी दिँदै ३६० मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका आयोजनासँग सहकार्य गरेको जानकारी दिए । उनले नेपालमा टीबीआईले वैकल्पिक ऊर्जाका साथै विद्युतीय सवारी साधन उत्पादन र प्रवर्द्धनका लागि ठूलो लगानी गर्न लागेको जानकारी दिए ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१५

विद्युत् प्राधिकरण र माथिल्लो त्रिशूली-१ बीच पीपीए

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र २१६ मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली-१ जलविद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धकबीच विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) मा हस्ताक्षर भएको छ ।

४ दिनअघि विद्युत् प्राधिकरण सञ्चालक समितिले पीपीए गर्ने निर्णय गरेकोमा आइतबार प्राधिकरण र प्रवर्द्धक कोरियाको नेपाल वाटर एन्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनी प्रालिबीच पीपीएमा हस्ताक्षर भएको हो । प्राधिकरणको तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र कम्पनीको तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वो सेक यीले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

प्रवर्द्धक कम्पनीले ८० प्रतिशत डलरमा र २० प्रतिशत नेपाली मुद्रामा भुक्तानी पाउने गरी पीपीए सम्झौता भइसकेको छ । विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले सरकारले बनाएको डलर पीपीएसम्बन्धी कार्यविधिअनुसार नै नेपाली प्रवर्द्धक सरह डलरमा भुक्तानी दिने गरी पीपीए गर्ने निर्णय गरिएको र डलरको भाउ बढ्दाको जोखिमका लागि हेजिङ फन्डको प्रस्ताव गरिएकाले महँगो नभएको दाबी गरे । खिम्ती र भोटेकोसीमा डलर पीपीए गर्दा प्राधिकरणले ठूलो घाटा बेहोर्नु परेकाले डलरमा पीपीए गर्दा महँगो हुने भन्दै यसको विरोध हुँदै आएको छ । “नदी प्रवाहमा आधारित भए पनि सुक्खायाममा ३८ प्रतिशत ऊर्जा उत्पादन हुने भएकाले यसलाई आकर्षक र राजधानीबाट नजिक रहेकाले महत्वपूर्ण आयोजनाको रूपमा लिइएको छ,” उनले भने ।

२०६४ सालमा विद्युत् लाइसेन्स लिएको कम्पनीको २०६८ मा ऊर्जा मन्त्रालयले खारेज गरे पनि एक साताभित्र पुनः त्यही कम्पनीलाई दिएको थियो । त्यसपछि आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) हुन मात्र झण्डै ५ वर्ष लागेको थियो । पीडीएको एक वर्षपछि बल्ल पीपीए भएको हो ।

६० अर्ब लगानी लाग्ने अनुमान गरिएको आयोजनाको ९० प्रतिशत कोरियाली कम्पनीहरूको लगानी छ भने १० प्रतिशत नेपाली जेड कन्सल्ट कम्पनीको लगानी छ । आयोजनाअघि बढाउन वाटर कम्पनीमा कोरियाको साउथ इष्ट कम्पनी लिमिटेड (कोसेप), डेलियम इन्डिष्ट्रियल कम्पनी लिमिटेड, केर्योड कन्ट्रक्सन कम्पनी लिमिटेड, विश्व बैंकअन्तर्गतको अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (आईएफसी) लगायतको लगानी गर्न लागेको छ । आयोजनाबाट वार्षिक १ अर्ब ४६ करोड युनिट बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । दुई वर्षभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गरेर ५ वर्षमा आयोजना सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनामा कम्पनीले आयोजना प्रभावित स्थानीय बासिन्दालाई १० प्रतिशतसम्म सेयर दिने पीडीएमा उल्लेख छ ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/१०/१५

माथिल्लो त्रिशूली-१ को डलरमा पीपीए

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले नेपाल वाटर एन्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनी प्रालिसँग २ सय १६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशूली-१ आयोजनाको विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरेको छ।

आइतबार सम्पन्न सम्झौतामा प्राधिकरणका तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र कम्पनीका तर्फबाट सीईओ बो सुइक यीले हस्ताक्षर गर्नुभयो। सम्झौता समारोहमा नेपालका लागि कोरियाली राजदूत र ऊर्जासचिव अनुपकुमार उपाध्यायको उपस्थिति रहेको थियो। प्राधिकरणको सञ्चालक समिति बैठकले गत बुधबार उक्त आयोजनाको अमेरिकी डलरमा तिर्ने गरी पीपीए गर्ने निर्णय गरेको थियो। आइतबार कम्पनीले पर्फमेन्स ग्यारेन्टीमार्फतको २१ करोड ६० लाख रुपियाँ बुझाएपछि पीपीए सम्झौता गरिएको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीले बताउनुभयो।

प्राधिकरणले आयोजनाको विद्युत् सुक्खायाम र वर्षायामको क्रमशः ८ रुपियाँ ४० पैसा र ४ रुपियाँ ८० पैसा प्रतियुनिट दरमा किन्ने छ। तर, आयोजना सम्पन्न हुँदा रिटर्न अन इक्विटी १७ प्रतिशतभन्दा बढी रहेको पाइएमा उक्त विद्युत खरिद दर सोही अनुसार कम गरिने छ। आयोजना निर्माण अवधिको ५ वर्षसमेत गरी १३ वर्षका लागि अमेरिकी डलरमा भुक्तानी गरिनेछ भने उक्त अवधिपछि नेपाली रुपियाँमा नै भुक्तानी गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ।

आयोजनाको अनुमानित लागत ६० अर्ब रुपियाँ छ। आयोजनाले आगामी सेप्टेम्बरभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने जनाएको छ। आयोजनामा कोरियाली कम्पनीहरू, विश्व बैंक समूहअन्तर्गतको अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (आईएफसी) र नेपाली लगानीकर्ताको लगानी रहनेछ। ऊर्जा मन्त्रालय र कम्पनीबीच २०७३ पुस १४ मा आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) भएको थियो। सरकारले २०७२ को माघमा राष्ट्रिय ऊर्जा संकट निवारण तथा विद्युत विकास दशक सम्बन्धी अवधारणापत्र-२०७२ मार्फत विदेशी परिवर्त्य मुद्रामा गरिने आयोजनाका लागि गरेको व्यवस्थाका आधारमा प्राधिकरणले कार्यान्वयनमा ल्याएको निर्देशिकाअनुसार माथिल्लो त्रिशूली-१ को पीपीए गरिएको हो।

प्राधिकरणले विदेशी लगानीमा निर्माण हुने एक सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजनासँग विदेशी ऋणको अंशका लागि मात्रै अमेरिकी डलरमा भुक्तानी गर्ने गरी नेपाली मुद्रामा पीपीए गर्ने नीति लिएको छ। माथिल्लो त्रिशूली-१ सँग अघितकम १० वर्ष वा व्यावसायिक विद्युत् उत्पादन शुरु दिन (सीओडी) देखि ऋण चुक्ता अवधि (पे-व्याक पिरियड) अवधिसम्मका लागि मात्रै अमेरिकी डलरमा पीपीए भएको हो।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१५

तनहुँ हाइड्रोप्रति पौडेलको चासो

तनहुँमा निर्माणाधीन रहेको १४० मेगावाट क्षमताको तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको प्रगतिबारे कांग्रेसका वरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेलले चासो राखेका छन् ।

बुधबार गृह जिल्ला आएका पौडेलले तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको हालसम्म भएका प्रगति बारे चासो राख्दै आयोजनाको निरीक्षण गरेका हुन् । पौडेल आयोजनाको निर्माणाधीन पावर हाउस, आवास गृहलगायतको अवलोकन गर्दै आयोजनाको हालसम्मको प्रगति विवरणबारे जानकारी लिएका थिए ।

सो अवसरमा तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाका साइट इन्चार्ज विदुर अधिकारीले आयोजनाको प्रगति बारेमा पौडेललाई जानकारी गराएका थिए । उनका अनुसार तनहुँ हाइड्रोको पहुँच मार्ग निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ । व्यास-५ चापाघाटदेखि ड्यामसाइट हुँदै पावर हाउससम्म पक्की सडक निर्माण सम्पन्न भएको हो । उनका अनुसार ३९ करोड रुपैयाँको लागतमा उक्त पहुँच मार्ग सम्पन्न भएको छ ।

आयोजना निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट प्रक्रियामा छ । आयोजनाको निर्माण सन् २०२२ भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । आयोजना निर्माणका लागि स्थानीय तहमा सहजीकरण गर्न आयोजना प्रभावित तनहुँका चारै तहमा स्थानीय परामर्श मञ्च (एलसीएफ) गठन भइसकेको छ । डुबान क्षेत्रमा पर्ने जग्गा अधिग्रहणका लागि करिव ७० प्रतिशत मुआब्जा तथा क्षतिपूर्ति वितरण भइसकेको छ । आयोजनाको अहिले निर्माण पूर्वका काम भइरहेका छन् । आयोजनाको कूल अनुमानित लागत ५० करोड ५० लाख अमेरिकी डलर रहेको छ । यो लागत निर्माण अवधिको ब्याज र प्रसारणलाइन तथा ग्रामीण विद्युतीकरणको खर्चसहितको हो । आयोजनामा नेपाल सरकार र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको अतिरिक्त एसियाली विकास बैंक, जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग र युरोपेली लगानी बैंकको संयुक्त लगानी रहने छ ।

आयोजनामा एडीबीले १५ करोड, जाइकाले १८ करोड ४०, ईआईबीले ८ करोड ५० लाख र नेपाल सरकार तथा विद्युत् प्राधिकरणले ८ करोड ६० लाख डलर लगानी गर्नेछन् । सन् २०२२ भित्र निर्माण सक्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन सुरु भएको पहिलो १० वर्षसम्म वार्षिक औसत विद्युत् उत्पादन ५८ करोड ७७ लाख र त्यसपछि ४८ करोड ९९ लाख युनिट उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१५

विद्युत् प्राधिकरण र माथिल्लो त्रिशूली-१ बीच पीपीए

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र २१६ मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली-१ जलविद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धकबीच विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) मा हस्ताक्षर भएको छ ।

४ दिनअघि विद्युत् प्राधिकरण सञ्चालक समितिले पीपीए गर्ने निर्णय गरेकोमा आइतबार प्राधिकरण र प्रवर्द्धक कोरियाको नेपाल वाटर एन्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनी प्रालिबीच पीपीएमा हस्ताक्षर भएको हो । प्राधिकरणको तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र कम्पनीको तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वो सेक यीले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

प्रवर्द्धक कम्पनीले ८० प्रतिशत डलरमा र २० प्रतिशत नेपाली मुद्रामा भुक्तानी पाउने गरी पीपीए सम्झौता भइसकेको छ । विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले सरकारले बनाएको डलर पीपीएसम्बन्धी कार्यविधिअनुसार नै नेपाली प्रवर्द्धक सरह डलरमा भुक्तानी दिने गरी पीपीए गर्ने निर्णय गरिएको र डलरको भाउ बढ्दाको जोखिमका लागि हेजिङ फन्डको प्रस्ताव गरिएकाले महँगो नभएको दाबी गरे । खिम्ती र भोटेकोसीमा डलर पीपीए गर्दा प्राधिकरणले ठूलो घाटा बेहोर्नु परेकाले डलरमा पीपीए गर्दा महँगो हुने भन्दै यसको विरोध हुँदै आएको छ । “नदी प्रवाहमा आधारित भए पनि सुक्खायाममा ३८ प्रतिशत ऊर्जा उत्पादन हुने भएकाले यसलाई आकर्षक र राजधानीबाट नजिक रहेकाले महत्वपूर्ण आयोजनाको रूपमा लिइएको छ,” उनले भने ।

२०६४ सालमा विद्युत् लाइसेन्स लिएको कम्पनीको २०६८ मा ऊर्जा मन्त्रालयले खारेज गरे पनि एक साताभित्र पुनः त्यही कम्पनीलाई दिएको थियो । त्यसपछि आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) हुन मात्र झण्डै ५ वर्ष लागेको थियो । पीडीएको एक वर्षपछि बल्ल पीपीए भएको हो ।

६० अर्ब लगानी लाग्ने अनुमान गरिएको आयोजनाको ९० प्रतिशत कोरियाली कम्पनीहरूको लगानी छ भने १० प्रतिशत नेपाली जेड कन्सल्ट कम्पनीको लगानी छ । आयोजनाअघि बढाउन वाटर कम्पनीमा कोरियाको साउथ इष्ट कम्पनी लिमिटेड (कोसेप), डेलियम इन्डिष्ट्रियल कम्पनी लिमिटेड, केर्योड कन्ट्रक्सन कम्पनी लिमिटेड, विश्व बैंकअन्तर्गतको अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (आईएफसी) लगायतको लगानी गर्न लागेको छ । आयोजनाबाट वार्षिक १ अर्ब ४६ करोड युनिट बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । दुई वर्षभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गरेर ५ वर्षमा आयोजना सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनामा कम्पनीले आयोजना प्रभावित स्थानीय बासिन्दालाई १० प्रतिशतसम्म सेयर दिने पीडीएमा उल्लेख छ ।

श्रोत: १२खरी इट्कम्, २०१४/१०/१५

रसुवागढी गल्छी प्रसारण लाइनलाई अन्तरदेशीय बनाइने

रमेश लम्साल

सरकारले रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी ४०० केभी क्षमताको प्रसारण लाइन निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाएको छ । त्रिशूली र चिलिमे करिडोरमा उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न तथा नेपाल र चीनबीच विद्युत् आदानप्रदानका लागि समेत महत्वपूर्ण मानिएको उक्त प्रसारण लाइन निर्माण गर्न लागिएको हो ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सो प्रसारण लाइन निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गरेको छ । रसुवामा हाल रसुवागढी, साञ्जेन, रसुवा भोटेकोशी र माथिल्लो त्रिशूली-१ आयोजना निर्माणका क्रममा छन् भने लाङ्टाङ र सुपर साञ्जेनलगायत आयोजना निर्माणको तयारी गरिरहेका छन् ।

केरुङदेखि गल्छीसम्मको प्रसारण लाइन करिब ८२ किमी लामो हुनेछ । त्यसका लागि करिब रु १० अर्ब बराबरको लगानी हुनेछ । प्राधिकरणले यसअघि नै सो प्रसारण लाइनको पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गरिसकेको छ ।

अमेरिकी सहयोग मिलेनियम च्याजेञ्ज कर्पोरेशन (एमसिसी) कार्यक्रममार्फत गल्छी-नुवाकोट रातामाटे, हेटौँडा-बुटवल ४०० केभी क्षमताको प्रसारण लाइन निर्माण हुने क्रममा रहेकाले पनि रसुवागढी-त्रिशूली प्रसारण लाइन महत्वपूर्ण ठानिएको छ ।

मिलेनियम च्यालेञ्ज कर्पोरेशनले नेपालको प्रसारण लाइन निर्माणमा रु ५० अर्ब लगानी गर्ने सम्झौता यसअघि नै भइसकेको छ । बृहद् प्रसारण हब बन्न लागेको सन्दर्भमा सरकारले त्रिशूली-गल्छीलाई महत्वपूर्ण प्रसारण हाइवेका रूपमा विकास गर्न लागेको ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव एवं प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेको भनाइ छ ।

प्राधिकरणले तयार पारेको प्रस्तावलाई ऊर्जा मन्त्रालयले परराष्ट्र हुँदै चीन पठाउने तयारी गरेको छ । प्रवक्ता घिमिरेले चीनतर्फ प्रसारण लाइन निर्माणको अध्ययन भइसकेकाले नेपालले पनि हालसम्म भएको अध्ययनका बारेमा जानकारी पठाउन लागेको हो । त्रिशूली-गल्छी प्रसारण लाइनले चीनसँग आबद्धता कायम गरेपछि नेपाल, भारत र चीनबीच प्रसारण ग्रिडसमेत एकापसमा जोडिनेछ । प्राधिकरणले न्यू बुटवल गोरखपुर अन्तरदेशीय ४०० केभी प्रसारण लाइन निर्माणको प्रक्रिया यसअघि नै अगाडि बढाएको छ ।

रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी प्रसारण लाइनको प्रारम्भिक अध्ययन सकिएको र सबै प्रतिवेदन ऊर्जा मन्त्रालयमा बुझाइएको आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयको भनाइ छ । चीनले केरुङसम्म ५०० केभी डिसी प्रसारण लाइन निर्माण गरिसकेको छ । नेपाल र चीनबीच गत असोजमा नै ऊर्जा आदानप्रदान तथा सहयोगसम्बन्धी प्रारम्भिक समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भइसकेको छ ।

प्रसारण लाइन निर्माणका विषयमा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र चिनियाँ अधिकारीबीच गत असोजमा नै छलफल भएको थियो । यसअघि रसुवागढी केरुङबीचमा मात्रै प्रसारण लाइन निर्माणको विषयमा छलफल भएको भए पनि नयाँ प्रस्तावअनुसार उक्त प्रसारण लाइन धादिङको गल्छीसम्म विस्तार गर्ने तयारी गरिएको हो ।

तत्कालीन उपप्रधानमन्त्री एवं परराष्ट्रमन्त्री कृष्णबहादुर महराको चीन भ्रमणका क्रममा नदी बेसिनको अध्ययन तथा प्रसारण लाइन निर्माणसम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भइसकेको छ । भारतसँग मात्रै जोडिएको विद्युत् प्रसारण लाइनलाई चीनसँग पनि जोड्ने लक्ष्यका साथ रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी प्रसारण लाइन निर्माण गर्न लागिएको बताइएको छ ।

नेपाल र चीनबीच रसुवा-केरुङ, तातोपानी-खासा, कोराला तथा अन्य सम्भाव्य क्षेत्रबाट अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने विषयमा प्रारम्भिक छलफल भइसकेको छ । तत्कालका लागि रसुवागढी नै उपयुक्त देखिएको छ भने मुस्ताङ-कोरला अर्को महत्वपूर्ण र सहज रूपमा प्रसारण लाइन निर्माण गर्न सकिने अध्ययनबाट देखिएको छ । त्रिदेशीय साझेदारीका रूपमा अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण र विस्तारमा जोड दिनुपर्ने आवाज उठ्दै आएका बेला प्राधिकरणले उक्त प्रसारण लाइनको प्रक्रिया अगाडि बढाएको हो । रसुवागढी-केरुङ राजमार्गलाई चीन सरकारले अगाडि सारेको 'ओबिओर' परियोजनामा राखेको त्यसम्बन्धी प्रक्रिया पनि अगाडि बढिसकेको सन्दर्भमा उक्त प्रसारण लाइनलाई पनि सोही अवधारणामा राख्नुपर्ने आवाज उठेको छ ।

प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीले रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी प्रसारण लाइनलाई महत्व दिइएको जानकारी दिए । उनले प्रसारण लाइनलाई अन्तरदेशीय बनाउने विषयमा अध्ययन प्रतिवेदन आदानप्रदान गर्न लागिएको उल्लेख गरे । नेपाल र भारतबीच विद्युत् व्यापार सम्झौता भइसकेको सन्दर्भमा चीनसँग पनि त्यस्तै सम्झौताको तयारी गरिएको छ । त्यसका लागि पहिलो विकल्प केरुङ-गल्छी प्रसारण लाइन हुने विश्वास लिइएको छ । रासस

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१५

तनहुँ हाइड्रोप्रति पौडेलको चासो

तनहुँमा निर्माणाधीन रहेको १४० मेगावाट क्षमताको तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको प्रगतिबारे कांग्रेसका वरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेलले चासो राखेका छन् ।

बुधबार गृह जिल्ला आएका पौडेलले तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको हालसम्म भएका प्रगति बारे चासो राख्दै आयोजनाको निरीक्षण गरेका हुन् । पौडेल आयोजनाको निर्माणाधीन पावर हाउस, आवास गृहलगायतको अवलोकन गर्दै आयोजनाको हालसम्मको प्रगति विवरणबारे जानकारी लिएका थिए ।

सो अवसरमा तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाका साइट इन्चार्ज विदुर अधिकारीले आयोजनाको प्रगति बारेमा पौडेललाई जानकारी गराएका थिए । उनका अनुसार तनहुँ हाइड्रोको पहुँच मार्ग निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ । व्यास-५ चापाघाटदेखि ड्यामसाइट हुँदै पावर हाउससम्म पक्की सडक निर्माण सम्पन्न भएको हो । उनका अनुसार ३९ करोड रुपैयाँको लागतमा उक्त पहुँच मार्ग सम्पन्न भएको छ ।

आयोजना निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट प्रक्रियामा छ । आयोजनाको निर्माण सन् २०२२ भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । आयोजना निर्माणका लागि स्थानीय तहमा सहजीकरण गर्न आयोजना प्रभावित तनहुँका चारै तहमा स्थानीय परामर्श मञ्च (एलसीएफ) गठन भइसकेको छ । डुबान क्षेत्रमा पर्ने जग्गा अधिग्रहणका लागि करिव ७० प्रतिशत मुआब्जा तथा क्षतिपूर्ति वितरण भइसकेको छ । आयोजनाको अहिले निर्माण पूर्वका काम भइरहेका छन् । आयोजनाको कूल अनुमानित लागत ५० करोड ५० लाख अमेरिकी डलर रहेको छ । यो लागत निर्माण अवधिको ब्याज र प्रसारणलाइन तथा ग्रामीण विद्युतीकरणको खर्चसहितको हो । आयोजनामा नेपाल सरकार र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको अतिरिक्त एसियाली विकास बैंक, जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग र युरोपेली लगानी बैंकको संयुक्त लगानी रहने छ ।

आयोजनामा एडीबीले १५ करोड, जाइकाले १८ करोड ४०, ईआईबीले ८ करोड ५० लाख र नेपाल सरकार तथा विद्युत् प्राधिकरणले ८ करोड ६० लाख डलर लगानी गर्नेछन् । सन् २०२२ भित्र निर्माण सक्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन सुरु भएको पहिलो १० वर्षसम्म वार्षिक औसत विद्युत् उत्पादन ५८ करोड ७७ लाख र त्यसपछि ४८ करोड ९९ लाख युनिट उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१०/१५

माथिल्लो त्रिशूली-१ सँग डलरमा पिपिए

नेपाल विद्युत प्राधिकरण र २१६ मेगावाट माथिल्लो त्रिशूली-१ आयोजनाको प्रवर्द्धक नेपाल वाटर एन्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनी प्राक्सिँग विद्युत खरिद-बिक्री सम्झौता (पिपिए)मा हस्ताक्षर भएको छ । ऊर्जासचिव अनुपकुमार उपाध्याय र नेपालका लागि कोरियन राजदूतको उपस्थितिमा आइतबार प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बो इ सकले हस्ताक्षर गरेका हुन् । आयोजनाको अनुमानित लागत ६० अर्ब रुपैयाँ छ । आयोजनाले आगामी सेप्टेम्बरभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने जनाएको छ । निर्माण अक्टोबरबाट सुरु गरी पाँच वर्षभित्र सकने लक्ष्य रहेको आयोजनाले जनाएको छ । कोरियन कम्पनीहरु, विश्व बैंक समूह अन्तर्गतको अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम (आइएफसी) र नेपाली लगानीकर्ताको लगानी रहनेछ । ऊर्जा मन्त्रालय र कम्पनीबीच १४ पुस २०७३ मा आयोजना विकास सम्झौता (पिडिए) भएको थियो । सरकारले २०७२ माघमा राष्ट्रिय ऊर्जा संकट निवारण तथा विद्युत विकास दशकसम्बन्धी अवधारणापत्र-२०७२ मार्फत विदेशी परिवर्त्य मुद्रामा गरिने आयोजनाका लागि गरेको व्यवस्था, सोही अनुसार ऊर्जा मन्त्रालयले सिफारिस गरेको मापदण्डका आधारमा प्राधिकरणले कार्यान्वयनमा ल्याएको निर्देशिकामा भएको व्यवस्था अनुसार नै माथिल्लो त्रिशूली-१ सँग पिपिए भएको हो । कम्पनीले पर्फर्मन्स ग्यारेन्टीबापत २१ करोड ६० लाख रुपैयाँ बुझाएपछि पिपिएमा हस्ताक्षर भएको हो ।

प्राधिकरणले विदेशी लगानीमा निर्माण हुने एक सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजनासँग विदेशी ऋणको अंशका लागि मात्रै अमेरिकी डलरमा भुक्तानी गर्ने गरी नेपाली मुद्रामा पिपिए गर्ने नीति लिएको छ । माथिल्लो त्रिशूली-१ सँग अधिकतम १० वर्ष वा व्यावसायिक विद्युत उत्पादन सुरु दिन (सिओडी) देखि ऋण चुता अवधि (पे-ब्याक पिरियड) जुन अघि हुन्छ सोही अवधिसम्मका लागि मात्रै डलरमा पिपिए भएको हो । उक्त अवधि सकिएपछि बाँकी पिपिए अवधिभर सबै रकम नेपाली रुपैयाँमा भुक्तानी हुने व्यवस्था गरिएको छ । पिपिएमा आइतबारका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको एक डलरको सटही मूल्य १०१ रुपैयाँलाई स्थिर राखिएको छ ।

प्राधिकरणले आयोजनाको विद्युत सुक्खायाम र वर्षायामको क्रमशः ८.४० र ४.८० प्रतियुनिट दरमा किन्ने छ । तर आयोजना सम्पन्न हुँदा रिटर्न अन इक्विटी १७ प्रतिशतभन्दा बढी रहेको पाइएमा उक्त विद्युत खरिद दर सोही अनुसार कम गरिने छ । रन अफ रिभर आयोजनाका लागि १६ मंसिरबाट १५ जेठसम्मको अवधिलाई सुक्खायाम र १६ जेठदेखि १५ मंसिरसम्मको अवधिलाई वर्षायाम कायम गरिएको छ ।

विदेशी लगानीमा निर्माण हुने आयोजनामा लगानी संरचनाको सीमा पनि निश्चित गरिएको छ । त्यस्ता आयोजनामा स्वःपुँजी (इक्विटी)को अंश न्यूनतम २० प्रतिशत र ऋणको अंश अधिकतम ८० प्रतिशत तोकिएको छ । स्वदेशी लगानीमा निर्माण हुने आयोजनालाई जस्तै माथिल्लो त्रिशूली-१ लाई पनि वार्षिक तीन प्रतिशतका दरले आठवटा साधारण मूल्यवृद्धि (स्कालेसन) पाउने व्यवस्था गरिएको छ । माथिल्लो त्रिशूली-१ सँग डलरमा पिपिए गर्दा विदेशी मुद्रा विनिमय जोखिम बेहोर्न एक कोष स्थापना गरिने छ । नेपाली मुद्रा अवमूल्यनका कारण प्राधिकरणलाई अतिरिक्त व्ययभार परी प्राधिकरणको वित्तीय स्वास्थ्यमा पर्ने जोखिम न्यूनीकरण गर्न 'हेजिड फन्ड' स्थापना गरिने छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले 'हेजिड फन्ड'को स्थापना, सञ्चालन र नियमनको ढाँचा तयार गर्नेछ । हेजिड लागतः प्रिमियम नेपाल सरकार, प्राधिकरण र प्रवर्द्धकले संयुक्त रुपमा बेहोर्ने छन् ।

यसभन्दा अघि नेपाल विद्युत प्राधिकरणले खिम्ती (६० मेगावाट), माथिल्लो भोटेकोसी (४५ मेगावाट, तल्लो सोलु (८२ मेगावाट), माथिल्लो मस्याङ्दी ए (५० मेगावाट), कोबेली ए (३७.६ मेगावाट) र रसुवा-भोटेकोसी (१२० मेगावाट) जलविद्युत आयोजनासँग अमेरिकी डलरमा भुक्तानी गर्ने गरी पिपिए गरेको छ । उक्त आयोजनामध्ये सञ्चालनमा आइसकेका खिम्ती, भोटेकासी र माथिल्लो मस्याङ्दी एको हालको पिपिए दर प्रतियुनिट क्रमशः १०.९५, ११.१६ र ७.३५ रुपैयाँ रहेको छ । खिम्तीको रोयल्टी समेत प्राधिकरणले तिर्दै आएको छ ।

उक्त रकम गत आर्थिक वर्ष ०७३-७४ मा ५४ करोड ५० लाख ८६ हजार रुपैयाँ रहेको थियो । त्यसैगरी, निर्माणधीन अवस्थाको तल्लो सोलुको पिपिए दर प्रतियुनिट वर्षायाम र सुक्यायाममा क्रमशः ४.८० र ८.४० रुपैयाँ रहेको छ भने बिलको रकमको ५५ प्रतिशत डलरमा र ४५ प्रतिशत नेपाली मुद्रामा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । काबेली ए जलविद्युतको आयोजनाको हकमा पिपिए दर प्रतियुनिट ६.२९८५ अमेरिकी सेन्ट रहेको छ भने भुक्तानी हुँदा विदेशी मुद्रा र नेपाली मुद्राको अनुपात ६०:४० कायम गरिएको छ । रसुवा भोटेकोसीको पिपिए दर भने माथिल्लो त्रिशूली-१ को जस्तै छ ।

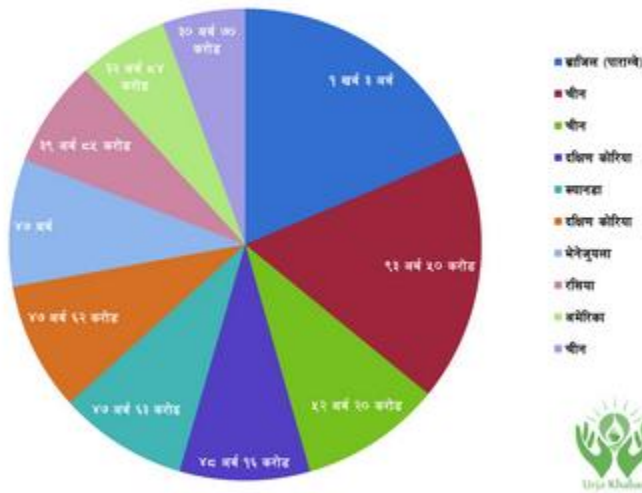
श्रोत: उर्जा खबर, २०१४/१०/१६

संसारका १० ठूला विद्युत्‌गृहबाट ५ खर्ब युनिट उत्पादन

संसारका ठूला विद्युत्‌गृह तथा आयोजनाबारे विभिन्न समयमा फरक-फरक तथ्य सार्वजनिक हुँदै आएका छन् । प्रायः चीनको साढे २२ हजार मेगावाटको थ्रि-गोर्जेज जलविद्युत् आयोजनालाई संसारकै ठूलो मान्ने गरिएका छन् । जडित क्षमताका हिसाबले उक्त आयोजना संसारकै ठूलो मानिए पनि विद्युत् वा ऊर्जा उत्पादनमा यसको योगदान दोस्रो स्थानमा रहेको अध्ययनले देखाएको छ । भूगोल तथा वातावरणका क्षेत्रमा ३३ वर्षदेखि काम गर्दै आएका अमेरिकी वैज्ञानिक जेम्स कोन्काले क्षमताका हिसाबले मात्र विद्युत्‌गृहको आकार मापन गर्न नसकिने बताएका छन् । उनका अनुसार कुन विद्युत्‌गृहबाट २४ सै घन्टा उत्पादन हुने गरी वर्षमा कति ऊर्जा उत्पादन हुन्छ, त्यो प्रमुख हो । एक वर्षमा ८ हजार ७ सय ६६ दिन हुन्छ । यी दिनमा ठूला भनिएका विद्युत् आयोजना वा विद्युत्‌गृहबाट कति ऊर्जा उत्पादन हुन्छ । यसको मापन गर्नुपर्छ । बल्ल ठूलोको औचित्य पुष्टि हुने उनको तर्क छ ।

ब्राजिलको इटापु पहिलो र चीनको थ्रि-गोर्जेज विश्वको दोस्रो ठूलो आयोजना

ऊर्जा उत्पादनका दृष्टिले संसारका १० ठूला विद्युत् आयोजना (ऊर्जा युनिट)

तथ्यांक स्रोत: फोर्ब्स पत्रिका

कुनै पनि विद्युत् आयोजना २४ सै घन्टा पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन हुँदैनन् । अझ जलाशय आयोजना त सुख्खा याममा पानी संकलन गरेर आवश्यक पर्दा सञ्चालन गरिन्छ । सिँचाइ, खानेपानी वा जैविक विविधताका लागि पनि ठूला बाँध संरक्षित गर्नुपर्छ । नेपालमा पोखराको सेती फेवा आयोजनाको अधिकांश पानी सिँचाइमा प्रयोग हुन्छ । सिँचाइलाई पानी आवश्यक नपरेर विद्युत् उत्पादन नहुने अवस्था पनि आउँछ । यस्तै, संसारका ठूला आयोजना उत्पादित ऊर्जा मापनका आधारमा हेनुपर्ने कोन्काको भनाइ छ । सन् २०१६ मा अमेरिकी ऊर्जा सूचना व्यवस्थापनले निकालेका तथ्यअनुसार सौर्य ऊर्जा प्लान्टको क्षमता फ्याक्टर २७ प्रतिशत थियो । यस्तै, वायुको ३५, जलविद्युत्को ३८, कोइलाको ५५, प्राकृतिक ग्यासको ५६ र आणविक ऊर्जाको क्यापासिटी फ्याक्टर ९२ प्रतिशत रहेको कोन्काले उल्लेख गरेका छन् । यस्तै, सबै आयोजनाका प्लान्ट फ्याक्टर फरक हुन्छ । सन् २०१७ मा थ्रि-गोर्जेज बाँधबाट ९३ अर्ब युनिट विद्युत् उत्पादन भएको थियो । यो ऊर्जा उत्पादनका हिसाबले ठूलो होइन । यदि, ४८ प्रतिशत क्यापासिटी फ्याक्टरमा निरन्तर आयोजना सञ्चालन गर्दा १ खर्ब ९३ अर्ब युनिट उत्पादन हुन्छ ।

तर, याे अायाेजना वर्षभरि नै याे क्षमतामा चलदैन् । ब्राजिलको इटापु बाँधको जडित क्षमता भन्ने १४ हजार मेगावाट हाे । यसको क्यापासिटी फ्याक्टर ८४ प्रतिशत छ । यहाँबाट वार्षिक १ खर्ब ३ अर्ब युनिट विद्युत् उत्पादन हुन्छ । यसका आधारमा इटापु संसारको ठूलो र थि-गोर्जेज दोस्रो मान्न सकिने जेम्सको व्याख्या छ । विश्वका १० ठूला विद्युत् आयोजनाबाट वर्षमा ५ अर्ब ४२ अर्ब ५० करोड युनिट विद्युत् उत्पादन हुने अध्ययनले देखाएको छ । ऊर्जा उत्पादनका दृष्टिले सबैभन्दा ठूला आयोजना जलविद्युत्सँग सम्बन्धित छन् । १० आयोजनामध्ये ५ वटा जलस्रोत, ४ आणविक र एउटा प्राकृतिक ग्यासमा आधारित आयोजना छन् । अन्य स्रोतका आधारमा चीन जलविद्युत् उत्पादनमा आक्रामकरूपमा अघि बढेको छ । चीनले १६ हजार मेगावाटको दोस्रो ठूलो जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्दैछ । जिन्सा नदीमा निर्माण हुने आयोजनाको नाम बइहेतन नाम दिइएको छ । सन् २०२२ सम्म आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन हुने अनुमान छ ।

फोर्बस् म्यागाजिनको सहयोगमा

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१०/१६

चमेलियाको विद्युत् बुधबारदेखि राष्ट्रिय प्रशारण लाइनमा जोडिने

चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको दोस्रो युनिट अर्थात् १५ मेगावाटको विद्युत् उत्पादन परीक्षण सम्पन्न भएको छ । यो सँगै १५ मेगावाट विद्युत् बुधबारदेखि राष्ट्रिय प्रशारण लाइनमा जोडिने आयोजना प्रमुख अजय दाहालले जानकारी दिए । अर्को युनिटबाट उत्पादित थप १५ मेगावाट विद्युत्को परीक्षण माघ २७ मा गरिने बताउँदै त्यसपछि दुईवटै युनिटबाट उत्पादित ३० मेगावाट विद्युत् राष्ट्रिय प्रशारण लाइनमा जोडिने आयोजना प्रमुख दाहालले जानकारी दिए । आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्ने निर्धारित लक्ष्यभन्दा २५० गुणा बढी समय लागेको थियो ।

आयोजना निर्माणमा भएको ढिलाइले समयसँगै लागतसमेत बढेको छ । रु आठ अर्ब ३४ करोडमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिएको उक्त आयोजना सम्पन्न हुँदासम्म करिब रु १६ अर्ब लाग्ने अनुमान गरिएको छ । उक्त आयोजना चाइना गेजुवा ग्रुप अफ पावर कम्पनी (सिजिजिसी)ले निर्माण गरिरहेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१६

‘ईङ्का ड्रेन’को काम नहुँदा माथिल्लो तामाकोशीको मुख्य प्रगति रोकिँदै

सुरुडमा चुहिएको पानी रोक्ने प्रविधि ‘ईङ्का ड्रेन’को काम नहुँदा माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजनाको मुख्य प्रगति रोकिएको छ ।

विभिन्न समस्याहरुबाट गुज्रिँदै लक्ष्यभन्दा करीब ६ प्रतिशत मात्र काम बाँकी रहेको अवस्थामा ‘ईङ्का ड्रेन’को काम नहुँदा माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजनाको मुख्य प्रगति रोकिएको हो । आयोजनाको मुख्य सिभिल ठेकेदार सिनो हाइड्रोले पेनस्टक साफ्टमा चुहिएको पानी नियन्त्रण गर्ने प्रविधि ‘ईङ्का ड्रेन’को काम ४ महीनादेखि सुरु नगर्दा आयोजनाको समग्र प्रगति नै रोकिएको हो ।

सिनो हाइड्रोले आयोजनाको माथिल्लो पेनस्टक साफ्टको ३ सय १० र तल्लो पेनस्टक साफ्टको ३ सय ७३ मिटर ठाडो सुरुडमा ‘ईङ्का ड्रेन’ प्रविधिबाट चुहिएको पानी बन्द गर्नु पर्ने हुन्छ । सिनो हाइड्रोले चुहिएको पानी बन्द नगरि लट-२ को हाइड्रोमेकानिकल ठेकेदार टेक्सम्याको रेल्वे इन्जिनियरिडले ठाडो सुरुडको पाइप जडान गर्न सक्दैन ।

चुहिएको पानी बन्द नगरी पाइप जडान गर्न नसकिने बताउँदै आयोजनाको परामर्शदाता नरकन्सल्ट ल्हामेर जेभीले करीब ७ महिनाअघि नै सिफारिस गरेको बताएको छ ।

माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजनाका प्रवक्ता डा. गणेश न्यौपानेले सिनो हाइड्रोले तत्काल काम सुरु गर्ने तालिका पठाएको बताएका छन् । सिनो हाइड्रोले चुहिएको पानी नियन्त्रण नगरी दिएको कारण आफू काम गर्ने पोजिसनमा नभएको लट-२ को हाइड्रोमेकानिकल ठेकेदार टेक्सम्याको रेल्वे इन्जिनियरिडका साइट इन्चार्ज मिहिर कुमार गुहाले बताएका छन् । गुहाका अनुसार साइटमा पुगेको करीब ४० ओटा पेनस्टक पाइप चाहेर पनि जडान गर्न नसकिएको हो ।

सिनो हाइड्रोका प्रतिनिधि बालकृष्ण निरौलाले एकले अर्कोलाई औंला तेर्साएर मात्र नहुने बताउँदै सम्बन्धित स्थानमै गएर हेरे पछिमात्र थाहा हुने बताए । उनले भने, ‘कसले के गरौं, कसले के गरेन हेर्ने काम आयोजनाको हो ।’

हालसम्म आयोजनाको निर्माण कार्य करीब ९४ प्रतिशत सम्पन्न भएको छ भने २०७५ मङ्सिर मसान्तसम्ममा विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।

के हो ‘ईङ्का ड्रेन’

‘ईङ्का ड्रेन’ छिद्र टाल्ने एक प्रकारको प्रविधि हो । ‘ईङ्का ड्रेन’ एक प्रकारको ग्लास फाइबर पेपर हो । छिद्र भएको स्थानमा यो टाँसिदिए पछि निश्चित समयसम्म छिद्र पुरिन्छ र चुहिन रोकिन्छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१७

बूढीगण्डकी स्वदेशी लगानीमै बनाउन सकिन्छ

भीम गौतम

राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीका अध्यक्ष **कमल थापा** हाल उपप्रधान एवं ऊर्जामन्त्री छन् । पटक-पटक मन्त्री भएका थापासँग धेरै मन्त्रालयसँग काम गरेको अनुभव छ । पछिल्लो पटक उर्जा मन्त्रालयको समेत जिम्मेवारी सम्हालेका थापाले बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न चिनियाँ कम्पनीलाई दिने अघिल्लो सरकारको निर्णय खारेज गर्दै स्वदेशी लगानीमै बनाउने निर्णय मन्त्रपरिषद्बाट गराएका छन् । यसले उनको आलोचनासमेत भएको छ । तर उनी भने नेपालकै लगानीमा आयोजना बनाउन सम्भव रहेकाले सरकारले निर्णय गरेको जिकिर गर्दछन् । नेपालका जलविद्युत् क्षेत्रमा धेरै ठूलो सम्भावना भएको र उत्पादित बिजुलीको माग स्वदेशमै बढ्दै गएकोले विद्युत्को बजारसमेत समस्या नहुने उर्जामन्त्री थापाको भनाइ छ । आफू उर्जामन्त्री भएपछिको छोटो समयमै जलविद्युत् क्षेत्रको विकासका लागि सक्दो सहयोग गरेको दाबी गर्ने थापा नेपालको ऊर्जाक्षेत्रको विकासका लागि सबैको सहकार्य आवश्यक रहेको बताउँछन् । नेपालको ऊर्जाक्षेत्र, ऊर्जामन्त्रीले चालेको कदमलगायतका विषयमा कारोबारका लागि **भीम गौतम**ले गरेको कुराकानीको सारः

ऊर्जामन्त्री भएपछि ऊर्जाक्षेत्रको समग्र सुधारका लागि के-के प्रयास गर्नुभयो ?

अत्यन्त छोटो समयका लागि मैले ऊर्जा मन्त्रालयको जिम्मेवारी सम्हालेको हुँ । चुनावपछि आउने सरकारले आफ्नो काम अघि बढाउँछ भन्ने कुरालाई पनि मैले राम्ररी बुझेको छु । यही आधारमा जिम्मेवारी बहन गर्दाकै दिन मैले मन्त्रालयका वरिष्ठ अधिकारीहरूलाई यो छोटो अवधिमा मेरो मुख्य तीनवटा प्राथमिकता हुनेछ भनेको थिएँ । पहिलो, अहिले जुन लोडसेडिङ अन्त्य भएको छ, त्यसलाई स्थायित्व प्रदान गर्ने । दोस्रो, राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त आयोजनाहरूलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाएर निश्चित समयमा सम्पन्न गर्ने र तेस्रो, ऊर्जाको क्षेत्रमा विगतमा भएका केही कमी-कमजोरी सच्याउने तथा केही नयाँ नीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने, यसलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि म आएको भनेको थिएँ । आगामी वर्षहरूमा पनि लोडसेडिङ अन्त्य गर्नका लागि मेरो तर्फबाट कदम अगाडि बढाएको छु । भारतबाट बिजुली ल्याउनका लागि यही समयको बीचमा म्याद सकिएको थियो । आपूर्ति वा मूल्यवृद्धि हुने अवस्था सिर्जना भएको थियो । यो अवस्थामा मूल्यवृद्धि पनि नहोस् र भारतबाट आपूर्ति बन्द भएर लोडसेडिङमा जानु नपरोस् भनेर भारतीय विदेशमन्त्री सुष्मा स्वराजसँग कुरा गरेर नयाँ सरकार नआउन्जेलसम्म पुरानै सर्तअनुसार विद्युत् आयातलाई निरन्तरता दिन अनुरोध गरेकोमा सक्षम पनि भएको छ । दोस्रो, राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त आयोजनाहरू युद्धस्तरमा अघि बढेका छन्, जसअनुसार चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको काम करिब सम्पन्न भइसकेको छ । कुलेखानी तेस्रो र त्रिशूली-३ 'ए' को पनि युद्धस्तरमा काम अघि बढेको छ, जसका कारणले गर्दा भविष्यमा विद्युत्को संकट नेपालले सायद भोग्नु पर्दैन । विगतका त्रुटि सच्याउने क्रममा जुन अनियमित तरिकाबाट समझदारी गरिएको थियो त्यसलाई खारेज गरेर नेपाली साधनस्रोत र प्रविधिले निर्माण गर्ने ऐतिहासिक काम पनि भएको छ । यसका साथै नेपालको

समग्र विद्युत् आपूर्तिका क्रममा जलविद्युत्लाई उच्च प्राथमिकता दिएको तर सोलार, वायुजस्ता वैकल्पिक ऊर्जाप्रति पर्याप्त ध्यान नगड्रहेको अवस्थामा मैले यो सोलार ऊर्जासम्बन्धी नीति र कार्यविधिसमेत कार्यान्वयनमा ल्याउन सफल भएको छु । यी छोटो अवधिमा भएका कामहरू हुन् ।
विगतमा चिनियाँ कम्पनीलाई दिइएको बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना खारेज गरिएको छ । यसले सरकारको विश्वसनीयता गुमेको भनेर आरोप पनि एकातिर लागिरहेको छ भने अर्को, सरकारले बूढीगण्डकीमा अनावश्यक विवाद गर्न खोज्यो पनि भनिन्छ, यसलाई कसरी हेर्नुहुन्छ ?

बूढीगण्डकी जलाशययुक्त आयोजना नेपालका निमित्त अत्यन्तै महत्वपूर्ण र प्राथमिकतापूर्ण आयोजना हो । लगानी दृष्टिकोणले केही महँगो भए पनि यो जलाशययुक्त आयोजना भएकाले विद्युत् क्षेत्रको विकासका निमित्त यो अत्यन्त आवश्यक ठहरिएको छ । यही कारणले गर्दा नेपाल सरकारले आफ्नै लगानीमा १ अर्बभन्दा बढी खर्च गरेर फ्रेन्च कम्पनीमार्फत डीपीआर गर्न लगायो । यो तयार भएपछि नेपाली आफैले योजना आयोग निर्माण गर्ने उद्देश्यका साथ बूढीगण्डकी आयोजनाको कम्पनी पनि खडा गरियो । त्यो कार्यान्वयनकै क्रममा रहेको अवस्थामा पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको तत्कालीन सरकारले अन्तिम घडीमा अवैधानिक तरिकाबाट चिनियाँ कम्पनीलाई ईपीसीएफ मोडलमा दिने निर्णय गर्यो । यो कानूनसम्मत पनि थिएन, त्यो राष्ट्रिय हितअनुकूल पनि थिएन । त्यसकारण हामीले त्यसलाई खारेज गर्ने र पहिलेकै सरकारको निर्णयअनुसार नेपालीले आफ्नै साधन, स्रोत र पुँजीबाट निर्माण गर्ने निर्णयका साथ विद्युत् प्राधिकरणलाई यसको जिम्मेवारी दिइएको हो । यो निर्णय कुनै निर्माण कम्पनीका विरुद्ध पनि होइन, चीन वा चिनियाँ सरकारविरुद्ध पनि होइन । यसमा कोही र कुनै मुलुक चिन्तित हुनुपर्ने अवस्था छैन ।

धेरै लागत लाग्ने कारण नेपालले आफैँ बनाउन नसक्ने भएकाले चिनियाँ कम्पनीलाई दिइएको अघिल्लो सरकारको दाबी थियो, तर स्वदेशी लगानीमा बनाउने कुरा गर्नुभएको छ, कसरी सम्भव छ ?

सबैभन्दा पहिला त आफैले १ अर्बभन्दा बढी लगानी गरेर तयार पारेको डीपीआर निःशुल्क चिनियाँ कम्पनीलाई दिने काम गरियो । यसरी डीपीआर तयार गर्दाको रकम सरकारलाई घाटा पर्यो । साधारणतया डीपीआरले जति रकम आवश्यक पर्छ भनेर लेखिएको हुन्छ, प्रतिस्पर्धामा गएपछि २५/३० प्रतिशत अर्थात् ४० प्रतिशतसम्म कम गएको उदाहरण छ । कि नेपाल आफैले बनाउनुपर्थ्यो, कि प्रतिस्पर्धामा जानुपर्थ्यो । डीपीआरमा उल्लेख भएको २ खर्ब ६० अर्बको लागतमा बन्ने आयोजना कुनै कम्पनीलाई बिनाप्रतिस्पर्धा दिनु राष्ट्रको हितअनुकूल थिएन । यसकारण हामीले खारेज गरेका हौं । जहाँसम्म स्वदेशी लगानीको कुरा छ, एउटा विदेशी कम्पनीले त निर्माण गर्छु भनेर अग्रसर भएको छ भने नेपाली आफैले गर्न नसक्ने भन्ने प्रश्न छैन । अहिले राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा यसको आर्थिक व्यवस्थापनका लागि समिति गठन गरिएको थियो । त्यो समितिले ठूलो मेहनतका साथ जुन प्रतिवेदन दिएको छ, त्यसका आधारमा यसको निर्माण सम्पन्न गर्ने आर्थिक सुनिश्चितता कायम भएको छ । उदाहरणका लागि भन्दा अहिले नै ५ रुपैयाँ प्रतिलिटर पेट्रोलियममा पूर्वाधारका लागि सरकारले रकम संकलन गरेको छ । वर्षमा १० देखि १५ अर्बसम्म यसरी प्राप्त हुन्छ । यसका अतिरिक्त नेपालमा लगानी गर्न सक्ने केही

ठूला संस्था छन्, जो लगानी गर्न तयार छन् । यो आयोजनामा एकै वर्ष लगानी गर्नुपर्ने अवस्था होइन । आठ वर्षमा बनाउने हो । पेट्रोलियम पदार्थबाट त यति धेरै उठेको छ भने वर्षमा २५/२८ अर्ब सजिलै उठाउन सक्छौं । बूढीगण्डकी स्वदेशी लगानीमा बनाउन सकिन्छ । अब आउने सरकारले पनि राष्ट्रको हितविपरित काम गर्छ जस्तो लाग्दैन । कतिपयले यसलाई चीनविरुद्धको निर्णय भन्ने पनि गरेका छन् । यसमा कुनै सत्यता छैन । नेपालको आर्थिक विकासमा चीन सरकारले ठूलो लगानी गरेको छ । जलविद्युत्को क्षेत्रमा चिनियाँ निजी क्षेत्रको पनि ठूलो लगानी छ । नेपालमा अहिले निर्माणाधीन र निर्माण हुन लागेका ७५ प्रतिशत आयोजनाहरूमा निर्माण र लगानीमा चीनको सहभागिता छ । सयौं आयोजनामा चिनियाँ परामर्शदाताहरू छन् । जलविद्युत् विकासमा जुन किसिमको लगानी चीनको छ, अरु देशसँग तुलना हुन सक्दैन । बूढीगण्डकी एउटा आयोजना नदिँदैमा चीनसँगको सम्बन्ध बिग्रन्छ जस्तो लाग्दैन ।

१ हजार मेगावाट पनि उत्पादन नपुगेको र बिजुली बेच्ने सपना देखे नेपालमा बूढीगण्डकीजस्ता आयोजनाहरूमा किन यस्तो विवाद देखिएको हो ?

मेरो छोटो अनुभवमा के छ भने पहिलो नम्बरमा दृढ इच्छाशक्ति र इमानदारी हुने हो भने १० वर्षभित्र २० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने क्षमता राख्छौं । अर्को अनुभव के रह्यो भने अहिले पनि ऊर्जाको क्षेत्रमा धेरै ठूला माफिया, अनियमितता र चलखेल हुँदो रहेछ भन्ने कुरा म देखिरहेको छु । बूढीगण्डकीलगायत धेरै आयोजनामा मैले गरेको निर्णयका कारण मेरो चुनावी परिणाम निराशाजनक रह्यो भन्ने लाग्छ । जुन किमिसले प्रतिद्वन्द्वीहरू हराउन संगठित रूपमा लागे र यसमा आर्थिक चलखेल समेत भयो भन्ने मलाई लाग्छ ।

बूढीगण्डकी चिनियाँ कम्पनीलाई दिएर खारेज गर्नुको कारण तपाईंलाई हराउनका लागि आर्थिक चलखेल भएको हो भन्ने आधारहरू के-के छन् त ?

बूढीगण्डकी मात्र होइन, जलस्रोतको क्षेत्रमा म आएपछि जुन नीति संगत र इमानदारीपूर्वक जुन कामहरू गरें, यसमा असहयोग र आक्रमण पनि भएको मैले महसुस गरेको छु ।

जलविद्युत् विकासका हरेक कुरा राजनीतिसँग जोडिन्छ, नेपालमा जलविद्युत्को विकास हुन नसक्नुको कारणका रूपमा राजनीतिलाई लिने गरिएको छ । यसलाई के भन्नुहुन्छ ?

ऊर्जाक्षेत्रमा राजनीतिक नेतृत्व, केही व्यापारिक संस्था, व्यक्ति तथा कर्मचारीतन्त्रको यस्तो त्रिकोणात्मक गठबन्धन छ, जसलाई जुन दिन आँटका साथ तोड्न सकिन्छ, यसपछि जलविद्युत् क्षेत्रमा ठूलो लहर आउँछ । अहिले आयोजना हातमा लिने र त्यो आयोजना आफैले विकास नगरी कुनै व्यापारी वा कम्पनीलाई नाफा लिएर बेच्ने प्रवृत्ति व्यापक देखिएको छ । केही राजनीतिक पार्टी र नेताहरूले अहिले पनि सयौं मेगावाटका आयोजनाहरूको लाइसेन्स खल्तीमा राखेका छन् । अहिले सरकारले बनाउन सक्ने आयोजनाहरूबारे अघि बढाउन खोज्दा केही काम नगर्नु भनेर कर्मचारीहरूलाई दबाव दिन थालिएको छ ।

सम्भावनाको आधारमा हेर्दा नेपालको जलविद्युत्लाई कतिसम्म विकास गर्न सकिन्छ ?

१०/२० वर्षअघि बिजुली बेचेर पनि हाम्रो देशलाई समृद्ध बनाउन सक्ने अवस्था थियो । अहिले त्यो सम्भावना घटेर गएको छ । भारतमा १५ वर्षअघि विद्युत्को माग र अभाव थियो । त्यो घट्टै छ । हामी

बिजुली बेचेर देशको विकास गछौं भन्ने कुरा बिस्तारै कमजोर बन्दै गएको छ । त्यसकारण समग्र जलविद्युत् विकासमा रणनीतिक हिसाबले अघि बढ्नु जरुरी छ । अब भारतमा बेच्ने भन्दा पनि देशभित्रै खपत बढाउनेतिर केन्द्रित हुनुपर्छ । जलविद्युत्को विकास गर्दा हामी साँघुरो विचारधारामा छौं । नेपालमा जलविद्युत्को जति सम्भावना छ, त्यतिकै सम्भावना सोलार र वायु ऊर्जामा छ । यो अघि बढाउन यहाँ कसैको इच्छा छैन र सरकारको स्पष्ट नीति पनि छैन । यसबाट अनुचित लाभ नहुने भएकाले यसमा कम चासो छ । अब जलविद्युत् र वैकल्पिक ऊर्जा विकास गर्नका लागि योजनाबद्ध रूपमा अघि बढ्नु आवश्यक छ । विदेशी लगानी मात्र कुनै होइन, नेपालको सीप, क्षमता गरेर देखाउन सक्छौं ।

नेपालमा उत्पादन पनि कम छ, तर सम्भावना बढी छ । समग्र जलविद्युत्को विकास गर्नका लागि के गर्नुपर्छ ?

अहिले नेपालमा विद्युत्को पहुँच र उपलब्धता साँघुरो अवस्थामा छ । बढी बिजुली भयो भने खपत पनि बढी हुन्छ । बिजुली भए त धेरै काम गर्न सकिन्छ । अहिले जुन आर्थिक वृद्धिदरको कुरा छ, ६/७ प्रतिशत वृद्धिदर हुनेबित्तिकै १० वर्षभित्र २० हजार मेगावाटले पनि पुग्दैन । त्यसबाहेक इलेक्ट्रिक रेल, सवारी साधन र उद्योगहरूको कुरा गरिरहेका छौं । आर्थिक वृद्धिदर उच्च बनाउने कुरा पनि गरिरहेका छौं । भर्खरै निर्वाचन सम्पन्न भएको छ, चुनावपूर्वको गठबन्धनलाई जनताले पूर्ण बहुमत दिएका छन् । यसलाई सदुपयोग गरेर स्थिर र बलियो सरकार निर्माण हुनुपर्छ । यसले मुलुकको हितका लागि काम गर्छ । त्यो सरकारले मुलुकको सर्वाङ्गीण विकासका लागि खुला बजारका आधारमा जलविद्युत्को विकास गर्न सकियो भने देशले चाँडै काँचुली फेर्न सक्छ ।

पछिल्लो समयमा सोलारसम्बन्धी नयाँ कार्यविधि आएपछि पनि तपाईंले पुरानै निर्देशिका अनुसार

महँगोमा बिजुली खरिद गर्ने निर्णय गर्दा ठूलो चलखेलको आरोप लाग्ने गरेको छ, यसलाई के भन्नुहुन्छ ?

यहीबीचमा ऊर्जा विकासका लागि १० वर्षमा १० हजार मेगावाटमध्ये ५० प्रतिशत जलाशययुक्त, ३० प्रतिशत नदीप्रवाहमा आधारित (आरओआर) बनाउने उल्लेख थियो । अहिले १० वर्षमा १७ हजार मेगावाटको सिलिड पुऱ्याइएको छ । आरओआरका लागि समेत अहिले थप कोटा प्राप्त भएको छ, ती आयोजनाहरूको 'लिऊ वा तिर' (टेक अर पे) पीपीए हुन सक्छ । यही अनुसार सोलारको पनि विकास हुन सकोस्, यसको कार्यविधि बनाएका छौं । सोलारमार्फत पनि बिजुली उत्पादन हुन सकोस् भनेर कार्यविधि बनायौं । यसको नीतिदेखि मापदण्डसम्म आवश्यक थियो । विभिन्न विज्ञहरूको सुझावका आधारमा प्रतियुनिट ७.३० रुपैयाँमा पीपीए दर रेट कायम गरेका छौं । यो कार्यविधि लागू हुनुअघि नै प्रक्रियामा रहेका विकासकर्ताहरूले प्राधिकरणमार्फत सोलारको आयोजना अघि बढाएका छन् । ऊर्जा मन्त्रालयले नयाँ कार्यविधि लागू हुनुपूर्व भएका, आरएफपीको सर्तअनुसार गर्ने भनेर निर्णय दिएको छ । यसको अर्थ सोलारका आयोजना बढाऊ भनेको होइन । आरएफ कुन अवस्थामा छ । कार्यविधि आउनुअघि सबै प्रक्रिया पूरा भएको छ । यस्तो अवस्थामा नयाँ सरकारले उल्ट्याउने भन्ने कुरा आउँदैन । पहिलाको प्रक्रिया अघि बढेको भए मात्र पुरानै भनेको हो, यसबारे विद्युत् प्राधिकरण प्रस्ट हुनुपर्छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१४/१०/१७

माथिल्लो तामाकोसीमा भारतीय ठेकेदारको लापबारही

रमेश खतिवडा

निर्माण सम्पन्न हुने चरणमा रहेको भनिएको बहुचर्चित माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनामा काम गरिरहेको एक भारतीय ठेकेदार कम्पनीले निर्माण कार्यमा अवरोध पुऱ्याउने मनशायले गम्भीर लापबारही गरेको छ ।

स्वदेशी लगानी मोडलको अहिलेसम्मकै ठूलो मेगावाटको यो आयोजनामा हाइड्रो मेकानिकको ठेक्का पाएको भारतीय ठेकेदार कम्पनी टेक्सम्याको रेलवे इन्जिनियरिडले आयोजना निर्माणमा अवरोध पुग्ने गरी काममा ढिलाइ गर्नुका साथै लापबारही गरिरहेको छ । चार सय ५६ मेगावाटको आयोजना दोलखाको लामाबगरमा निर्माण भइरहेको छ ।

२०७५ पुसभित्र बिजुली बाल्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनामा सिभिल, हाइड्रो, इलेक्ट्रो र ट्रान्समिसन लाइन गरी चारवटा अन्तर्राष्ट्रिय ठेकेदार कम्पनीमार्फत चार लट (प्याकेज)मा काम भइरहेको छ । दोस्रो लट (हाइड्रोमेकानिक)को ठेक्का लिएको टेक्सम्याकोले अन्य ठेकेदारका काम र समग्र आयोजनालाई नै प्रभावित पार्ने तवरले काममा ढिलासुस्ती गरिरहेको अधिकारीहरूले बताएका छन् । कामको गति नमिल्दा र उसको ढिलाइका कारण समग्र आयोजना नै कम्तीमा १८ महिनासम्म पछि धकेलिन सक्ने चेतावनी अधिकारीले दिएका छन् । 'साह्रै कछुवा गति भयो, उसको मनशाय बुझ्नै सकेका छैनौं,' आयोजनाका एक अधिकारीले भने, 'हाम्रो स्तरबाट कुरा गर्दा दुवानीको समस्यासहित विभिन्न बहनाबाजी गरेर पन्छिनेबाहेक केही गर्दैन,' । ती अधिकारीका अनुसार सरकारी स्तरबाट कूटनीतिक दबाव दिएर ठेकेदारलाई लगाम लगाउने गरी काममा रफ्तार दिन नसके समग्र आयोजना नराम्ररी प्रभावित हुनेछ ।

यो कम्पनीलाई आयोजनाको बाँधस्थल, सुरुडमार्गसहित विभिन्न ठाउँमा पाइप, गेट लगायत हाइड्रोमेकानिक्स सम्बन्धी संरचना जडान गर्ने जिम्मा छ । मुख्य ठेकेदारसमेत रहेको सिभिलतर्फको जिम्मा पाएको चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोले १८.४ किमि सुरुडमार्ग र बाँधस्थलको सिभिल काममध्ये केही छिटपुटबाहेक प्रायः काम सम्पन्न गरिसकेको छ ।

सिभिलले बनाएका सुरुडमार्गमा ठुलठूला पाइप जडान गर्ने र बाँधस्थलसहित विभिन्न भागमा ठूला गेट लगायत संरचना जडान गर्ने काम भारतीय कम्पनी टेक्सम्याको इन्जिनियरिडको रहेको छ ।

तेस्रो प्याकेज इलेक्ट्रोमेकानिकलको जिम्मा पाएको अस्ट्रियन कम्पनी एन्ड्रिज हाइड्रो कम्पनीले पावर हाउसमा टर्बाइन जडान, पावर हाउसभित्र ठुलठूला जेनेरेटर, मेसिन लगायत उपकरण जडान गर्ने काम गर्छ । चौथो प्याकेज ट्रान्समिसन लाइनको जिम्मा भारतीय कम्पनी केइसी इन्टरनेसनल कम्पनीले आयोजनामा उत्पादित बिजुलीलाई खिम्ती सबस्टेसनसम्म लैजान टावर निर्माण गरी तार टांगेर ट्रान्समिसन लाइन निर्माणको काम गर्छ ।

हाइड्रोमेकानिकलको जिम्मा पाएको भारतीय कम्पनीले सुरुडमार्ग निर्माण सम्पन्न भएसँगै आठ सय मिटर पाइप जडान गरिसक्नु पर्थ्यो । मुख्य सिभिल ठेकेदार चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोले गत मंसिर पहिलो साता आयोजनाको सुरुडमार्ग छिचोलेर पूरा गरेको थियो । 'सुरुड छिचोलेर 'ब्रेक थ्रु' भएको अवधिसम्म यो कम्पनीले कम्तीमा सँगसँगै सुरुडमा पाइप जडान गरेर अरु काम बाँकी राख्नुपर्थ्यो,' आयोजनाका ती अधिकारीले भने, 'तर अहिलेसम्म त्यस क्षेत्रमा राम्ररी हात हाल्न पनि सकिरहेको छैन' ।

एउटै पाइप हाल्न तीन दिन

बाँधस्थलमा थुनेको पानी पावर हाउससम्म ल्याउन दुई भागमा सिधै ठाडो र एक भागमा तेर्सो आकार गरेर बनाइएको सुरुडमा उक्त पाइप जडान गरिन्छ । जसलाई पेनस्टक र भर्टिकल साफ्ट भनिन्छ । तीन सय १० मिटर ठाडो, एक सय मिटर तेर्सो र उही पाइप फेरि तीन सय १० मिटर ठाडो पारेर पावर हाउससम्म पुऱ्याइन्छ । आयोजनामा कार्यरत प्राविधिकका अनुसार एउटा पाइप पाँच मिटर लम्बाइ र ३.६ मिटर गोलाकार चौडाइको हुन्छ, जसलाई सुरुडमा जडान गर्न कम्तीमा तीन दिन लाग्छ । ‘एक सय ६० वटा पाइप जडान गरिसक्नुपर्नेमा अहिलेसम्म ४० वटा पनि जडान भएका छैनन्,’ सुरुड मार्ग हेर्ने आयोजनाका एक प्राविधिक कर्मचारीले भने, ‘यही हिसाबले अरु एक वर्ष यो पाइप जडानमा बिच्छ र अरु प्याकेजका काम पनि प्रभावित हुँदा आयोजना कम्तीमा दुई वर्ष पछि धकेलिने खतरा छ ।’

ढुवानी कार्य कछुवा गतिमा

ठेकेदार कम्पनीले भारतबाट ल्याउने पाइप ढुवानी प्रक्रिया कछुवा गतिको छ । एउटा ट्रेलरले एउटा पाइप बोक्छ । आयोजनाका प्रवक्ता गणेश न्यौपानेका अनुसार सिमराबाट एउटा पाइप बोकेर आउने ट्रेलर आयोजना स्थल लामाबगर आइपुग्दा कम्तीमा १२ देखि १५ दिन लगाइरहेको छ,’ उनले भने, ‘ढुवानी अलि छिटो गर्न ताकेता गरिरहेका छौं ।’ उनले ठेकेदार कम्पनी खाडीचउरदेखि चरिकोटसम्मको बाटोको समस्या देखाएर पन्छिने गरेको सुनाए । ताकेता गरेपछि पनि दैनिक तीनवटा भन्दा बढी पाइप आउन नसकेको उनले बताए । हाइड्रोमेकानिकलको ढिलाइले सुरुडमार्गमा कंक्रीट गर्ने लगायत केही सानातिना काम बाँकी राखेको चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोको काम समेत प्रभावित बनेको छ ।

तदारुकताका साथ काममा लगाउन प्रयासरत छौं

आयोजना निर्माणको सुरुवाती चरणदेखि नै हाइड्रोमेकानिकल महाशाखामा समेत काम गरेका आयोजना प्रमुख दिनेशजंग राणाले ढिलाइ गर्ने ठेकेदार कम्पनीलाई काम गराउने प्रयास भइरहेको जानकारी दिए । ‘ढुवानीको कारण देखाएर ढिलाइ गरिरहेको छ,’ उनले भने, ‘कम्पनीको माथिल्लो तहदेखि दबाब दिने काम गरिरहेका छौं ।’ आयोजना प्रमुख राणाले ढुवानी समस्या देखाएर कम्पनीले नेपाल भित्र्याएका पाइप आधा वीरगन्ज र आधा सुनकोसी जलविद्युत् आयोजना क्षेत्रमा राखेको जानकारी आयोजनालाई दिएकाले तत्काल त्यसको ढुवानीको वातावरण बनाउने प्रयासमा रहेको सुनाए । तदारुकताका साथ अब काम लगाउन सकेमा आठ महिनामा यो काम पूरा हुने राणाको ठम्याइ छ । निर्माणको अन्तिम समयमा आएर कारबाही वा अन्य प्रक्रियामा आयोजनाको काममा अझ भद्रगोल परिस्थिति उत्पन्न हुनसक्ने कारण उक्त कम्पनीलाई जसरी पनि दबाब दिएर काम गराउनुपर्नेमा आयोजनाका अधिकारीसमेत छन् ।

शंका उत्पन्न गराउँदैछ

दोलखा १ का प्रदेश सभा सांसद विशाल खड्काले माथिल्लो तामाकोसीमा भारतीय ठेकेदारको ढिलासुस्तीले शंका उत्पन्न गराएको भन्दै सरकारको ध्यानाकर्षण गराएका छन् । ‘कागजमा ९० प्रतिशत काम सकिएको देखिन्छ,’ उनले भने, ‘तर एउटा ठेकेदार कम्पनीको गम्भीर लापबारहीले यति ठूलो समस्या निम्त्याउने खतरा बढ्दैछ, यसप्रति सरकारको ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौं ।’ उनले नेपाली लगानीको पहिलो र सबैभन्दा ठूलो आयोजना भएकाले असफल बनाउने प्रयास सुरुदेखि भएकाले आयोजना निर्माणमा हुने हरेक ढिलासुस्तीविरुद्ध सरकारी स्तरबाट कुटनीतिक रूपमा समेत उक्त ठेकेदार कम्पनीलाई काम गराउन दबाब जरुरी भएको प्रतिक्रिया दिए ।

श्रोत: नागरीक, २०१४/१०/१७

माथिल्लो खोरुंगा जलविद्युतको काम सुरु

भगिश्वर लिम्बु

तेहथुम पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने साढे सात मेगावाट क्षमताको माथिल्लो खोरुंगा खोला साना जलबिद्युत आयोजनको काम सुरु भएको छ। आयोजना स्थलमा इन्टेक, पाईपलाईन एकजाबेसन, पानी ट्यांकी सोलिड, कनेक्टिड प्यानल र पावर हाउसका लागि भवन निर्माणसंगै आयोजनाको काम सुरु भएको हो।

१ अरब ३७ करोड लगानी निर्माण हुने आयोजना धौलागिरी र खड्काकृष्ण जेबी कन्सट्रक्सनले जिम्मा लिएको तेहथुम पावर कम्पनीका अध्यक्ष भुपतिलाल श्रेष्ठले जानकारी दिए। उनका अनुसार अहिले आयोजना क्षेत्रमा क्याम्पनै राखेर मजदुरहरु काम गरि रहेका छन्। जिल्लाबासीको लगानी बन्ने उक्त आयोजनाको काम सुरु भएसंगै स्थानीयले समेत रोजगारी पाएका छन्।

आयोजना निर्माणका लागि माछापुच्छ्रे बैक, एनबि बैक र जनता बैकले १ अर्ब लगानी गर्ने भएपछि काम सुरु भएको कम्पनीका अध्यक्ष श्रेष्ठले बताए। आयोजनाका लागि चाहिने अन्य ३७ करोडमा स्थानीयले १० प्रतिशत, सर्वसाधारणले २० प्रतिशत र प्रमोटरले ७० प्रतिशत लगानी गर्ने भएको आयोजनाका अध्यक्ष श्रेष्ठले बताए। यसअघि प्रवर्द्धक र विद्युत् प्राधिकरणबीच विद्युत खरिद सम्झौता (पीपीए) समेत भईसकेको आयोजनाका प्रबन्ध निर्देशक मोहन डाँगीले बताए। उनका अनुसार आयोजनाको काम सुरु भएकोले अबको ३३ महिना २०७६ पुष १ मा सम्पन्न हुने समेत जानकारी दिए। सम्झौता अनुसार प्राधिकरणले उक्त कम्पनीको बिजुली हिउँदयाममा प्रतियुनिट ८ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षायाममा चार रुपैयाँ ८० मा खरीद गर्नेछ। कम्पनीले पीपीएका लागि प्राधिकरणमा २०६७ जेठ ३१ गते निवेदन दिएको थियो।

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले वित्तीय व्यवस्थापन गर्न नसकेको भन्दै दुई वर्षअघि खोरुंगाको लाइसेन्स खारेज गरे पछि केहि बर्ष आयोजनाको काम रोकिएको थियो। पटकपटकको प्रयासपछि मन्त्रिपरिषद्मा दुईपटक प्रस्ताव लगेर ब्युताइएको आयोजनाको काम सुरु भएपछि लगानीकर्ता र स्थानीयबासी समेत खुसी भएका छन्। जिल्लाकै पानीको स्रोत भएको खोरुडवाखोलाबाट बिजुली निस्कने भएपछि स्थानीयबासी खुसी भएका छन्।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१०/१७

बुटवल पावरको आइपिओबिनै एफपिओ निष्कासन

विष्णु बेल्वासे

बुटवल पावर कम्पनी लिमिटेड (बिपिसी) ले सर्वसाधारण र स्थानीयलाई साधारण सेयर निष्कासन (आइपिओ) नगरी थप निष्कासन (एफपिओ) गरेको छ । नेपाल धितोपत्र बोर्डले सर्वसाधारण र स्थानीयलाई सेयर जारी नगरी एफपिओ ल्याउन स्वीकृति दिएपछि कम्पनीले सोमबारदेखि थप सेयरको निष्कासन तथा बिक्री खुला गरेको हो । बिपिसीले एक सय रुपैयाँ अंकित मूल्यमा चार सय एक रुपैयाँ प्रिमियम जोडेर पाँच सय एक रुपैयाँमा एफपिओ ल्याएको हो । उसले ४० लाख ८१ हजार कित्ता एफपिओ सार्वजनिक गरेको छ । आगामी शुक्रबारसम्म सेयर खरिद गर्न आवेदन दिनेले उक्त कम्पनीको सेयर पाउने छन् ।

धितोपत्र बोर्डमा सूचीकृत भए पनि उक्त कम्पनीले सर्वसाधारण र स्थानीय बासिन्दालाई प्राथमिक सेयर निष्कासन गरेको छैन । बिपिसीले सरकारी स्वामित्वमा रहेको १२ प्रतिशत सेयरमध्ये प्रिमियम (एक सय ५१ रुपैयाँभन्दा बढी) मा बेचेकोलाई नै सर्वसाधारणलाई सेयर जारी (आइपिओ) गरेको भन्दै आएको छ । तर, त्यसलाई आइपिओ जारी गरेको भन्न नमिल्ने तर्क विज्ञहरुले गरेका छन् ।

सुरुमा सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा स्थापना भएको कम्पनीको सेयर बिपिसीलाई बिक्री गरिएको थियो । अहिले पनि यो कम्पनीमा सरकार, युनाइटेड मिसन टु नेपाल, एनआइडिसी डेभलपमेन्ट बैंक र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको १३ प्रतिशत सेयर छ । यसैगरी, बिपिसीकै स्वामित्व (सांग्रिला इनर्जी लिमिटेड, टिएनके नेपाल र स्वतन्त्र) को ७५ प्रतिशत सेयर र सरकारले सर्वसाधारणलाई प्रिमियममा र कर्मचारीलाई बिक्री गरेको १२ प्रतिशत सेयर छ । सरकारबाट सेयर मात्र किनेकाले पनि आफूले आइपिओ जारी गर्नु नपर्ने र सरकारले नै आइपिओ जारी गरेको जिकिर बिपिसीले गरेको छ । कम्पनीको स्थापना २०२२ पुस १४ गते प्राइभेट लिमिटेडका रुपमा भएको थियो । यसलाई २०४९ सालमा पब्लिक लिमिटेड कम्पनीमा परिणत गरिएको थियो । २०५९ सालमा निजीकरण गरी निजी, सरकारी, कर्मचारी तथा सर्वसाधारणलाई सहभागी गराई कम्पनीलाई अगाडि बढाइएको थियो ।

बिपिसीले गत चैत १३ गते एफपिओ निष्कासन गर्न स्वीकृति माग्दै बोर्डमा निवेदन दिएको थियो ।

एफपिओ निष्कासन गर्नुअघि आइपिओ निष्कासन गरेको छ वा छैन भन्ने विषय नहेरिएको बोर्डका एक उच्च अधिकारीले बताए । 'सूचीकृत कम्पनी भएकाले सर्वसाधारणलाई सेयर निष्कासन गरेको होला भन्ने अनुमानका आधारमा बिपिसीलाई स्वीकृति दिइएको हो,' ती अधिकारीले भने, 'आइपिओ निष्कासन गरे, नगरेको हेरिएन ।' बोर्डले यसरी अनुमति दिनुमा 'केही कैफियत' भएको आशंका गरिएको छ ।

कानुनी रुपमा बिपिसीले सर्वसाधारणलाई १५ प्रतिशत र आयोजना प्रभावित स्थानीयलाई कम्तीमा १० प्रतिशत सेयर दिएपछि मात्र एफपिओ निष्कासन गर्न पाउँछ, अन्यथा पाउँदैन । आयोजना प्रभावित स्थानीयले आइपिओ जारी गर्न बारम्बार माग गरे पनि बिपिसी स्थानीयलाई सेयर दिन तयार छैन ।

बिपिसीले १२ मेगावाटको झिमरुक विद्युत् केन्द्र तथा ९.४ मेगावाटको आँधीखोला विद्युत् केन्द्र सञ्चालन गरिरहेको छ । आफ्नै वितरण प्रणालीमार्फत स्याङ्जा, पाल्पा, प्युठान र अर्घाखाँची जिल्लामा ५० हजारभन्दा बढी ग्रामीण घरधुरीलाई विद्युत् वितरण गर्दै आएको छ ।

आयोजना प्रभावित बासिन्दाले भने सेयर पाउनुपर्ने माग गर्दै आएका छन् । जलविद्युत् आयोजना प्रभावितलाई कम्तीमा १० प्रतिशत सेयर अनिवार्य रुपमा वितरण गर्नुपर्ने र सर्वसाधारणलाई १५ प्रतिशत सेयर वितरण गर्नुपर्ने

कानुनी व्यवस्था छ । तर, बिपिसीले उक्त सेयर वितरण नगरी एफपिओ जारी गर्न लागेको भन्दै स्थानीय बासिन्दाले विरोध गर्दै आएका छन् । एक महिना अघि स्थानीय बासिन्दाका प्रतिनिधि बिपिसीको केन्द्रीय कार्यालय बुद्धनगरमा आएको र उनीहरूले स्थानियलाई सेयर उपलब्ध गराउन माग गर्दै ज्ञापन पत्र बुझाएका थिए । बिपिसीले आइपिओ जारी नगरी एफपिओ ल्याउन लागेकोमा सर्वत्र विरोध हुँदै आएको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१०/१७

जलविद्युत् मा सेयर हाल्न तँछाडमछाड

पञ्चकन्या माई हाइड्रो पावरले सेयर निष्कासन गरेको छ । हाइड्रोले इलाम नगपालिका र सन्दकपुर गाउँपालिकाका लागि ११ लाख कित्ता सेयर निष्कासन गरेको हो । सेयर हाल्ने म्याद सकिनै लाग्दा इच्छुकको भीड बढेको छ । सन्दकपुर गाउँपालिकाको माबु, सुलुबुड, जमुना र माई मझुवामा सञ्चालित २ आयोजनाका लागि कम्पनीले सेयर निष्कासन गरेको हो । सन्दकपुर गाउँपालिकालाई अति प्रभावितको सूचीमा राख्दै ११ लाख कित्तामध्ये ६० प्रतिशत अर्थात् ६ लाख ६० हजार कित्ता सेयर हाल्ने अवसर दिइएको छ । त्यस्तै प्रभावित इलाम नगरपालिकाकाका बासिन्दाका लागि ४० प्रतिशत अर्थात् ४ लाख ४० हजार कित्ता सेयर रहेको छ । हालसम्म १६ करोड ५० लाख रुपैयाँ जम्माभइसकेको छ । माघ १९ सम्म सेयर हाल्ने म्याद छ ।

सनराइज, प्रभु र लक्ष्मी बैंकसहित सन्दकपुर गाउँपालिकाको कार्यालय र माबु हाइड्रोको कार्यालयमा गरी पाँच स्थानबाट सेयर रकम संकलन गरिरहेको छ । न्यूनतम २० कित्तादेखि अधिकतम ५ हजार ५ सय कित्तासम्मका लागि आवेदन भर्ने पाउने व्यवस्था गरिएको छ । कम्पनीले इलामको माबु, माईमझुवा र सुलुबुडमा अप्पर माई जलविद्युत् आयोजनाबाट १२ मेगावाट क्षमताको अपरमाई हाइड्रोपावर सञ्चालन गरेको छ । सुलुबुड र जमुनामा ६.१ मेगावाटको क्यास्केड आयोजना सञ्चालन गरेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/१०/१७

मिस्त्री खोलाको भौतिक प्रगति ५० प्रतिशत

म्याग्दीमा निर्माणाधीन ४२ मेगावाटको मिस्त्री खोला जलविद्युत आयोजना ५० प्रतिशत पूरा भएको छ । २०७३ साउनबाट सुरु भएको आयोजनाको निर्माण तीव्र गतिमा अघि बढेको हो । बाँध क्षेत्रमा जग खन्ने कार्य पूरा भइ कंक्रीटिड सुरु भएको आयोजना व्यवस्थापक बिजेन्द्रलाल राजभण्डारीले बताए । मुख्य सुरुडमा इनलेट र आउटलेट दुबैतर्फबाट काम भइरहेको प्रवर्द्धक रोवष्ट इनर्जी लिमिटेडले जनाएको छ । उनका अनुसार २२ सय ८९ मिटर लामो मुख्य सुरुड १५ सय ४० मिटर पूरा भएको छ । डिसेन्डिङ बेसिन, फलसिङ सुरुड र अडिट सुरुड निर्माणले गति लिएको छ । ६ अर्ब रुपैयाँको अनुमानित लागतमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनाले २०७५ साल फागुनबाट व्यवसायिक उत्पादन सुरु गर्नेछ । आयोजनामा नबिल बैंकको अगुवाइमा ६ बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ४ अर्ब २० करोड रुपैयाँ बराबरको ऋण लगानी गरेका छन् । जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनी र नबिल बैंकले १ /१ अर्ब रुपैयाँ लगानी छ । आयोजनाको सिभिल संरचना निर्माणको जिम्मा हाइ हिमालय हाइड्रो कन्स्ट्रक्सन प्रालिलाई दिइएको छ । मिस्त्री खोला नेपाली निर्माण कम्पनीले अघि बढाएको अहिलेसम्मको ठूलो आयोजना हो । २०७३ भित्रै सम्पन्न गर्ने तालिका भए पनि कालीगण्डकीमा आएको पहिरो र भारतीय नाकाबन्दीका कारण निर्माणमा लैजान २ वर्ष ढिला भएको थियो । आयोजनाबाट उत्पादन हुने बिजुली नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गर्ने दाना सबस्टेसनमा जोडिने छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१७

पश्चिम सेती सम्पन्न गर्न ७ नं. प्रदेशबासीको अनुरोध

पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना ७ सय ५० मेगावाट (मेवा) अघि बढाउने कार्यमा सहयोग गरिदिन पश्चिमाञ्चल सरोकार मञ्चका सदस्यहरूले राष्ट्रिय योजना आयोगलाई अनुरोध गरेका छन् । मञ्चका संस्थापक अध्यक्ष एवम् पूर्व प्रहरी महानिरीक्षक मोतीलाल बोहराको नेतृत्वमा १५ सदस्यीय टोलीले बुधवार आयोगमै पुगी यस्तो अनुरोध गरेको हो ।

उक्त आयोजनाबाट लाभ लिन लालायित ७ नं. प्रदेशका ३० लाख जनता साथै ३ करोड नेपालीहरूको जीवनस्तर उकास्ने सपनाको परियोजना भएकाले यथाशीघ्र निर्माण गरिनुपर्ने उनीहरूको माग छ । यदि विदेशी लगानीबाट सम्पन्न हुन नसक्ने अवस्था सृजना भएमा स्वदेशी लगानीबाट समेत बनाउनका लागि राज्यले उल्लेखनीय भूमिका खेल्नु पर्नेमा उनीहरूको जोड रहेको छ । जसका लागि स्वदेशी स्रोत जुटाउने कार्यमा स्थानीय निकाय, जनता, बैङ्क तथा वित्तीय संस्था लगायतको उचित परिचालन गरी निजी क्षेत्रको समेत सहभागिता गराउन सकिने धारणा उनीहरूले व्यक्त गरे ।

उक्त आयोजनाका सम्बन्धमा गत शनिवार मञ्च र स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान)ले संयुक्त रूपमा विचार गोष्ठी आयोजना गरेका थिए । कार्यक्रममा सुदूर पश्चिमाञ्चल (हाल ७ नं. प्रदेश)का स्थानीय बुद्धिजीवी तथा राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायतको उपस्थिति रहेको थियो । उक्त कार्यक्रममा सोही प्रदेशका बासिन्दा एवम् इप्पानका पूर्व अध्यक्ष खड्गबहादुर बिष्टले आयोजनाको विकास सम्बन्धी पृष्ठभूमी, हाइड्रोलोजिकल तथा जियोलोजिकल अवस्था र आयोजना विकासको आवश्यकता सम्बन्धमा कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए । पश्चिम सेती सन् १९९४ देखि नै निर्माण प्रकृत्यामा लगिने भनिएको आयोजना हो । अध्ययन गरी निर्माण प्रकृत्या नथालेका कारण अष्ट्रेलियन कम्पनी स्मेकबाट खोसी उक्त आयोजना चाइना श्री गर्जेज इण्टरनेशनल कर्पोरेशन (सीटीजीआई)लाई दिइएको छ । क्षमता घटाएर ६ सय मेवा बनाउनु पर्ने र पीपीए दर बढाउनु पर्ने जस्ता माग राखी सीटीजीआईले पनि आयोजना अड्काइराहेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१७

नेपाल ऊर्जा लगानी सम्मेलन : जलविद्युत्तमा एफडीआई नआउनुमा धेरै पक्ष बाधक

राजनीतिक अस्थिरतादेखि प्रोत्साहनसम्मको समस्याका कारण जलविद्युत्त आयोजनाको विकासमा वैदेशिक लगानी (एफडीआई) आउन नसकेको लगानीकर्ताहरूले बताएका छन् । राजधानीमा चलिरहेको नेपाल ऊर्जा लगानी सम्मेलनका वक्ताहरूले त्यस्तो बताएका हुन् ।

सम्मेलनका क्रममा आइतवार भएको 'नेपालको ऊर्जाक्षेत्रमा वैदेशिक लगानी' शीर्षकको विज्ञहरूबीचको छलफलमा सतलज जलविद्युत्त निगमका अध्यक्ष एनएल शर्माले राजनीतिक अस्थिरता, वन तथा जग्गा प्राप्ति र करमा प्रोत्साहनको कमीजस्ता समस्या रहेको बताए । सतलजले अरुण तेस्रो जलविद्युत्त आयोजना (९०० मेवा) को विकास गर्दै छ । कुनै पनि आयोजना बन्नुअघि नै प्रसारण लाइनको सुनिश्चितता गरिसक्न उनले सरकारलाई सुझाव पनि दिए ।

फाइनान्स एट इक्वीक्याप एशियाका उपाध्यक्ष अपार न्यौपानेले विभिन्न सरोकारवालाको स्वार्थ बाझिनु पनि नेपालमा एफडीआई नआउनाका कारण भएको धारणा राखे । 'सरकारदेखि आयोजना प्रभावित क्षेत्र, डेभलपमेण्टको कम्प्लेक्सिटी, लगानीकर्तासम्म धेरै नै सरोकारवाला जोडिन्छन्,' उनले भने, 'तिनीहरू सबैको आआफ्नै स्वार्थ हुन्छ, उनीहरूको स्वार्थ जति धेरै बाझिन्छ, त्यति नै आयोजना बन्ने सम्भावना कम हुन्छ ।'

कार्यक्रममा भियतनामको ड्यागन क्यापिटलका निर्देशक जोसेफ होसले आधारभूत काममा व्यवधान आउनुले विदेशी लगानीकर्तालाई निरुत्साहित गर्ने बताए । 'हामी निजीक्षेत्र छोटो समयमै कसरी धेरै मुनाफा आउँछ भन्ने हेरिरहेका हुन्छौं,' उनले भने, 'तर, नेपालमा अनुमति पाउन तथा क्लियरेन्सजस्ता आधारभूत काममा ५ वर्ष बिट्छ ।' यस्तोमा कोही पनि आफ्नो धेरै समय खर्चिन नचाहने उनले बताए ।

स्ट्याण्डर्ड चार्टर्ड बैङ्कको कमर्शियल एण्ड ग्लोबल बैङ्किङका प्रमुख गोरख राणाले नेपालका बैङ्कहरूले सञ्चारको कमीले जलविद्युत्तमा पर्याप्त फाइनान्सिङ गर्न नसकिरहेको बताए । 'हालै मात्र हामी ठूला जलविद्युत्तका प्रवद्र्धकसँग सामञ्जस्य हुन खोज्दै छौं,' उनले थपे, 'नसकेर होइन, उपयुक्त सञ्चारको कमीले हालसम्म सक्ने जति पनि फाइनान्सिङ नभइरहेको हो ।' जापानी सहयोग नियोग (जाइका)का प्रतिनिधि नाओकी निसिमुराले भने एफडीआई आकर्षित गर्न बलियो स्थानीय साझेदार आवश्यक रहेकोमा जोड दिए ।

विदेशी लगानीकर्ताका लागि स्वपूँजी फाइनान्सिङ तथा पृष्ठभूमिको काममा दक्षतापूर्वक भूमिका खेल्नसक्ने स्थानीय साझेदारले नै नेपालको ऊर्जाक्षेत्रका लागि ठूलो आकारको विदेशी लगानी ल्याउन सक्ने उनले बताए ।

शनिवारदेखि शुरु भएको ऊर्जा सम्मेलन सोमवार सकिनेछ । कार्यक्रममा सार्क राष्ट्र, यूरोप, चीन, कोरिया, अमेरिकालगायत २४ देशका ३ सय ५० सहभागी रहेको आयोजक इन्र्जी डेभलपमेण्ट काउन्सिलले जानकारी दिएको छ । सम्मेलनले नेपालको ऊर्जाको विकासका लागि विदेशी लगानी आकर्षित गर्ने आयोजकको विश्वास छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१७

‘पश्चिम सेती आफै बनाऔं’

पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना (७५० मेवा) निर्माणबाट चाइना श्री गर्जेज इण्टरनेशनल कर्पोरेशन (सीटीजीआई) पन्छिन खोजेकाले उक्त आयोजना नेपाल आफैले बनाउनुपर्ने सरोकारवालाहरूले बताएका छन् । सुदूरपश्चिमाञ्चल सरोकार मञ्च तथा स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (ईप्पान)को आयोजनामा शनिवार राजधानीमा आयोजित विचार गोष्ठीका सहभागीहरूले यस्तो बताएका हुन् । यो आयोजना सीटीजीआईको प्राथमिकतामा नरहेको हुँदा अनेक बहाना गरी रोकिरहेको समेत उनीहरूको आरोप रहेको छ ।

गोष्ठीमा ऊर्जा मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायले सीटीजीआईसँगको पहिलो बैठकमै उनीहरूको ध्येय बुझ्न नसक्दा प्रक्रिया यहाँसम्म लम्बिएको उल्लेख गरे । ‘पहिलो बैठकमै हुनुपर्ने बिजुलीको क्रेता, प्रसारणलाइन निर्माणको जिम्मेवार, आयोजनाको प्रकृतिजस्ता कुरामा उसले चौथो बैठकमा आएर कुरा उठायो,’ उनले भने, ‘त्यसपछि बल्ल आएर तोकिएको क्षमतामा आयोजना बनाउनु परे विद्युत् खरीद दर बढाउनुपर्ने अडान लियो ।’ सीटीजीआईले यसअघि पनि अन्य केही देशमा निर्माण गरेका जलविद्युत् आयोजनामा यस्तै गरी विद्युत् खरीद दर बढाएको उदाहरण सचिव उपाध्यायले प्रस्तुत गरे ।

यो आयोजना उनीहरूको प्राथमिकतामा पनि नरहेको र अघि बढेको काममा आफ्ना तर्फबाट पछि पनि नहट्ने चिनियाँ नीति हुने भन्दै नेपालले नै कदम चाल्नुपर्ने धारणा उनले व्यक्त गरे । आयोजना विकास गर्न देशमा नै पर्याप्त बजेट भएकाले योजनासहित अघि बढ्नु जरुरी रहेको सचिव उपाध्यायले बताए । सुदूरपश्चिमाञ्चल (प्रदेश नम्बर ७)का प्रदेशसभा सदस्यहरूले भने उक्त आयोजनालाई आफूहरूको एजेण्डा नै बनाएर अघि बढ्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे ।

नेपाली काङ्ग्रेसका तर्फबाट ७ नं. प्रदेशसभा सदस्य कर्णबहादुर मल्लले प्रदेशको पहिलो प्रतिनिधिसभा बैठकमै पश्चिम सेतीको विकासको प्रस्ताव लैजाने बताए । एकीकृत नेकपा माओवादीका तर्फबाट ७ नं. प्रदेशसभा सदस्य झपट बोहराले उक्त प्रस्तावमाथि आफ्नो पूर्ण समर्थन रहने धारणा व्यक्त गरे । ‘हामी हाम्रो प्रदेशमा लगानीमैत्री वातावरण बनाएर काठमाडौं र विदेशमा बस्ने सुदूरपश्चिमवासीलाई आह्वान गर्नेछौं,’ उनले भने, ‘यदि केन्द्रले साथ दिएन भने स्टेट पावर डेभेलपमेण्ट कर्पोरेशन खडा गरेर अघि बढ्नेछौं ।’

कार्यक्रममा बोल्दै पूर्वगभर्नर गणेशबहादुर थापाले उक्त आयोजनाको विकासमा राष्ट्रको राजनीतिक प्रतिबद्धता आवश्यक रहेको धारणा राखे । ‘प्रदेशसभा सदस्यहरूको प्रतिबद्धता कार्यान्वयनमा आओस्,’ उनले भने, ‘त्यसैगरी आगामी ३ महीनाभित्र आयोजना कसले बनाउने टुङ्गो लगाई हरेक कामका लागि समयसीमा राखी काम अघि बढाइयोस् ।’

अष्ट्रेलियन कम्पनी स्मेकले १५ वर्ष ओगटेर छोडेपछि यो आयोजना सीटीजीआईलाई दिइएको हो । स्मेकले ७ सय ५० मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन सक्ने प्रतिवेदन दिएकोमा सीटीजीआईले पुनः अध्ययन गरी ६ सय मेगावाट मात्र उत्पादन हुने तथ्याङ्क बुझाएको थियो । तर, नेपालका तर्फबाट ७ सय ५० मेगावाटमै बनाउनु पर्ने अडान आएपछि विभिन्न विषयहरू उठान गर्दै सीटीजीआईले आयोजना विकासको काम अल्झाइराखेको छ ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र सीटीजीआईबीच उक्त आयोजना निर्माणसम्बन्धी संयुक्त उपक्रम सम्झौता (जेभीए) भएको थियो । जसअनुसार सीटीजीआईले ७५ प्रतिशत र प्राधिकरणले २५ प्रतिशत लगानी गर्ने सम्झौता भएको छ ।

पश्चिम सेतीको विकासका सन्दर्भमा नेपालका तर्फबाट पहुँच मार्ग निर्माण, सबस्टेशन तथा प्रसारणलाइनका लागि जग्गाको व्यवस्था अघि बढिरहेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१७

विद्युत् नियमन आयोगलाई अर्थको स्वीकृति

सरकारले विद्युत् नियमन आयोग गठन प्रक्रिया अगाडि बढाउने भएको छ । सरकारका तर्फबाट अर्थ मन्त्रालयले यसको स्वीकृति दिएपछि प्रक्रिया अगाडि बढ्ने भएको हो । 'विद्युत् नियमन आयोग ऐन, २०७३' मा रहेको व्यवस्थालाई सरकारले स्वीकृति दिएपछि आयोग गठनको ढोका खुलेको हो । आयोगमा कम्तीमा १ महिलासहित कुल ५ सदस्य रहने व्यवस्था रहेको बताइएको छ । अर्थ मन्त्रालयले आइतवार मात्रै विद्युत् नियमन आयोगका लागि स्वीकृति दिएको हो ।

अर्थ मन्त्रालयमा प्रवक्ता अर्जुनप्रसाद पोखरेलले विद्युत् आयोग आवश्यक रहेकाले सरकारले त्यसका लागि स्वीकृति दिएको बताए । प्रचलित प्रावधानअनुसार आयोग गठनका लागि अब कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयसँग सुझाव लिएर मन्त्रपरिषद्बाट निर्णय भएपछि आयोग गठन हुन्छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादक सङ्घ (ईप्पान)का अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईं विद्युत् आयोग गठन भएपछि यस क्षेत्रका समस्या समाधान गर्न सहज हुनेमा आशावादी छन् । आयोगलाई राजनीतिक भर्ती केन्द्रभन्दा पनि निष्पक्ष र व्यावसायिक बनाउनुपर्ने उनको तर्क छ । अध्यक्ष गुरागाईं भन्छन्, 'तर, आयोगबाट निष्पक्ष काम भएन भने अहिलेको भन्दा पनि असहज स्थिति सृजना हुन सक्छ ।'

व्यवस्थापिका-संसदले विद्युत् आयोग गठनसम्बन्धी विधेयक यसअघि नै पारित गरिसकेको छ । 'ऊर्जा सङ्कट निवारण कार्ययोजना, २०७२' मा पनि अधिकार सम्पन्न विद्युत् नियमन आयोगको प्रावधान छ । धेरै पहिले नै गठन हुनुपर्ने आयोग अस्थिर सरकार र उदासीन कार्यपद्धतिले हालसम्म पनि गठन हुन सकेको छैन । आयोग स्थापना भएसँगै नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमा सीमित प्रसारणलाइन, विद्युत् खरीद, महशुल निर्धारण र कार्यान्वयनको एकाधिकार अन्त्य हुन्छ । आयोगले विद्युत् सेवासम्बन्धी ग्रीडसंहिता जारी गर्ने, अनुगमन गर्ने, विद्युत् सेवाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको स्तर कायम गर्ने, राष्ट्रिय विद्युत् प्रणालीको गुणस्तर कायम राख्न मापदण्ड बनाउने लगायत काम गर्न बताइएको छ । विद्यमान कानूनमा यससम्बन्धी कुनै व्यवस्था नभएका कारण नियमन तथा अनुगमनमा समस्या हुँदै आएको थियो । आयोग अधिकार सम्पन्न हुने भएकाले जलविद्युत् क्षेत्रका अनियमितता हटाउन पनि सफल हुने ठानिएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१७

पानीको बहाबसँगै विद्युत् आपूर्ति घट्यो

कर्णाली अञ्चलको सदरमुकाम खलंगास्थित चन्दननाथ नगरपालिकामा दैनिक १४ घण्टा लोडसेडिङ हुने गरेको छ । सदरमुकामस्थित उत्तर-दक्षिण बग्ने जुगाड खोलामा पानीको बहाब घटेसँगै विद्युत् उत्पादन मेसिन जीर्ण भएपछि विद्युत् आपूर्ति घटेको हो ।

साविकको चन्दननाथ गाविस केन्द्रित पाँच सय घरधुरीका लागि २०४० सालमा घुघुती जलविद्युत् आयोजना स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइएको थियो । तर हिजोआज घट्टै गएको विद्युत् आपूर्तिले जुम्लाका व्यापारी, विद्यार्थीलगायत उद्योगीहरू मारमा परेका छन् ।

जलविद्युत् उपभोक्ता समितिका इन्चार्ज हर्कबहादुर बोहोराका अनुसार झण्डै पाँच दशक पहिले पाँच सय घरधुरीका लागि दुई सय किलोवाट क्षमताको आयोजना हो । उनले भने, “खोलामा पानीको बहाब घट्टै गएको र मेसिन पुराना भएर अहिले १३५ किलोवाटमात्र विद्युत् उत्पादन हुन्छ । जसले दैनिक विद्युत् आपूर्तिमा समस्या आएको हो ।” पाँच सय घरधुरीका लागि उत्पादन गरिएको विद्युत् अहिले २ हजार ७ सय घरधुरीमा लाइन जडान गरिएको छ । अझै लाइन लिनेको संख्या दिन प्रतिदिन बढ्दै गएको छ । खोलामा पानीको बहाब घटेपछि पालैपालो विद्युत् सप्लाई गर्ने व्यवस्था मिलाइएको समितिका अध्यक्ष विष्णु बुढ्थापाले जानकारी दिए ।

मेसिन मर्मतमा बसेंनि लाखौं खर्च

नयाँ विद्युत् उत्पादनभन्दा पनि पुरानै मेसिनलाई टालटुल पारेर लाखौं रकम खर्च गरिन्छ तर भनेजस्तो बिजुली बाल्न पाइँदैन । दैनिक १४ घण्टा लोडसेडिङ हुन्छ । पुराना मेसिनको बसेंनि मर्मतको बहानामा लाखौं खर्च हुने सुधार भने रति पनि नहुने समस्या भएको उपभोक्ताहरूको भनाइ छ ।

बिजुली नबाले महशुल तिर्छौं

बिजुली नबालेर महशुल तिर्ने गरेको चन्दननाथ नगरपालिका-७ का कालिबहादुर नेपालीले बताए । उनले भने, “हाम्रो पैसा त्यसै खेर गएको छ घरमा विद्युत्को लाइन जडान गरिएको छ भन्नुमात्र भएको छ भनेको बेलामा बिजुली हुँदैन वैकल्पिक ऊर्जा सोलार अर्थात् दियालोको जोहो गर्नु परेको उनले दुःखेसो गरे ।

लोडसेडिङको मारमा विद्यार्थी

एसईई परीक्षा र अन्य अतिरिक्त शिक्षा तयारीका लागि सदरमुकाम खलंगा बजारमा हजारौं विद्यार्थी केन्द्रित भएका छन् । दैनिक १४ घण्टाको लोडसेडिङले अध्ययन गर्ने विद्यार्थी मारमा परेको तातोपानी गाउँपालिका-२ का दशरथ चनाराले बताए । उनले भने, “एसईई परीक्षा तयारीका लागि बजारमा आएको तर यहाँ बिजुली नआउने र आए पनि कमै समय आउने गर्दा अध्ययनमा समस्या भएको छ । केही सुविधाका लागि बजारमा आयो तर बजारमा न बिजुली आउँछ न त पानी नै ।”

बढ्दो लोडसेडिङले सेवा प्रवाहमा समस्या हुने गरेको चन्दननाथ नगरपालिका नायब सुब्बा लक्ष्मीचन्द्र न्यौपानेले बताए । उनले भने, “विद्युत्को भरै छैन कार्यालयको कार्य सम्पादनमा सहज होस् भनेर वैकल्पिक ऊर्जा सोलारको व्यवस्था गरेका छौं ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१७

तनहुँ हाइड्रोको पीपीए हुने

एक महिनाभित्र तनहुँ हाइड्रोपावर लिमिटेडले अघि बढाएको १४० मेगावाटको तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) हुने भएको छ ।

मस्यौदा तयार भइरहेकाले एक महिनाभित्र अर्थात् फेब्रुअरी अन्त्यसम्म पीपीएमा हस्ताक्षर हुने कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक प्रदीपकुमार थिकेले बताए । “पीपीए मस्यौदा केही साताभित्र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमा पेस हुनेछ,” उनले भने, “सम्झौता लगत्तै ठेक्का प्रक्रियाको काम सुरु हुनेछ ।” प्राधिकरणले जलाशय आयोजनाको पीपीए बर्खासा प्रतियुनिट ७.१० रुपैयाँ र हिउँदमा १२.४० रुपैयाँ तोकेको छ ।

आयोजनाको हिउँदको ऊर्जा कम हुने हुँदा पीपीए दर त्यहीअनुसार कायम हुनेछ । बर्खाको ऊर्जा अनुपातमा समायोजन गरी हिउँदमा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ र बर्खासा करिब प्रतियुनिट ६.१२ रुपैयाँ कायम हुने कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीले आयोजनाको १४० मेगावाटको उत्पादन अनुमतिपत्र पनि पाइसकेको छ । ऊर्जा मन्त्रालयको २०७४ पुस १३ गतेको निर्णयले अनुमतिपत्र दिएको हो ।

कम्पनीसँग यसअघि आयोजनाको १२७ मेगावाटको अनुमतिपत्र थियो । यसैगरी, कम्पनीले मे महिनाभित्र पहिलो र दोस्रो लटको ठेक्का सम्झौता गर्ने तयारी गरेको छ । आयोजनास्थलमा आवास पहुँचमार्ग तथा निर्माण गर्न आवश्यक विद्युत्समेत व्यवस्थापन भइसकेको छ । पहिलो प्याकेजअन्तर्गत आयोजनाको हेडवक्रस, पावरहाउस पर्छ भने दोस्रो प्याकेजमा विद्युत्गृह र आयोजनाको सुरुङ निर्माण तथा इलेक्ट्रो मेकानिकल इन्भेष्टमेन्ट आयात र जडान पर्छ ।

पहिलो प्याकेजमा एडीबी र दोस्रोमा जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका) को सहयोग रहनेछ । पहिलोमा छनोट भएका ठेकेदारको अन्तिम मूल्यांकन तथा स्वीकृतका लागि एडीबी पठाइएको छ । यस्तै, दोस्रो प्याकेजको स्वीकृत गर्न जाइका पठाइएको छ । पहिलो प्याकेजको प्राविधिक मूल्यांकनको स्वीकृत आउने तयारीमा रहेको प्रबन्ध निर्देशक थिकेले जानकारी थिए । उनका अनुसार यसपछि कम्पनीहरूको आर्थिक प्रस्ताव खोलिनेछ ।

श्रोत: १२खरी इट्कम्, २०७४/१०/१७

बूढीगण्डकीको मुआब्जा वितरण चाँडै : उर्जामन्त्री

उपप्रधानमन्त्री तथा ऊर्जामन्त्री कमल थापाले बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनाको मुआब्जा प्रक्रिया तत्काल अगाडि बढाइने बताएका छन् ।

बूढीगण्डकी सरोकार समितिले बुधबार ऊर्जा मन्त्रालयमा आयोजना गरेको गोरखा र धादिङ्का सांसदसहितको बृहद छलफलमा ऊर्जामन्त्री थापाले मुआब्जा वितरणमा देखिएको विवाद तत्काल समाधान गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका हुन् । उनले सरकार आफैँले बनाउन लागेको आयोजना भएकाले समस्या समाधान गर्न पहल गरिने बताए । गोरखाका सांसद एवं पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले आयोजना सरकारले बनाउने निर्णय गरेर राम्रो काम गरे पनि लामो समयदेखि मुआब्जा दिने नाममा स्थानीयलाई समस्यामा पारेको भन्दै तत्काल उक्त माग सम्बोधन गर्न आग्रह गरे ।

गोरखाका प्रदेश सांसद प्रकाशचन्द्र दवाडीले आयोजनाको मुआब्जा तत्काल दिएर आयोजनाको शेयर गोरखा र धादिङ्का जनतालाई दिने वातावरण मिलाउन आग्रह गरे ।

धादिङ्का सांसद खेम लोहनीले जनतालाई मुआब्जा दिन किन ढिला गरेको भन्दै प्रश्न गरे । धादिङ्का प्रदेश सांसद जगत सिम्खडाले आयोजनाबाट भूकम्पपीडित नागरिक पीडित बनेका बताए ।

गोरखा क्षेत्र नं १ का सांसद हरि अधिकारीले राष्ट्रिय गौरवको आयोजना भन्ने तर जनताको मागलाई सम्बोधन नगर्ने भन्दै आपत्ति जनाए ।

पछिल्लो समय गोरखा र धादिङ्का प्रमुख जिल्ला अधिकारीले आफूले मुआब्जा वितरण गर्न नसक्ने बताएपछि आज मन्त्रालयमा मुआब्जा वितरण र निर्माणसम्बन्धी छलफल भएको हो । कूल एक हजार २०० मेगावाट क्षमता रहेको उक्त आयोजना नेपाल सरकार आफैँले निर्माण गर्न लागेको छ ।

श्रोत: १२खरी इटकम्, २०७४/१०/१७

चमेलियाकोे विद्युत् राष्ट्रिय प्रशरण लाइनमा जोडिने

चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको दोस्रो युनिट अर्थात् १५ मेगावाटको विद्युत् उत्पादन परीक्षण सम्पन्न भएकोे छ । यो सँगै १५ मेगावाट विद्युत् भोलिदेखि राष्ट्रिय प्रशरण लाइनमा जोडिने आयोजना प्रमुख अजय दाहालले जानकारी दिए ।

अर्कोे युनिटबाट उत्पादित थप १५ मेगावाट विद्युत्को परीक्षण माघ २७ मा गरिने बताउँदै त्यसपछि दुईवटै युनिटबाट उत्पादित ३० मेगावाट विद्युत् राष्ट्रिय प्रशरण लाइनमा जोडिने आयोजना प्रमुख दाहालले जानकारी दिए ।

आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्ने निर्धारित लक्ष्यभन्दा २५० गुणा बढी समय लागेको थियो । आयोजना निर्माणमा भएको ढिलाइले समयसँगै लागतसमेत बढेको छ । रु आठ अर्ब ३४ करोडमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिएको उक्त आयोजना सम्पन्न हुँदासम्म करिब रु १६ अर्ब लाग्ने अनुमान गरिएको छ ।

यो आयोजना चाइना गेजुवा ग्रुप अफ पावर कम्पनी (सिजिजिसी) ले निर्माण गरिरहेको छ । रासस

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१७

विद्युत् प्रसारणलाइन अलपत्र

सरकारी कार्यालयको बीचमा समन्वय हुन नसक्दा लाखौंको आयोजना अलपत्र परेको छ । विद्युत् प्राधिकरण, सडक विभाग र वन कार्यालयबीच कुरा नमिल्दा विद्युत् प्राधिकरणको लाखौंको लगानीमा निर्माण भएको विद्युत् प्रसारणलाइन अलपत्र परेको छ ।

आठौं विद्युतीकरणअन्तर्गत निर्माण भएको विद्युत् विस्तारलाइनको पोल गाडेको ८ वर्ष बितिसकेको भए पनि हालसम्म सो प्रसारणलाइनले पूर्णता पाउन सकेको छैन । ३५ लाख रुपैयाँको लागतमा निर्माण गर्न लागिएको साढे ३ किलोमिटर लामो ११ केभी प्रसारणलाइनको पोल गाडिएको छ । तर, वन कार्यालयले रुख काट्ने अनुमति नदिएकाले योजना अलपत्र परेको विद्युत् प्राधिकरण शाखाले जानकारी दिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा निर्माण सम्पन्न हुनुपर्ने योजना भए पनि पोलिङ गरी तार टाँगिएको अधिकांश वन क्षेत्र भएकाले समस्या परेको हो । ठेकेदार कम्पनी वा प्रोजेक्टले सरकारको स्वीकृतिअनुसार काम गर्ने हुँदा प्राधिकरणको सम्बन्धित जिल्ला कार्यालय र वन कार्यालयसँग कुनै सहकार्य गर्नुपर्ने बाध्यात्मक व्यवस्था नभएका कारण पनि समस्या उत्पन्न भएको विद्युत् प्राधिकरण सिन्धुली शाखाका प्रमुख खिलनाथ अर्यालले बताए ।

उनका अनुसार पोलिङ गरिएको क्षेत्रमा करीब १ सय २५ ओटा रुख काट्नु पर्नेछ । सो क्षेत्रमा पर्ने अधिकांश रुखहरू बीपी राजमार्गको ३१ मिटर क्षेत्रभित्र पर्ने भएकाले सडक विभागले पनि केही पहल गरेमा विद्युत् विस्तारका क्षेत्रमा टेवा पुग्ने अर्यालले बताए ।

हाल पोलिङ गरिएको क्षेत्रबाट ३३ केभी विद्युत् लाइनमार्फत सीधै घरायसी विद्युत् उपभोग गरिरहेका जनताको विद्युतीय सुरक्षामा ठूलो टेवा पुग्ने अर्यालको भनाइ छ । ३३ केभी विद्युत् प्रसारणलाइनबाट विद्युत् उपभोग गरिरहेको क्षेत्रमा ११ केभीको प्रसारणलाई विस्तार गर्दा प्राधिकरणको मर्मत खर्च पनि ५० प्रतिशतले कमी आउने उनले बताए ।

उक्त लाइनले धनुषाको तुलसी गाविसको वडा नं. ६, ७, ८, ९ र महोत्तरीको वर्दिवास नगरपालिकाको वडा नं. ९ का ३ गाउँ गरी ९ ओटा ट्रान्सफर्मरमार्फत २ हजार घरपरिवार र करीब १ दर्जन उद्योगहरूमा सेवा प्रभाव गर्ने प्राधिकरणको तयारी छ । यता, जिल्ला वन कार्यालयका जिल्ला वन अधिकृत नवीन गिरी भने विद्युत् प्राधिकरणले अहिलेसम्म यस विषयमा कुनै पनि लिखित वा मौखिक छलफल नचाएकाले कसरी अगाडि जाने भन्न नसकिने बताए ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१०/१८

‘हाईड्रोमोडेल’ लमजुङ बनाउने तयारी

जलविद्युत उत्पादनमा राम्रो सम्भावनाको सूचीमा परेको यस जिल्लालाई ‘हाईड्रोमोडेल’ (जलविद्युत उत्पादनमा नमुना) क्षेत्र बनाउने तयारी थालिएको छ।

एकहजार मेगावाट क्षमतामा विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ विभिन्न खोला तथा नदीहरुबाट जलविद्युत उत्पादन कार्य भईरहेकोमा जिल्लालाई जलविद्युत नमुना जिल्ला बनाउने तयारी थालिएको हो।

तत्कालिन जिविसले १० वर्षमा एकहजार मेगावाट जलविद्युत उत्पादन गरि जिल्लाको आर्थिक विकास गर्ने लक्ष्य लिईएको ९ वर्ष वितिसक्दा कूल १ सय ३६ दशमलव ४ मेगावाट मात्रै उत्पादन भएको छ। विविध कारणले निर्धारित अवधिमा लक्ष्यानुरूपको उत्पादन हुन नसकेको समिक्षा गर्दै लगानीमैत्री वातावरण तयार गर्ने र स्वदेशी तथा विदेशी लगानी भिःयाउने तयारीमा लागेको जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख लोकराज पाण्डे बताउँछन्। जलविद्युत उत्पादनको नमुना जिल्लाका रुपमा विकास गर्न आवश्यक आधार तय गर्ने र सर्वपक्षिय सहमति कायम गराउँदै सरोकारवालाहरुलाई उत्तरदायी बनाउने प्रयास थालिएको उनको भनाई छ।

२०६४ सालदेखि नै जलविद्युतमा लगानी भिःयाउने र उत्पादन वृद्धि गर्ने उद्देश्यले सर्वदलिय सहमति कायम गर्दै सकारात्मक वातावरण कायम गराउने प्रयास हुँदै आएको छ। जिल्ला समन्वय समितिको गठनपछि पनि केहीदिन अघि सरोकारवालाहरुका विच पुनःअन्तकृया गरिएको स्थानीय विकास अधिकारी डिल्लीराम सिग्देल बताउँछन्। सो अवसरमा जिससका तर्फबाट मेघेन्द्र पोखरेल, स्वतन्त्र उर्जा उत्पादकहरुको संस्था नेपालका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाई र सरोकार समितिका तर्फबाट राजकुमार विष्टले कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए। विद्युत उत्पादनको अवस्था निकै राम्रो देखिएकाले सोही अनुरूप लगानीमैत्री वातावरण तयार गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको भन्दै यसतर्फ आफूहरु लागि परेको पनि स्थानीय विकास अधिकारी सिग्देल बताउँछन्।

अन्तरक्रिया कार्यक्रममा संघीयसभा तथा प्रदेशसभाका सांसद, राजनीतिक दल, जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीयतहका प्रमुख तथा प्रतिनिधि, जलविद्युतमा लगानीकर्ता, विद्युत उत्पादक, विद्युत विकास अभियानकर्ता, सञ्चारकर्मीको सहभागिता रहेको थियो। सोही अवसरमा नवनिर्वाचित प्रतिनिधिसभाका सांसद देवप्रसाद गुरुङ, प्रदेशसभाका सांसदहरु पृथ्वीसुब्बा गुरुङ र धनञ्जय दवाडीले प्रशस्त संभावना भएरमा मात्रै ‘जलविद्युत नमूना’ जिल्ला बनाउन नसकिने भएकाले त्यसबारेमा कार्यदल वा सरोकारवालाहरुले मसिनो गरी अध्ययन गर्नुपर्ने सुझाव दिएका छन्। नीतिगत रुपमा गर्नुपर्ने कामको जिम्मेवारी र पहलकदमी लिन आफूहरु तयार रहेको बताउँदै स्थानीयस्तरमा गर्नुपर्ने थुप्रैकार्य प्रति सुझवुझका साथ अघि बढ्न सांसदहरुले आग्रह गरे।

सो अवसरमा समानुपातिक सांसदहरु मायानाथ अधिकारी, मधु अधिकारी, नेपाली काँग्रेसका सभापति भेषबहादुर पौडेल, नयाँशक्तिका राजु थापा, बेसीसहर नगरप्रमुख गुमानसिंह अर्याल, प्रमुख जिल्ला अधिकारी युवराज मैनाली, नेपाल विद्युत प्राधिकरणका प्रतिनिधि दुर्गानारायण भुषाल लगायतले ‘जलविद्युत नमूना’ जिल्ला बनाउन आ-आफ्नो स्थानबाट सहयोग पु-याउने प्रतिवद्धता जनाए।

उक्त अन्तरक्रियालगत्तै ‘हाईड्रोमोडेल’का आधार तथा सूचकहरु तयार गरी आवश्यक पहलका लागि केहीदिन अघि जिल्लास्तरीय कार्यदल समेत निर्माण गरिएको छ। जिल्ला समन्वय समितिका कार्यक्रम अधिकृत मेघेन्द्र पोखरेलको संयोजकत्वमा रहेको समितिको सदस्यहरुमा मर्याङ्दी गाउँपालिका प्रमुख अर्जुन गुरुङ, जलविद्युत विकासमा कृयाशिल राजेन्द्र बोहोरा, मोहनहरी पौडेल, गमप्रसाद गुरुङ, प्रवर्द्धकका तर्फबाट राजेन्द्र वस्ती, चन्द्र

ढकाल र सरोकार समितिका तर्फबाट चिनबहादुर गुरुङ रहेका छन् । सो समितिले आवश्यक अध्ययन सहित आधार र सूचकहरू तयार गर्ने बताईएको छ।

यहाँ हालसम्म मध्यमस्त्राइदी जलविद्युत आयोजनाबाट ७० मेगावाट, माथिल्लो मस्त्राइदीबाट ५० मेगावाट, सिउरीबाट ५, राधीबाट ४ दशमलव ४, खुदीबाट ४, छ्याङ्दी बाट २ र स्याँगेबाट १ गरी कूल १ सय ३६ दशमलव ३ मेगावाट विद्युत उत्पादन भईसकेको छ। जिल्ला समन्वय समितिको तथ्यांक अनुसार सुपरदोर्दी, माथिल्लो दोर्दी, तल्लो दोर्दी, डादी, लोअर डादी, मिदिम करापु र मिदिमखोला जस्ता आयोजना निर्माणाधिन र उत्पादनको अन्तिम तयारीमा रहेका छन्। यी सबै आयोजनाबाट एकमुष्ट १ सय ३८ दशमलव ७ मेगावाट विद्युत उत्पादन हुनेछ। त्यसमध्ये ३ मेगावाटको मिदिम करापु अहिले परिक्षण उत्पादनको चरणमा रहेको बताईएको छ।

त्यस्तै, १ सय ५० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो मस्त्राइदी 'एक', ६ सय २ मेगावाटको माथिल्लो मस्त्राइदी 'दुई', २४ मेगावाटको अपर खुदी, २७ दशमलव ८ मेगावाटको माथिल्लो खुदी, १० दशमलव ३ मेगावाटको दोर्दी, ११ मेगावाटको अपर चेपे र ५ मेगावाटको सुपर चेपे गरी कूल ८ सय ३० मेगावाट क्षमता बराबरको आयोजना जिल्लामा निर्माणका क्रममा रहेका छन्। उत्पादित, निर्माणाधिन र निर्माण हुने तयारीमा रहेका सबै आयोजना सम्पन्न भएपछि जिल्लामा कूल एकहजार एकसय ५ दशमलव १ मेगावाट विद्युत उत्पादन हुने आँकलन गरिएको छ। हालसम्म उत्पादित विद्युतबाट जिल्लामा आर्थिकवर्ष ०६९-७० देखि रोयल्टी प्राप्त हुन थालेकोमा पाँचवर्षको अवधिमा कूल १३ करोड १४ लाख ९९ हजार रुपैयाँ बराबरको रोयल्टी जिल्लामा भित्रिएको तथ्यांकले देखाएको छ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१०/१८

बूढीगण्डकीको मुआब्जा रकम फिर्ता

बूढीगण्डकी आयोजनाबाट प्रभावितलाई वितरण गर्न छुट्याइएको मुआब्जामध्ये २० करोड रुपैयाँ कागजपत्र नमिलेको भन्दै स्थानीय प्रशासनले फर्काएको छ । मालपोत, नापी र आयोजनाबीच समन्वयको अभावमा १ सय ९ घरधुरीका कागजातहरू मिल्न नसकेपछि उक्त रकम फर्केको हो । आयोजना प्रभावितलाई मुआब्जा वितरणका लागि सरकारले चालु आर्थिक वर्षमा १० अर्ब रुपैयाँ छुट्टयाएको थियो । आर्थिक वर्षको ६ महिना बितिसक्दा पनि आयोजनाले उक्त रकम खर्च गर्न सकेको छैन ।

‘सरकारले बजेटमार्फत छुट्टयाएको रकम पहिले कति पनि खर्च हुन सकेको थिएन,’ आयोजनाका संयोजक कृष्ण कार्कीले भने, ‘स्थानीय प्रशासन, मालपोत कार्यालय, नापी कार्यालयमा कर्मचारी अभावमा मुआब्जा वितरणको कामले गति लिएको थिएन ।’

चालु आर्थिक वर्षमा धादिङ र गोरखामा ५/५ अर्ब मुआब्जा वितरण गर्ने योजना रहेको कार्कीले बताए । आर्थिक वर्ष आधा बितिसक्दा पनि मुआब्जा वितरणको कामले गति लिन नसकेको स्थानीयको आरोप छ । सरकारले अघिल्लो आर्थिक वर्ष पनि आयोजनालाई ५ अर्ब ३३ करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको थियो । त्यो पनि पूरै खर्च हुन सकेको थिएन ।

नेपाल आयल निगमले उक्त आयोजनाको पूर्वाधार निर्माण गर्न १५ अर्ब रुपैयाँ संकलन गरिसकेको छ । निगमले भन्सार नाकामा डिजेल, पेट्रोल र हवाई इन्धनमा प्रतिलिटर ५ रुपैयाँका दरले शुल्क उठाइरहेको छ ।

सरकारले आयोजनाका लागि ६० हजार रोपनी निजी जग्गा अधिग्रहण गर्ने योजना बनाएको छ । आयोजनाबाट आठ हजार घरधुरी प्रभावित हुने अध्ययनले देखाएको छ । आयोजनाबाट धादिङका १३ र गोरखाका १४ समेत २७ गाविस प्रत्यक्ष प्रभावित हुनेछन् । अधिग्रहण गर्ने जग्गाको लागि न्यूनतम ५ लाख २५ हजारदेखि अधिकतम ८ लाख ५० हजार रुपैयाँका दरले मुआब्जा वितरण गर्ने तयारी गरिएको छ । कुल १२ सय मेगावाट क्षमताको आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन, वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनलगायत प्राविधिक काम सम्पन्न भइसकेको छ ।

आयोजनाको निर्माण सम्पन्न गर्न २ खर्ब ६० अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान गरिएको छ । आयोजना निर्माणका लागि २ सय ६३ मिटर अग्लो बाँध बनाइनेछ । जलाशययुक्त आयोजना भएकाले अवश्यकताअनुसार बिजुली उत्पादन गर्न सकिनेछ ।

आयोजना र प्रजािबीच विवाद

गोरखा र धादिङका साविकका ३/३ वटा गाविसलाई ५ अर्ब मुआब्जा छुट्टयाइएको थियो । जसमा गोरखातर्फका ३ वटा गाविसलाई २ अर्ब ५० करोड मुआब्जा वितरण भए पनि धादिङतर्फका गाविसहरू खरी, मैदी र सलाङमा वितरण हुन नसकेको प्रभावितहरूले बताएका छन् ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१०/१८

चमेलिया दोस्रो युनिटबाट बिजुली

३० मेगावाट क्षमताको चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको दोस्रो युनिटबाट परीक्षण उत्पादन बुधबारदेखि सुरु भएको छ । पहिलो युनिटबाट १५ मेगावाट उत्पादन गरिरहेकामा दोस्रो युनिटबाट उत्पादित बिजुली परीक्षणका लागि बुधबार बिहान ११ बजे राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिएको आयोजना प्रमुख अजय दाहालले जानकारी दिए । परीक्षण सुरु भएसँगै अबको दुई साताभित्र व्यावसायिक उत्पादन थालिने आयोजनाले जनाएको छ । दुईवटा युनिट सञ्चालनमा आएपछि दैनिक छघण्टा (बिहान र साँझ ६ देखि ९ बजेसम्म) पूर्ण क्षमतामा ३० मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने आयोजना प्रमुख दाहालको भनाइ छ । पुस अन्तिम सातादेखि सञ्चालन भएको पहिलो युनिटले अहिले माग बढी हुने बिहान र साँझको तीन/तीन घण्टा १५ मेगावाट र अन्य समयमा १० देखि १४ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरिरहेको छ । निर्माण सम्पन्न ३० मेगावाटको आयोजनामा १५ मेगावाट क्षमताका दुई वटा युनिट राखिएका छन् ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१८

माथिल्लो त्रिशुली-१ मा प्राधिकरणभित्रै शुरु भयो विरोध, सम्झौता बदर नगरे आन्दोलन

माथिल्लो त्रिशुली-१ जलविद्युत आयोजनामा नियम विपरित प्रबद्धकसँग विद्युत खरिद सम्झौता (पीपीए) गरेको भन्दै नेपाल विद्युत प्राधिकरण भित्रै आन्दोलन शुरु भएको छ । प्राधिकरणले कानुन विपरित 'हेजिड फण्ड' स्थापना, विना आधार आयोजना विकास सम्झौताको उच्च लागत, डलरमा पीपीएजस्ता संस्थालाई हानी पुर्याउने कार्य गरेको भन्दै प्राधिकरण भित्रै आन्दोलन तथा विरोधका कार्यक्रम शुरु भएको छ । प्राधिकरण संचालक समिति र मुख्य प्रबद्धक कोरियन कम्पनी कोपेसबीचको मिलेमतोमा उच्च लागतमा आयोजना निर्माणका लागि सम्झौता तथा कानुन विपरित हेजिड फण्ड स्थापना गर्ने विषयमा सम्झौता भएको भन्दै नेपाल विद्युत प्राधिकरण कर्मचारी युनियनले प्रेश विज्ञप्ती नै जारी गरेर आन्दोलनमा उत्रिएको छ । गैर कानुनी रुपमा सो आयोजनाको पीपीए भएको भन्दै प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकलाई जानकारी गराएको र यदि उक्त सम्झौता खारेज नभएमा आन्दोलनमा उत्रिने युनियनका अध्यक्ष रामेश्वरप्रसाद पौडेलले जानकारी दिए । 'हामीले सो सम्झौता प्राधिकरण र राष्ट्र हित विपरित भएको भन्दै बदर गर्न आग्रह गरेका छौं,' उनले भने, 'यदि खारेज भएन भने ५१ प्रतिशतको हस्ताक्षर संकलन गरी आन्दोलनमा उत्रनेछौं ।' यस अघि सरकारले माथिल्लो त्रिशुली थ्री एमा पनि कानुन विपरित ६० मेवाबाट क्षमता बढाएर ९० मेवा पुयाएको थियो । त्यसलाई पनि प्राधिकरण कर्मचारी युनियनले आन्दोलन गरेकै भरमा घटाएको थियो । यस पटक पनि गैर कानुनी रुपमा गरिएको माथिल्लो त्रिशुली-१ को सम्झौता बदर नगरेमा आन्दोलन गरेरै भएपनि खारेज गराइने पौडेलको दाबी थियो । प्राधिकरणले करिब ३५ अर्ब रुपैयाँ बन्ने सो आयोजनाको लागत उच्च रुपमा बढाएर ६० करोड अमेरिकी डलर अर्थात ६२ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढीमा सम्झौता गरेको छ । डलरमा पीपीए, आयोजनाको उच्च लागत, तथा बर्षाद र हिउँदको समयसमेत परिमार्जन गरेर प्राधिकरणले गैरकानुनी रुपमा पीपीए गरेको पौडेलले जानकारी दिए । आयोजनामा विदेशी साझेदारको ९० र नेपालीको १० प्रतिशत लगानी रहनेछ । प्राधिकरण सञ्चालक समितिले उक्त आयोजनाले डलरमा लिएको ऋण चुक्ता नगरुन्जेलसम्म अथवा दश वर्षसम्म यसका सबै ऋण डलरमै भुक्तानी गर्नुपर्ने निर्णय गरेको छ । ३५ अर्ब रुपैयाँमा बन्ने आयोजनाको उच्च लागतका कारण २७ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी विदेशी मुद्राको अपचलन हुने जलविद्युत प्रबद्धहरुको दाबी छ । कुल २ सय १६ मेवाको सो आयोजनाबाट उत्पादित विद्युतको हिउँदको समय दुई महिना बढाएर पीपीए गर्दा मात्रै राज्यलाई बार्षिक १ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी घाटा पर्नेछ । यसरी पीपीए गर्दा आयोजना निर्माता कम्पनीले ३० बर्षमा ३० अर्ब रुपैयाँ थप बढी र आयोजनाको लागत बढाउँदा सोही अनुरूप बढी विदेशी मुद्रा लैजाने छ

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/१०/१८

चीन जोड्ने अन्तर्देशीय प्रसारणलाइनको अध्ययन पूरा

हेमन्त जोशी

क्षेत्रीय विद्युत् व्यापार विस्तारका लागि महत्त्वपूर्ण ठानिएको रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी-रातामाटे अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माणका लागि प्रारम्भिक अध्ययनको काम सकिएको छ।

१ सय ६० किलोमिटर 'डबल सर्किट' अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन आयोजना निर्माणका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणले प्रारम्भिक अध्ययन गरी ऊर्जा मन्त्रालयलाई प्रतिवेदन बुझाएको हो।

४ सय केभी क्षमताको उक्त प्रसारणलाइन निर्माणका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन ऊर्जा मन्त्रालयले अर्थ मन्त्रालय र परराष्ट्र मन्त्रालयमा बुझाएको ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले बताउनुभयो। परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत् उक्त प्रतिवेदन चीन सरकारलाई पठाइने घिमिरेको भनाइ छ।

चीनको धारणा आएपछि दुई देशका प्रतिनिधि सम्मिलित बैठकले आयोजना निर्माणका लागि कसरी अगाडि बढ्ने भन्ने विषयमा आधिकारिक रूपमा निर्णय गरिने घिमिरेले नेपाल समाचारपत्रलाई जानकारी दिनुभयो।

नेपालले छिमेकी मुलुक चीनसँग गर्ने द्विपक्षीय विद्युत् व्यापारका लागि मात्र नभई दक्षिण एसियाली मुलुकसँग चीनको विद्युत् कनेक्टिभिटीलाई समेत जोड्ने हुँदा उक्त प्रसारणलाइनलाई क्षेत्रीय विद्युत् व्यापारमा रणनीतिक महत्त्वको आयोजनाको रूपमा हेरिएको छ। भारतसँग पीटीए सम्झौता भइसकेका कारण नेपालले बंगलादेश, पाकिस्तान, भुटानलगायत दक्षिण एसियाली मुलुकसँग विद्युत्मार्ग मार्फत जोडिन बाटो खोल्सकेको छ। उक्त सञ्जाललाई चीनसँग जोड्नका लागि रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी प्रसारणलाइनले ठूलो भूमिका खेल्ने आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयको भनाइ छ।

अमेरिकी सरकारको सहयोगमा मिल्लेनियम च्यालेन्ज कर्पोरेसन (एमसीसी) परियोजनाअन्तर्गत लप्सीफेदी-दमौली, दमौली-सुनवल नाका र गल्छी-हेटौँडा गरी कुल ३ सय किलोमिटर प्रसारणलाइन निर्माणको काम आगामी ५ वर्षभित्र सकने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको छ। ४ सय केभी क्षमताको उक्त प्रसारणलाइनलाई बुटवल-गोरखपुर अन्तर्देशीय प्रसारणलाइनलाई पनि छुने नेपालले चीन र भारत दुई मुलुकबीच विद्युत् मार्गमार्फत् जोड्ने देखिन्छ।

धादिङको गल्छीबाट १५ किलोमिटर दूरीमा रहेको नुवाकोटको रातामाटेमा एमसीसी परियोजनाअन्तर्गत नै सबस्टेसन पनि निर्माणको काम अगाडि बढिरहेको छ। रसुवागढी-गल्छी प्रसारणलाइनका लागि पनि उक्त सबस्टेसनमार्फत् जोडेर विद्युत् प्रवाह गर्न सकिने देखिन्छ।

त्रिशूली करिडोरमा आयोजना निर्माणका अनुमति पाएका तथा निर्माणको चरणमा रहेका आयोजना पनि उक्त प्रसारणलाइनमा जोड्न सकिने देखिन्छ। पृथ्वी राजमार्ग अर्थात् रसुवागढीदेखि गल्छीसम्मको त्रिशूली नदी किनारमा एक दर्जनभन्दा बढी जलविद्युत् आयोजनाहरू निर्माण भइरहेका छन्। विद्युत्

विकास विभागबाट रसुवा र नुवाकोट जिल्लामा जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि ५ दर्जनभन्दा बढी आयोजनाहरूले अनुमति लिएका छन्। त्रिशूली नदीबाट मात्र ८ सय २७ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन भएको छ। हाल त्रिशूली करिडोरमा २१ मेगावाट चिलिमे जलविद्युत्, १४ मेगावाटको त्रिशूली-देवीघाट जलविद्युत् जलविद्युत् आयोजना सञ्चालनमा रहेका छन्। यी सबै आयोजनालाई राष्ट्रिय प्रसारणलाइनसँग जोडेर आन्तरिक विद्युत् विस्तारमा पनि ठूलो मद्दत पुग्ने प्रवक्ता घिमिरेको भनाइ छ।

चीनले नेपालको जलविद्युत् आयोजना र प्रसारणलाइनको निर्माणका लागि चासो देखाउँदै आएको छ। चीनमा अहिले सात हजार केभी क्षमताका राष्ट्रिय प्रसारणलाइन सञ्चालनमा रहेको र त्यसलाई नेपालको सीमा क्षेत्रसम्म जोड्ने काम तीव्र रूपमा अगाडि बढाइरहेको छ। सन् २०२० सम्ममा तिब्बतको सिगात्सेबाट केरुङ नाकासम्म विद्युतीय रेल सञ्चालन गरिसक्ने तथा ओबीओर जस्तो महत्वाकांक्षी परियोजनाका लागि पनि नेपाल र चीनबीचको अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन कोसेढुंगाका रूपमा देखिएको छ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१०/१८

चीन जोड्ने अन्तर्देशीय प्रसारणलाइनको अध्ययन पूरा

क्षेत्रीय विद्युत् व्यापार विस्तारका लागि महत्त्वपूर्ण ठानिएको रसुवागडी-चिलिमे-गल्छी-रातामाटे अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माणका लागि प्रारम्भिक अध्ययनको काम सकिएको छ।

१ सय ६० किलोमिटर 'डबल सर्किट' अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन आयोजना निर्माणका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले प्रारम्भिक अध्ययन गरी ऊर्जा मन्त्रालयलाई प्रतिवेदन बुझाएको हो।

४ सय केभी क्षमताको उक्त प्रसारणलाइन निर्माणका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन ऊर्जा मन्त्रालयले अर्थ मन्त्रालय र परराष्ट्र मन्त्रालयमा बुझाएको ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले बताउनुभयो। परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत् उक्त प्रतिवेदन चीन सरकारलाई पठाइने घिमिरेको भनाइ छ।

चीनको धारणा आएपछि दुई देशका प्रतिनिधि सम्मिलित बैठकले आयोजना निर्माणका लागि कसरी अगाडि बढ्ने भन्ने विषयमा आधिकारिक रूपमा निर्णय गरिने घिमिरेले नेपाल समाचारपत्रलाई जानकारी दिनुभयो।

नेपालले छिमेकी मुलुक चीनसँग गर्ने द्विपक्षीय विद्युत् व्यापारका लागि मात्र नभई दक्षिण एसियाली मुलुकसँग चीनको विद्युत् कनेक्टिभिटीलाई समेत जोड्ने हुँदा उक्त प्रसारणलाइनलाई क्षेत्रीय विद्युत् व्यापारमा रणनीतिक महत्त्वको आयोजनाको रूपमा हेरिएको छ। भारतसँग पीटीए सम्झौता भइसकेका कारण नेपालले बंगलादेश, पाकिस्तान, भुटानलगायत दक्षिण एसियाली मुलुकसँग विद्युत्मार्ग मार्फत जोडिन बाटो खोलिसकेको छ। उक्त सञ्जाललाई चीनसँग जोड्नका लागि रसुवागडी-चिलिमे-गल्छी प्रसारणलाइनले ठूलो भूमिका खेल्ने आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयको भनाइ छ।

अमेरिकी सरकारको सहयोगमा मिल्लेनियम च्यालेन्ज कर्पोरसन (एमसीसी) परियोजनाअन्तर्गत लप्सीफेदी-दमौली, दमौली-सुनवल नाका र गल्छी-हेटौंडा गरी कुल ३ सय किलोमिटर प्रसारणलाइन निर्माणको काम आगामी ५ वर्षभित्र सक्ने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको छ। ४ सय केभी क्षमताको उक्त प्रसारणलाइनलाई बुटवल-गोरखपुर अन्तर्देशीय प्रसारणलाइनलाई पनि छुने नेपालले चीन र भारत दुई मुलुकबीच विद्युत् मार्गमार्फत् जोड्ने देखिन्छ। धादिङको गल्छीबाट १५ किलोमिटर दूरीमा रहेको नुवाकोटको रातामाटेमा एमसीसी परियोजनाअन्तर्गत नै सबस्टेसन पनि निर्माणको काम अगाडि बढिरहेको छ। रसुवागडी-गल्छी प्रसारणलाइनका लागि पनि उक्त सबस्टेसनमार्फत् जोडेर विद्युत् प्रवाह गर्न सकिने देखिन्छ।

त्रिशूली करिडोरमा आयोजना निर्माणका अनुमति पाएका तथा निर्माणको चरणमा रहेका आयोजना पनि उक्त प्रसारणलाइनमा जोड्न सकिने देखिन्छ। पृथ्वी राजमार्ग अर्थात् रसुवागडीदेखि गल्छीसम्मको त्रिशूली नदी किनारमा एक दर्जनभन्दा बढी जलविद्युत् आयोजनाहरू निर्माण भइरहेका छन्। विद्युत् विकास विभागबाट रसुवा र नुवाकोट जिल्लामा जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि ५ दर्जनभन्दा बढी आयोजनाहरूले अनुमति लिएका छन्। त्रिशूली नदीबाट मात्र ८ सय २७ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन भएको छ। हाल त्रिशूली करिडोरमा २१ मेगावाट चिलिमे जलविद्युत्, १४ मेगावाटको त्रिशूली-देवीघाट जलविद्युत् जलविद्युत् आयोजना सञ्चालनमा रहेका छन्। यी सबै आयोजनालाई राष्ट्रिय प्रसारणलाइनसँग जोडेर आन्तरिक विद्युत् विस्तारमा पनि ठूलो मद्दत पुग्ने प्रवक्ता घिमिरेको भनाइ छ।

चीनले नेपालको जलविद्युत् आयोजना र प्रसारणलाइनको निर्माणका लागि चासो देखाउँदै आएको छ। चीनमा अहिले सात हजार केभी क्षमताका राष्ट्रिय प्रसारणलाइन सञ्चालनमा रहेको र त्यसलाई नेपालको सीमा क्षेत्रसम्म

जोड्ने काम तीव्र रूपमा अगाडि बढाइरहेको छ। सन् २०२० सम्ममा तिब्बतको सिगात्सेबाट केरुङ नाकासम्म विद्युतीय रेल सञ्चालन गरिसक्ने तथा ओबीओर जस्तो महत्वाकांक्षी परियोजनाका लागि पनि नेपाल र चीनबीचको अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन कोसेढुंगाका रूपमा देखिएको छ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१८

पश्चिमसेती अघि बढाउन सुदूरपश्चिमवासीको दबाब

बहुचर्चित ७५० मेगावाटको पश्चिमसेती जलाशययुक्त आयोजना यथाशीघ्र अघि बढाउन राष्ट्रिय योजना आयोगलाई सुदूरपश्चिमवासीले दबाब दिएका छन् ।

प्रदेश-७ का राजनीतिक दल, वृद्धिजीवी र सरोकारवाला बुधबार राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष डा. स्वर्णिम वाग्ले तथा सदस्यद्वय डा. अरविन्दकुमार मिश्र र गोविन्दराज भट्टराईलाई भेटेर अघि बढाउन दबाब दिएका हुन् । हाल पश्चिमसेती निर्माणअघि बढाउने जिम्मा लिएको चिनियाँ कम्पनीले आयोजना निर्माणमा ढिलाइ गरेको भन्दै तीन महिनाभित्र कम्पनीले कामअघि बढाउने टुंगो लगाउन र तीन महिनाभित्र अघि बढ्ने अवस्था नदेखिए स्थानीयवासीसमेतको सहभागितामा अघि बढाउनका लागि समेत उनीहरूले दबाब दिएका छन् ।

पहिलो विकल्पको रूपमा चिनियाँ कम्पनीमार्फत आयोजना बनाउनुपर्ने तथा यसका लागि लगानी बोर्डले छिट्टै टोली चीन पठाउनुपर्ने, यो आयोजनालाई चीनको वन-बेल्ट-रोडमा समावेशी गर्नुपर्ने, प्रदेश नम्बर ७ का बासिन्दालाई चिनियाँ कम्पनीसँग छलफल गरी १० प्रतिशतसम्म सेयर दिनुपर्ने र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले हालने २५ प्रतिशत स्वपूँजी नेपालीबाटै संकलन गरेर ७५ प्रतिशतमात्र डलरमा भुक्तानी गर्ने गरी सम्झौता गर्नुपर्ने उनीहरूको माग छ । तीन महिनाभित्र चिनियाँ कम्पनीले आयोजनामा रहेको अन्योलता नहटाए चिनियाँ कम्पनीसँगको करार खारेज गरी सरकारले पश्चिमसेती जलविद्युत् कम्पनी खोलेर उत्पादन कम्पनीको ५१ प्रतिशत स्वामित्व र प्रदेश नम्बर ७ का सबै जिल्लाको लगानी कम्पनीमार्फत ३०/४५ प्रतिशत लगानी जुटाउनुपर्ने तथा स्थानीय निकायको समेत स्वामित्व रहने गरी ६ महिनाभित्र यसको स्पष्ट खाका तयार गर्न पनि उनीहरूले माग गरेका छन् । लगानी बोर्ड र ऊर्जा मन्त्रालयलाई समेत बोधार्थ दिएको ज्ञापनपत्रमा १६ वर्षसम्म अष्ट्रेलियन स्मेकले ओगटेको पश्चिमसेती विगत ६ वर्षमा चिनियाँ कम्पनीले अनुमतिपत्र लिएर अघि बढाउन ढिलाइ गरेको भन्दै ७ नम्बर प्रदेशको आयोजना अघि बढाउन ढिलाइ नगर्न आग्रह गरिएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/१०/१८

पञ्चकन्या माईको सेयर खरिद गर्न माघ २३ गतेसम्म आवेदन दिन सकिने

पञ्चकन्या माई हाइड्रो पावर कम्पनीले स्थानीयका लागि छुट्याइएको सेयर बिक्री गर्ने म्याद ३ दिन थप गरेको छ । इलाममा सञ्चालित १२ मेगावाटको माथिल्लो माई र ६.१ मेगावाटको माथिल्लो माई 'सी' जलविद्युत आयोजना प्रभावितका लागि छुट्याइएको १० प्रतिशत सेयर खरिद गर्ने सबै स्थानीयलाई आवेदनको अवसर दिन म्याद थप गरिएको हो । गत माघ ५ गतेबाट बिक्री खुल्ला गरिएको सेयर खरिदका लागि इलाम नगरपालिका र सन्दकपुर गाउँपालिका स्थानीयले अब २३ गतेसम्म आवेदन दिन सक्ने कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक सन्तोष प्रधानले बताए । उनका अनुसार १३ दिनको अवधिमा आयोजनाको सेयर खरिदका लागि परेको आवेदनबाट २५ करोड रुपैयाँभन्दा बढी रकम संकलन भएको छ । ११ करोड रुपैयाँबराबरको ११ लाख कित्ता सेयर निष्कासन गरिए पनि स्थानीयको उत्साहजनक सहभागिताका कारण २३ गतेसम्ममा ३ गुणा बढी आवेदन पर्ने देखिएको कम्पनीले जनाएको छ । सन्दकपुरबासीका लागि ६ लाख ६० हजार र इलाम नगरपालिकाका स्थानीयका लागि ४ लाख ४० हजार कित्ता सेयर छुट्याएर बिक्री खुल्ला गरिएको छ । सेयर खरिद गर्न सनराइज बैंक र प्रभु बैंकको इलाम शाखा, सन्दकपुर गाउँपालिका तथा आयोजनाको माबुस्थित कार्यालयमा स्थानीयको भिड लागेको छ । खरिदकर्ताले न्युनतम २० देखि अधिकतम ५ हजार ५ सय कित्ता सेयर खरिद गर्न आवेदन दिइरहेको कम्पनीले जनाएको छ । सेयर निष्कासन तथा बाँडफाँट गर्न सनराइज क्यापिटल र नबिल इन्भेष्टमेन्ट बैंकिङ लिमिटेडलाई जिम्मा दिइएको छ । स्थानीयका लागि छुट्याइएको सेयर बाँडफाँटपछि सर्वसाधारणका लागि १० प्रतिशत सेयर निष्कासन गर्ने कम्पनीको तयारी छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१८

बूढीगण्डकी स्वदेशी लगानीमै बनाउन ९४ अर्ब अनुदान

१२ सय मेगावाट क्षमताको बूढीगण्डकी जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना ९४ अर्ब रुपैयाँ सरकारले अनुदान दिएर स्वदेशी लगानीमा निर्माण गरिने भएको छ । आयोजनाको २ खर्ब ७० अर्ब रुपैयाँ लागतका कारण आयोजना आर्थिक रूपमा अयोग्य देखिएकोले यसको ३५ प्रतिशत अर्थात ९४ अर्ब सरकारले भायबिलिटी ग्याप फण्डिङमार्फत उपलब्ध गराएर स्पेशल पर्पस भेइकल (एसपीभी)मा निर्माण गरिने भएको हो ।

बुधबार ऊर्जा मन्त्रालयद्वारा आयोजना प्रभावित क्षेत्रका जनप्रतिनिधि र सरोकारवाला संस्थाका प्रतिनिधिहरूसँगको छलफलमा उपप्रधान एवं ऊर्जामन्त्री कमल थापाले स्वदेशी लगानीमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सहायक कम्पनीमार्फत एसपीभी मोडेलमा अघि बढाउनेगरी मन्त्रपरिषद्मा प्रस्ताव लैजाने बताए । “आयोजनालाई आर्थिकरूपमा समेत योग्य बनाउनका लागि ९४ अर्ब भायबिलिटी ग्याप फण्डिङ गरी स्वदेशी लगानीमा बनाउने गरी प्रस्ताव मन्त्री परिषद्मा लैजान्छु,” उनले भने, “सरकारले पेट्रोलियम पदार्थमा लगाएको करबाट उठाएको रकम समेत बूढीगण्डकी आयोजनामा लगाउनका लागि सरकारले निर्णय गर्छ ।”

छलफलमा उनले मन्त्रपरिषद्द्वारा राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष डा. स्वर्णोम वाग्लेको संयोजकत्वमा गठन गरेको अध्ययन समितिले आयोजना स्वदेशी लगानीबाटै निर्माण गर्न सकिने विकल्पसहितको प्रतिवेदनलाई मन्त्रपरिषद्बाट पारित गरिने जानकारी दिएका थिए । पछिल्लो समयमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीहरूले मुआब्जा वितरण गर्ने काम आयोजनाको भन्दै वितरण रोकेपछि सरोकारवालाहरूले छिटो मुआब्जा वितरण गर्नुपर्ने र समयमै मुआब्जा नबाँड्दा प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाको विचल्ली भएको बताएका थिए । ऊर्जामन्त्री थापाले भने अर्को व्यवस्था नभएसम्मका लागि अहिलेकै प्रक्रियामा मुआब्जा वितरणमा सहयोग गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीहरूलाई आग्रह गरेका थिए । गोर्खा र धादिङका प्रमुख जिल्लाअधिकारीद्वय जीतेन्द्र बस्नेत र श्याम भण्डारीले मुआब्जा वितरण गर्ने आयोजनाको आफ्नो अधिकार क्षेत्र नभएको तथा आफूहरूले बाँड्दा ढिलाइसमेत हुने बताउँदै आयोजना मार्फतै मुआब्जा वितरण गर्न आग्रह गरेका थिए । उनीहरूले आयोजना विकास समिति, कम्पनी वा प्राधिकरण कुनमार्फत अघि बढाउने हो भन्ने अन्याल रहेको तथा आयोजनाले समेत समन्वय नगरेको भन्दै नीतिगत अन्यालता अन्त्य गर्न आग्रह गरेका थिए । उपप्रधानमन्त्री थापाले विद्युत् प्राधिकरणले सहायक कम्पनीमार्फत अघि बढाउने निर्णय भइसकेको र यसको मोडालिटी छिट्टै तयार गरेर अघि बढ्ने बताएका थिए ।

छलफलमा पूर्वप्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईले प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दा बूढीगण्डकी बन्नुपर्ने पक्षमा रहेको र यो आयोजना बनेपछि नेपालको आर्थिक समृद्धिमा ठूलो योगदान पुग्ने बताउँदै स्वदेशी लगानी र प्राधिकरणको सहायक कम्पनीमार्फत अघि बढाउने सरकारको तयारी सकारात्मक भएको बताएका थिए । विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले पेट्रोलमा लगाइएको करमार्फत आयोजना निर्माणका अवधिमा १ खर्ब ६४ अर्ब संकलन हुन सक्ने तथा सरकारले ९४ अर्ब ग्याप फण्डिङमार्फत उपलब्ध गराएमा आयोजना आर्थिक रूपमासमेत योग्य हुने र यसमा स्थानीयको सेयरसमेत हाल्न सकिने बताए । उनले पेट्रोलियम पदार्थमार्फत उठेको करलाई हाल पूर्वाधार कोषमा राखिएको र यसलाई बूढीगण्डकीमा मात्र खर्च गर्नेगरी मन्त्रपरिषद्ले पारित गरेर आयोजना निर्माण सहज हुने बताए ।

कार्यक्रममा धादिङका प्रतिनिधिसभा सदस्य खेमप्रसाद लोहनी, बूढीगण्डकी सरोकार समितिका अध्यक्ष हरैराम ढकाल लगायतले आयोजनाले समयमा काम नगर्दा प्रभावितहरू विचल्लीमा पर्दै गएको बताए । उनीहरूले

आयोजनाको जग्गाको वर्गीकरण, दररेट पुर्नविचार, पुनस्थापना, रिडरोड जस्ता कार्यलाई यथाशीघ्र अघि बढाउनुपर्ने बताएका थिए । ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव चिरञ्जीवी चटौतले करिब ३ सय किलोमिटर बराबरको रिडरोडबारे थप अध्ययनको कार्य अघि बढेको बताउँदै जिल्ला प्रशासन कार्यालयको खातामा जाँदा मुआब्जा रकम फ्रिज नहुने भएकोले त्यहाँमार्फत वितरण गरिएको र यसो गर्दा धेरै सहज हुने बताए ।

श्रोत: १२खरी इटकम् , २०१४/१०/१८

वन क्षेत्र प्रयोग गर्न पाउनुपर्ने माग गर्नेको ओइरो

सुरञ्जन घिमिरे

मन्त्रिपरिषद् बैठकले राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरूलाई वनक्षेत्र प्रयोग गर्न दिने निर्णय गरेपछि सोही सुविधा पाउन स्थानीय तथा क्षेत्रीय स्तरका योजनाहरूको दौडधुप सुरु भएको छ ।

राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरूले वनक्षेत्र प्रयोग गर्न दिने सरकारको निर्णयलगत्तै ती स्थानीय र क्षेत्रीय स्तरका आयोजनाहरूबाट आफूहरूले पनि वन क्षेत्र प्रयोग गर्न पाउनुपर्ने दबाब आइरहेको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयले जनाएको छ ।

चुरेक्षेत्र दोहन गरी जैविक विविधतामा प्रत्यक्ष असर पुर्याउने क्रसरलगायतका उद्योगहरूको मनपरी सञ्चालनलाई व्यवस्थित नगरी सरकारले सिमेन्ट उद्योग, सिँचाइ र जलविद्युत आयोजनालाई वन क्षेत्र प्रयोग गर्न दिएको र आफूहरूले पनि वनक्षेत्रमा उद्योग खोल्न पाउनुपर्ने दबाब उनीहरूबाट आएको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय स्रोतले बुधबार बाह्रखरीलाई जानकारी दियो ।

वन ऐन २०४९ को दफा ६८ अनुसार राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरूलाई वन क्षेत्र प्रयोग गर्न दिने व्यवस्थाअनुसार सरकारले ती योजनाहरूलाई वनक्षेत्र प्रयोग गर्न दिएको वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका सहसचिव चन्द्रमान डङ्गोलले बताए ।

वन क्षेत्र नजिकै सञ्चालन भएका सिमेन्ट र जलविद्युत् आयोजनाहरूको सहज सञ्चालनका लागि भन्दै वन क्षेत्र प्रयोग गर्न पाउनुपर्ने माग उद्योगीहरूबाट बारम्बार आएको मन्त्रालय स्रोतले बताएको छ ।

उक्त ऐनअनुसार आयोजनाहरूले वन क्षेत्रका रुख फडानी गर्न, पहुँच मार्गका लागि बाटो खन्न, कंक्रीट संरचनाहरू निर्माण गर्न, टहरा र पावर हाउस बनाउन सक्नेछन् ।

ऐनअनुसार त्यस्ता योजनाहरूले ५ वर्षदेखि ३० वर्षसम्म वनक्षेत्र प्रयोग गर्न पाउनेछन् ।

सरकारले राष्ट्रिय प्राथमिकताका योजनाहरूलाई वन क्षेत्रको प्रयोग गर्न दिने निर्णय गरेपछि अन्य स्थानीय तथा क्षेत्रीय स्तरका उद्योग र व्यवसायीहरूबाट पनि आफूहरूले सोही अनुसारको सुविधा राज्यबाट पाउनुपर्ने दबाब आएको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय स्रोतले बताएको छ ।

सरकारले निर्णय गर्नुअघि राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरूले सहज रूपमा वनक्षेत्र फडानी गर्न पाउनुपर्ने, त्यहाँ प्राप्त हुने काठ, चुनढुङ्गा, खनिज पदार्थ तथा अन्य निर्माण सामग्रीहरू आफूहरूले प्रयोग गर्न पाउनुपर्ने माग राख्दै आएको स्रोतले बताएको छ ।

“राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरूसँगै स्थानीय र क्षेत्रीय स्तरमा सञ्चालन हुँदै आएका योजना र व्यवसायीहरूबाट पनि यस्तै दबाब आउने गरेका छन्,” प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका एक अधिकृतले बाह्रखरीसँग भने ।

राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरूलाई सरकारले वन क्षेत्र प्रयोग गर्न दिने भएपछि स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिनिकटका साना र क्षेत्रीय स्तरका जलविद्युत, सिमेन्ट उद्योग, चुनढुङ्गा खानी र क्रसर उद्योगहरूले पनि वन क्षेत्र प्रयोग गर्न पाउनुपर्ने बताउँदै प्रधानमन्त्रीलगायत, मन्त्री साथै मन्त्रालयका सचिवहरू भेटेर दबाब दिने गरेको ती अधिकृतको भनाइ छ ।

पछिल्लो पटक बसेको मन्त्रिपरिषद बैठकले शिवम् सिमेन्ट उद्योग, रानीजमरा-गलरिया सिँचाइ आयोजना, नीलगिरी जलविद्युत आयोजना र झारखोला जलविद्युत आयोजनालाई वन क्षेत्र प्रयोग गर्न दिने निर्णय गरेको थियो ।

जोखिममा वन

जनप्रतिनिधि निर्वाचित भए पनि सिंहदरबारको अधिकार सम्पूर्ण स्थानीय तहमा नपुगेको र स्थानीय तह सञ्चालनका लागि जनप्रतिनिधिहरू नयाँ र असक्षम भएकाले स्थानीय तहका वन क्षेत्रको दोहन बढेको छ । स्थानीय घरेलु, जिसस, प्रशासन, उद्योग वाणिज्यसंघबाट स्वीकृति नै नलिई जनप्रतिनिधिहरूको पहुँच र प्रभावका भरमा वनक्षेत्रको दोहन पछिल्लो समय बढेको वन मन्त्रालयका एक अधिकृतले बताए ।

स्थानीय स्तरमा दर्ता नभई सञ्चालन भएका फर्निचर उद्योगहरूको नियमनमा सरकारले कडाई नगर्दा एउटै फर्निचर उद्योगले सोही भ्याट नम्बरमा थप उद्योगहरू सञ्चालन गर्ने गरेकाले वनक्षेत्रको मनपरि दोहन भएको उनले बताए ।

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको पछिल्लो तथ्याङ्कअनुसार प्रदेश ६ मा सबैभन्दा बढी र प्रदेश २ मा सबैभन्दा कम वनक्षेत्र रहेको छ ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/१०/१८

चीन जोड्ने अन्तर्देशीय प्रसारणलाइनको अध्ययन पूरा

हेमन्त जोशी, काठमाडौं

क्षेत्रीय विद्युत् व्यापार विस्तारका लागि महत्त्वपूर्ण ठानिएको रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी-रातामाटे अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माणका लागि प्रारम्भिक अध्ययनको काम सकिएको छ।

१ सय ६० किलोमिटर 'डबल सर्किट' अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन आयोजना निर्माणका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले प्रारम्भिक अध्ययन गरी ऊर्जा मन्त्रालयलाई प्रतिवेदन बुझाएको हो।

४ सय केभी क्षमताको उक्त प्रसारणलाइन निर्माणका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन ऊर्जा मन्त्रालयले अर्थ मन्त्रालय र परराष्ट्र मन्त्रालयमा बुझाएको ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले बताउनुभयो। परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत् उक्त प्रतिवेदन चीन सरकारलाई पठाइने घिमिरेको भनाइ छ।

चीनको धारणा आएपछि दुई देशका प्रतिनिधि सम्मिलित बैठकले आयोजना निर्माणका लागि कसरी अगाडि बढ्ने भन्ने विषयमा आधिकारिक रूपमा निर्णय गरिने घिमिरेले नेपाल समाचारपत्रलाई जानकारी दिनुभयो।

नेपालले छिमेकी मुलुक चीनसँग गर्ने द्विपक्षीय विद्युत् व्यापारका लागि मात्र नभई दक्षिण एसियाली मुलुकसँग चीनको विद्युत् कनेक्टिभिटीलाई समेत जोड्ने हुँदा उक्त प्रसारणलाइनलाई क्षेत्रीय विद्युत् व्यापारमा रणनीतिक महत्त्वको आयोजनाको रूपमा हेरिएको छ। भारतसँग पीटीए सम्झौता भइसकेका कारण नेपालले बंगलादेश, पाकिस्तान, भुटानलगायत दक्षिण एसियाली मुलुकसँग विद्युत्मार्ग मार्फत जोडिन बाटो खोल्सकेको छ। उक्त सञ्जाललाई चीनसँग जोड्नका लागि रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी प्रसारणलाइनले ठूलो भूमिका खेल्ने आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयको भनाइ छ।

अमेरिकी सरकारको सहयोगमा मिल्लेनियम च्यालेन्ज कर्पोरसन (एमसीसी) परियोजनाअन्तर्गत लप्सीफेदी-दमौली, दमौली-सुनवल नाका र गल्छी-हेटौँडा गरी कुल ३ सय किलोमिटर प्रसारणलाइन निर्माणको काम आगामी ५ वर्षभित्र सकने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको छ। ४ सय केभी क्षमताको उक्त प्रसारणलाइनलाई बुटवल-गोरखपुर अन्तर्देशीय प्रसारणलाइनलाई पनि छुने नेपालले चीन र भारत दुई मुलुकबीच विद्युत् मार्गमार्फत् जोड्ने देखिन्छ।

धादिङको गल्छीबाट १५ किलोमिटर दूरीमा रहेको नुवाकोटको रातामाटेमा एमसीसी परियोजनाअन्तर्गत नै सबस्टेसन पनि निर्माणको काम अगाडि बढिरहेको छ। रसुवागढी-गल्छी प्रसारणलाइनका लागि पनि उक्त सबस्टेसनमार्फत् जोडेर विद्युत् प्रवाह गर्न सकिने देखिन्छ।

त्रिशूली करिडोरमा आयोजना निर्माणका अनुमति पाएका तथा निर्माणको चरणमा रहेका आयोजना पनि उक्त प्रसारणलाइनमा जोड्न सकिने देखिन्छ। पृथ्वी राजमार्ग अर्थात् रसुवागढीदेखि गल्छीसम्मको त्रिशूली नदी किनारमा एक दर्जनभन्दा बढी जलविद्युत् आयोजनाहरू निर्माण भइरहेका छन्। विद्युत्

विकास विभागबाट रसुवा र नुवाकोट जिल्लामा जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि ५ दर्जनभन्दा बढी आयोजनाहरूले अनुमति लिएका छन्। त्रिशूली नदीबाट मात्र ८ सय २७ मेगावाट जलविद्युत् उत्पादनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन भएको छ। हाल त्रिशूली करिडोरमा २१ मेगावाट चिलिमे जलविद्युत्, १४ मेगावाटको त्रिशूली-देवीघाट जलविद्युत् जलविद्युत् आयोजना सञ्चालनमा रहेका छन्। यी सबै आयोजनालाई राष्ट्रिय प्रसारणलाइनसँग जोडेर आन्तरिक विद्युत् विस्तारमा पनि ठूलो मद्दत पुग्ने प्रवक्ता घिमिरेको भनाइ छ।

चीनले नेपालको जलविद्युत् आयोजना र प्रसारणलाइनको निर्माणका लागि चासो देखाउँदै आएको छ। चीनमा अहिले सात हजार केभी क्षमताका राष्ट्रिय प्रसारणलाइन सञ्चालनमा रहेको र त्यसलाई नेपालको सीमा क्षेत्रसम्म जोड्ने काम तीव्र रूपमा अगाडि बढाइरहेको छ। सन् २०२० सम्ममा तिब्बतको सिगात्सेबाट केरुङ नाकासम्म विद्युतीय रेल सञ्चालन गरिसक्ने तथा ओबीओर जस्तो महत्वाकांक्षी परियोजनाका लागि पनि नेपाल र चीनबीचको अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन कोसेढुंगाका रूपमा देखिएको छ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१०/१९

जलविद्युत्मा लगानी गर्न नेपालको जवाफ पखिरहेका छौं

नेपालका लागि बंगलादेशकी राजदूत **मास्फी बिन्ते शाम्सले** नेपालमा चार वर्षदेखि दुई देशको कूटनीतिक तथा आर्थिक सम्बन्धको पुलका रूपमा काम गरिरहेकी छन् । पछिल्ला वर्षहरूमा बंगलादेशले लगातार ७ प्रतिशतको हाराहारीमा आर्थिक वृद्धि गरिरहेको छ । तीव्र आर्थिक वृद्धिका कारण बंगलादेशमा विद्युत्को माग बढेको बढ्यै छ । बंगलादेशले नेपालसँग मिलेर ज्वाइन्ट भेन्चरमा जलविद्युत्मा लगानी गर्ने चासो देखाएको धेरै भइसकेको छ । तर, नेपालका तर्फबाट भने कुनै उत्तर नपाएकाले लगानीको सुनिश्चितता भने भइसकेको छैन । नेपालले तयारी आयोजना बनाउन प्रस्ताव गरे बंगलादेशले भारतसँग मिलेर लगानी गर्ने तथा उत्पादित बिजुली किन्ने प्रतिबद्धता जनाइसके पनि नेपाल आफ्नै राजनीतिक संक्रमणमा परेर निर्णय दिन नसक्दा व्यापारघाटा चुलिँदै छ । नेपाल-बंगलादेश व्यापारमा कुनै समय नेपाल नाफामा रहेकोमा हालका वर्षहरूमा बिस्तारै बंगलादेशसँग व्यापारघाटा बढिरहेको छ । निर्यात प्रवर्द्धन केन्द्रका अनुसार सन् २०१६ मा नेपालले बंगलादेशबाट ५.०१ अर्बको आयात गरेको थियो भने जम्मा १.३८ अर्बको मात्रै निर्यात गरेको देखिन्छ; अर्थात् सन् २०१६ मा नेपालको बंगलादेशसँग करिब ४ अर्बको व्यापारघाटा थियो । यस्तै, सन् २०१५ मा नेपालले बंगलादेशबाट २.४० अर्बको आयात गरेको थियो भने निर्यात जम्मा ७०.३९ करोडको मात्रै गरेको देखिन्छ । बंगलादेशले नेपालमा एकै वर्षमा दोब्बर निर्यात गरेकोमा नेपालको निर्यात व्यापार भने त्यति सन्तोषजनक छैन । यसै क्रममा नेपालमा बंगलादेशका केही व्यापारिक प्रतिष्ठानले आफ्नो व्यवसाय विस्तार गरिरहेका पनि छन् । नेपाल र बंगलादेश दक्षिण एसियाली सहयोग संगठनजस्तो क्षेत्रीय मञ्च चाहिन्छ भनेर सार्कको परिकल्पना गर्ने मुलुक पनि हुन् । क्षेत्रीय सहयोग मञ्चमा बाहेक पछिल्ला वर्षहरूमा नेपाल तथा बंगलादेश दुवै मुलुकबीच उच्च राजनीतिक तहमा भ्रमण आदानप्रदान नभएको धेरै वर्ष भइसकेको छ । उच्च राजनीतिक नेतृत्वको द्विपक्षीय भ्रमण तथा लगानीका विषयमा कुरा गर्न ढिला भइसकेको बंगलादेशकी राजदूतको भनाइ छ । द्विपक्षीय सम्बन्ध, व्यापार, संयुक्त लगानी, जलविद्युत् विकासलगायतका विषयमा बंगलादेशकी राजदूत **मास्फी बिन्ते शाम्ससँग** कारोबारका सम्पादक **कुबेर चालिसे** तथा संवाददाता **भीम गौतम**ले गरेको कुराकानीको सारः

नेपाल र बंगलादेशबीच वर्षौंदेखिको सम्बन्ध भए पनि द्विपक्षीय व्यापार भने सन्तोषजनक छैन नि !

यसलाई कसरी विश्लेषण गर्नुहुन्छ ?

नेपाल र बंगलादेशबीच सयौं वर्ष पुरानो सम्बन्ध छ, जुन आजसम्म जारी छ । सातौं शताब्दीदेखि दुई देशबीच ओहोरदोहोर छ । धेरै जनताले बंगलादेशलाई भारतसँग जोड्छन् । मलाई लाग्छ, नेपाल र बंगलादेश दुवै सार्वभौम देश हुन् । नेपाल र बंगलादेशबीचमा भारत जम्मा ३७ किलोमिटर मात्र भए पनि भारत हामी दुई देशको पुलजस्तै छ । तर, व्यापार नबढ्नुमा सूचनाको अभाव हो । जस्तै, बंगलादेशका व्यापारीसँग नेपालबारे धेरै सूचना छैन तथा नेपालका व्यापारीसँग पनि बंगलादेशबारे धेरै सूचना छैन ।

नेपालको बजार पनि सानो छ । यस्तै, व्यापारमा दुई देशमा उत्पादित वस्तुको माग छ कि छैन भन्नेमा पनि निर्भर हुन्छ । बंगलादेश निकै उत्पादनशील राष्ट्र हो । बंगलादेशका धेरै उत्पादित वस्तु नेपालमा आयात हुन सक्छन् भने ठूलो अर्थतन्त्र भएको बंगलादेशमा पनि ठूलो बजार छ । नेपालबाट पनि आयात हुने अवस्था छ, तर उच्च भन्सार, गैरभन्सार अवरोधहरू, दक्ष जनशक्तिको कमि, एक-अपासमा सीधै सम्पर्क हुन कनेक्टिभिटीलगायतका मुद्दाहरू द्विपक्षीय व्यापारका लागि समस्याका रूपमा देखिएका छन्, तर पनि मैले मुख्य रूपमा दुई देशबीचमा सञ्चार तथा सूचनाको अभाव नै प्रमुख कारण देखेको छु । **पछिल्ला वर्षमा बंगलादेशको उत्पादनले नेपालमा राम्रो बजार पाएको छ । यस्ता सफल उदाहरणहरू किन धेरै छैनन् ?**

सही कुरो हो । चार वर्षदेखि नेपालमा प्रानको व्यापार छ । बंगलादेशको व्यापार यसमा बढ्दो छ । यस्तै, व्यापार प्रवर्द्धनका लागि बंगलादेशका व्यापारिक समूह नेपाल पनि आइरहेका छन् भने बंगलादेश राजदूतावासले यसमा सहयोग गरिरहेको छ । बंगलादेशमा बाल्टन, रेफ्रिजेरेटर, टेलिभिजनलगायतका कम्पनीहरू छन् । रनरजस्ता बंगलादेशी ब्रान्डका मोटरसाइकल पनि बंगलादेशले नेपालमा निर्यात गरिरहेको छ । त्यसैले द्विपक्षीय व्यापार बढिरहेको छ । पछिल्ला वर्षहरूमा नेपालसँगको व्यापारमा बंगलादेशले चार गुना वृद्धि गरिसकेको छ ।

बंगलादेशको नेपालमा आक्रामक व्यापारवृद्धिसँगै नेपालले पनि बंगलादेशसँग कसरी व्यापार वृद्धि गर्न सक्छ ?

जसरी बंगलादेशी व्यापारीहरू नेपाल आइरहेका छन्, त्यस्तै नेपाली व्यापारी व्यवसायीहरू पनि बंगलादेशमा व्यापारका लागि जानेबारे सोच्नुपर्छ । उत्पादनमूलक उद्योगमा बंगलादेश पनि अगाडि छ, तर पनि अझ धेरै नेपालका उत्पादनहरू बंगलादेश लैजान सकिन्छ । प्रत्येक वर्ष २५/२६ हजार पर्यटक नेपालमा आउँछन् र उनीहरू अधिकांशले पस्मिना किन्छन् । नेपालको पस्मिना बंगलादेशमा निर्यात गर्न सकिन्छ । अर्को, नेपालले कफीसमेत निर्यात गर्न सक्छ । अरु देशहरूमा पनि नेपालले गरिरहेको छ । नेपालबाट बंगलादेशमा जेम्स एन्ड ज्वेलरीको समेत निर्यातको सम्भावना छ । मेरो सोचाइअनुसार, नेपालको फुट वेयर पनि राम्रो उत्पादन हो । बंगलादेशको १ सय ६० मिलियन जनताका लागि यो उत्पादनको बजार हुन सक्छ । बंगलादेशले १ सय ८ वस्तुलाई निःशुल्क भन्सारको सुविधा दिएको छ । भन्सारको सुविधा व्यवस्थापन भएमा एग्रेसिभ्ली नेपाली व्यापारिक समुदाय बंगलादेशको बजारमा जान सक्छ ।

नेपाल र बंगलादेशबीचको सञ्चारसम्बन्ध र मानसिकतामा चार-पाँच वर्षदेखि परिवर्तन हुँदै आएको छ । आठ वर्षयता हेर्दा बंगलादेशको जीडीपी दोब्बर भएको छ । ६ प्रतिशतभन्दा बढी पनि छ । अघिल्लो वर्ष ७ प्रतिशतभन्दा बढी थियो । यस्तो अवस्थामा नेपाल र बंगलादेशबीच उत्पादित वस्तुहरूको आयात निर्यात बढ्न सक्ने राम्रो सम्भावना छ । बंगलादेशमा पनि सन् १९९१ पछिको अहिलेको अवस्था हेर्ने हो भने धेरै परिवर्तन आएको छ । पूर्वाधार विकासमा पनि धेरै फड्को मारेको छ ।

नेपाल तथा बंगलादेश दुवैको साझा सपना सार्कको गठन हो । तर, पछिल्लो समयमा सार्कको भूमिका विस्तार प्रभावहीन बन्दै छ भन्ने गुनासो छ । यसलाई कसरी हेर्नुहुन्छ ?

दक्षिण एसिया एउटा एकीकृत बजार हो । ब्रिटिस आउनुअघि यो क्षेत्र स्वतन्त्र बजार क्षेत्र पनि थियो । दक्षिण एसिया क्षेत्रका देशहरूमा जनताको ओहोरदोहोरदेखि व्यापार सहज छ र थियो पनि । पहिला राहदानी पनि चाहिँदैनथ्यो । ब्रिटिस आएपछि कृत्रिम पर्खालहरू बने । हामी फेरि एकीकृत क्षेत्रका रूपमा विकास हुन चाहेका छौं । सार्क त्यसकै लागि गठन भएको हो । धेरैले पछिल्लो समय बीबीआईएनले सार्कलाई प्रतिस्थापन गरिरहेको भन्न पनि थालिएको छ, तर यसमा सत्यता छैन । सार्कभित्र धेरै समानता छ । यस्तै, बंगलादेश, भुटान, भारत र नेपालबीचमा नदी, गरिबीलगायतमा पनि समानता छ, जसका कारण प्राकृतिक रूपमै हामी सहकार्य गरिरहेका छौं । बंगलादेश, भारत र श्रीलंकाबीच पनि केही समानता छ भने अन्य देशहरूबीच पनि समानता छ । तर, सार्क ठूलो क्षेत्रीय संगठन भएकाले अरु कुनैले यसलाई प्रतिस्थापन गर्न सक्दैनन् ।

विश्वमै बहुपक्षीयभन्दा द्विपक्षीय सम्बन्धले नै सहकार्यमा सहजता हुन्छ भन्ने धारणा बन्दै गइरहेको देखिन्छ । के सार्कले काम नगर्नुमा पनि दुई देशका आ-आफना भिन्न-भिन्न सम्बन्धहरू बलियो भएर हो ?

बहुपक्षीय क्षेत्रमा काम गरिरहेकाहरू बहुपक्षीय सम्बन्धको कुरा गर्छन् र द्विपक्षीय क्षेत्रमा काम गरिरहेकाहरू द्विपक्षीय सम्बन्ध नै बलियो हुन्छ भन्छन् । यसबारे धेरै छलफल तथा वादविवाद गर्न सकिन्छ । कतिपय बहुपक्षीय मिसनहरू पनि समान हुन्छन् । जस्तै, विश्व व्यापार संगठनको विश्वमै सञ्जाल छ । हाम्रो क्षेत्रीय व्यापार संगठन साफ्टाको निश्चित क्षेत्रको सञ्जाल छ । यो एक-अर्का देशसँग कसरी व्यापार गर्छ भन्ने महत्त्वपूर्ण हुन्छ । बहुपक्षीय व्यापार गर्दा र क्षेत्रीय व्यापार गर्दा यसले पछ्याउने निर्देशिका फरक-फरक हुन्छ । यसका प्रक्रिया, सुविधा, प्रावधान महत्त्वपूर्ण हुन्छन् । द्विपक्षीय रूपमा नेगोसेसन कठिन भएका बेला बहुपक्षीय मञ्चले काम गर्छ । यदि नेपाल र बंगलादेशजस्तै दुई देशबीच असल सम्बन्ध छ भने द्विपक्षीय सम्बन्धले पनि धेरै सहकार्य गर्न सहज हुन्छ । अरु देशहरूको सम्बन्धमा पनि यस्तै अवस्था छ ।

तर, सार्कबाहिरका देशहरूसँग भन्दा सार्कभित्रकै देशहरूको आपसमा व्यापारको स्थिति सन्तोषजनक छैन नि । के कारण हो जस्तो लाग्छ ?

सार्क सबै राष्ट्रका लागि एउटा सशक्त माध्यम बन्न सक्छ । भौगोलिक कारण तथा आपसी सम्पर्कको कठिनाइले पनि सार्कभित्रका राष्ट्रहरूको बीचमा व्यापार धेरै हुन नसकेको हो । तर, यथार्थतामा सार्कभित्र कनेक्टिभिटी बढाएमा सबैको प्रयासमा सम्भव छ ।

कुनै बेला सार्कभित्र एउटै बजार तथा एउटै मुद्राको कुरा पनि कुरा उठेको थियो ? फेरि किन यो अघि बढ्न सकेन ?

यी सबै कार्य गर्नका लागि सार्क राष्ट्रहरूले सबैले नै महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्नुपर्छ । त्यसमा पनि जुन देशले अध्यक्षता गर्छ, त्यो देशको भूमिका अझ महत्त्वपूर्ण हुन्छ । हाल नेपाल अध्यक्ष छ, त्यसैले नेपालको

भूमिका धेरै हुन्छ । साथै, द्विपक्षीय सम्बन्धलाई पनि दरिलो बनाउँदै लैजानुपर्छ । यसले व्यापार प्रवर्द्धनमा समेत ठूलो सहयोग गर्छ । साथै, विकास र व्यापारलाई छुट्टै रूपमा हेरेर अघि बढ्न सक्नुपर्छ । भएका सम्झौताहरू कार्यान्वयन हुनुपर्छ तथा लागू हुनुपर्छ ।

सार्कका सम्झौताहरू अघि नबढ्नुमा यस क्षेत्रका कर्मचारीतन्त्रको ठूलो हात छ भनिन्छ नि ! राजनीतिक तहबाट हस्ताक्षर भएर पनि वर्षौं पुराना सम्झौताहरू कार्यान्वयनमा नआउनुमा हाम्रो यस क्षेत्रका कर्मचारीतन्त्र परम्परागत र साँघुरो सोच हो भनिन्छ, यसलाई कसरी हेर्नुहुन्छ ?

विश्वमै यस्तो हुन्छ । सम्झौता वा समझदारी राजनीतिक नेतृत्वले गर्ने हो । तर, जब सम्झौता वा समझदारी हुन्छ, त्यसपछि त्यसलाई केलाएर हेर्दै कार्यान्वयनको चरणमा पुराउने तथा कार्यान्वयन गर्ने क्रममा कर्मचारीतन्त्रको ठूलो हात रहन्छ । आयोजनाहरू अघि बढाउनका लागि राजनीतिज्ञहरूसँग लगातार पटक-पटक छलफल र वार्ता गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसपछि मात्र दुरत गतिमा सम्झौताको कार्यान्वयन अघि बढ्न सक्छ । त्यसमाथि पनि यस क्षेत्रका केही देशमा राजनीतिक अस्थिरता रहेकाले पनि समग्र दक्षिण एसियाली क्षेत्रको विकास तथा व्यापार प्रवर्द्धनमा केही ढिला भएको हो, तर सार्कले काम गर्छ भन्नेमा हामी आशावादी छौं ।

नेपाल, भारत र बंगलादेशबीच ऊर्जाको सहकार्य गर्नेबारेमा धेरै चर्चा भइरहेको छ । बंगलादेश नेपालको ऊर्जामा लगानी गर्न चाहन्छ भन्ने पनि सुनिन्छ । केही ठोस प्रगति भएको छ ?

हामी बंगलादेशबाट नेपालको ऊर्जा क्षेत्रमा लगानीका लागि कुरा गरिरहेका छौं । हालै भएको नेपाल पावर समिटमा समेत बंगलादेशले नेपालको ऊर्जाक्षेत्रमा अब्बो लगानी गर्ने घोषणा गरिसकेको छ । मलाई लाग्छ, ऊर्जामा लगानी गर्दा विन-विन अवस्था हुनुपर्छ । नेपाल-भारत र बंगलादेशबीच यस्तो अवस्था हुनुपर्छ, जसमा सबैलाई फाइदा होस् । बंगलादेश ऊर्जा अभाव भएको देश हो । हाम्रो देशमा अर्थतन्त्र बढ्दो अवस्थामा छ । बंगलादेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जीडीपी) ७.५ प्रतिशतभन्दा बढी नाघ्दैन । बंगलादेशलाई सन् २०२१ भित्र २० हजार मेगावाटभन्दा बढी बिजुली आवश्यक छ । सन् २०४० मा विकसित राष्ट्र बन्ने हामीले घोषणा गरेका छौं । त्यति बेलासम्म ४० हजार मेगावाटभन्दा बढी आवश्यक पर्छ । हाल बंगलादेशले मिक्स इनर्जी प्रयोग गरिरहेको छ । हामीसँग नेचुरल ग्यास, फर्निश आयाल पनि छ । हामीले भारतबाट बिजुली आयातसमेत गरिरहेका छौं । भुटानमा समेत जलविद्युत्मा लगानी गर्न गइरहेका छौं । बंगलादेश, भारत र भुटानबीचमा सहकार्य गरी संयुक्त कम्पनीको काम पनि अघि बढेको छ । त्यस्तै, हामी नेपालसँग पनि सहकार्य गर्न सक्छौं । नेपालले बंगलादेशलाई समेत बिजुली निर्यात गर्न सक्छ । यसका लागि संयन्त्र बनाएर अघि बढ्न सकिन्छ । दुई देशबीचमा प्रत्यक्ष रूपमा कनेक्सनको अवस्था नभए पनि सम्भव छ । बंगलादेश र भारतबीच प्रसारण लाइन जोडिएको छ भने नेपाल र भारतबीच पनि जोडिएको छ । दुई देशबीचमा विद्युत् आदान-प्रदानका लागि छुट्टै लाइन बनाउन सकिन्छ । हुन त म प्राविधिक होइन, तर मलाई के लाग्छ भने यसका लागि राजनीतिक इच्छाशक्ति र कर्मचारीतन्त्रको भूमिका रहन्छ । भारतसँग सहकार्य गरेर जाने कुरामा बंगलादेश अगाडि बढेको छ । बंगलादेशका राजनीतिक दलहरूमा पनि आर्थिक रूपमा शक्तिशाली राष्ट्र बन्नुपर्छ भन्ने बुझाइ बढेको छ

। आर्थिक रूपमा सम्बन्ध बलियो नबनाएमा देशको समृद्धि हुँदैन भन्ने बुझाइ हुनु सकारात्मक लक्षण हो ।

बंगलादेशले नेपालमा कुन आयोजनामा कसरी लगानी गर्दैछ ?

हामी नेपालले सम्भाव्यता अध्ययन गरिरहेका आयोजनामा लगानी गर्न खोजिरहेका छौं । बंगलादेशमा भने धेरै आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन भइसकेको छ । नेपालका सम्भाव्यता अध्ययन भइसकेका केही आयोजनाबारे छलफल गरिरहेका छौं । सुरुमा नेपालको जलविद्युत्मा बंगलादेश सरकारले नै लगानी गर्छ । भुटानमा पनि सरकारले गर्न लागेको हो । त्यसपछि निजी क्षेत्र पनि आउँछ । सरकारले लगानी गरेपछि निजी क्षेत्रलाई लगानी गर्न पनि सहज हुन्छ । बंगलादेशका निजी क्षेत्रलाई यहाँ लगानी गर्ने अवसर पनि छ । नेपालको ऊर्जाक्षेत्रका परियोजना अघि बढाउनका लागि केही समझदारी र सहकार्यका लागि गर्ने सम्झौता अहिले पेन्डिङ अवस्थामा छ, तर अन्तिम चरणमा पुगेको छ । नेपालमा नयाँ सरकार आएपछि यसलाई अन्तिम रूप दिएर बंगलादेशको मन्त्री आएपछि यसमा हस्ताक्षर हुन्छ भन्ने हामीले आशा गरेका छौं । पावर सेक्टर को-अपरेसनका लागि एउटा समझदारी हुन्छ । यो कुनै निश्चित परियोजनाका लागि नभई सबैका लागि हो । यसमा आयोजनाहरू निर्माणका साथै विज्ञहरू र वस्तुहरूको आदान-प्रदानबारे समेत उल्लेख हुन्छ । यसमा संयुक्त समूह पनि हुन्छ । बैठकहरू भएर आयोजनाहरूको छनोट हुन्छ । हामी नेपालले कुन-कुन जलविद्युत् आयोजना बनाउनका लागि प्रस्ताव गर्छ भन्ने प्रतीक्षामा पनि छौं । अहिले नेपालमा स्थानीय, प्रदेश र केन्द्रको चुनाव भएर देश स्थिरतातर्फ अघि बढेकाले ऊर्जामा लगानी गर्न सहज हुन्छ भन्ने हामीले अपेक्षा गरेका छौं । नयाँ सरकारले यसलाई प्राथमिकतामा राख्छ भन्ने पनि विश्वास गरेका छौं । जहाँसम्म प्रसारणलाइनको कुरा छ । त्यसमा नेपालबाट विद्युत् निर्यात गर्नका लागि भारतले प्रसारणलाइनमा सहजीकरण गर्नुपर्छ । दुई देशबीच भएका विभिन्न भ्रमण र छलफलका क्रममा समेत भारत सकारात्मक देखिएको छ । त्यसैले नेपाल, भारत तथा बंगलादेशबीच ऊर्जाको क्षेत्रमा चाँडै सहकार्य हुन्छ भन्नेमा हामी विश्वस्त छौं ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/१०/१९

पूर्वाधार कर १६ अर्ब, बूढीगण्डकीमा खर्च हुनै सकेन

नेपाल आयल निगम (एनओसी)ले १ हजार २ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी जलाशय जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न १६ अर्ब १४ करोड रुपैयाँ पूर्वाधार कर संकलन गरेको छ । निगमले डेढ वर्षको अवधिमा डिजेल, पेट्रोल र हवाई इन्धनको आयातमा प्रतिलिटर ५ रुपैयाँ पूर्वाधार कर लगाएर आयोजनामा लगानी हुने रकम उठाएको हो । चालु आर्थिक वर्षको ६ महिनामा मात्रै ५ अर्ब ५५ करोड रुपैयाँ संकलन भइसकेको निगमले जनाएको छ । आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा ९ अर्ब ४३ करोड र २०७२/७३ मा १ अर्ब १६ करोड रुपैयाँ संकलन भएको थियो । २०७३ जेठ १५ गते सार्वजनिक भएको आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को बजेटमा बूढीगण्डकी आयोजना स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्न पेट्रोलियम पदार्थमा पूर्वाधार कर लगाउने घोषणा गरिएको थियो । भन्सार विभागले नेपाल भित्रने पेट्रोलियममा भोली पल्ट जेठ १६ गतेबाट बजेटको घोषणा कार्यान्वयन गर्नेक्रममा पूर्वाधार कर उठाउन सुरु गरेको थियो । डेढ वर्षयता नियमितरूपमा उठिरहेको पूर्वाधार करको रकम आयोजना विकासमा खर्च गर्न सकेको छैन । पूर्वाधार करबाट बूढीगण्डकीका लागि वार्षिक साढे ९ अर्ब रुपैयाँबराबरको लगानी उठिरहेको छ । यसरी उठेको रकम सरकारको खातामा जम्मा भइरहेको निगमले जनाएको छ ।

आन्दोलन चर्काउने बूढीगण्डकी प्रभावितको चेतावनी

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१४/१०/१९

कुलेखानी तेस्रोको म्याद ८औं पटक थपिँदै

पटक-पटक लागत र समय थपिँदै आएको कुलेखानी तेस्रो जलाशय जलविद्युत् आयोजनाको म्याद पुनः थप्न लागिएको छ । यो म्याद ८औं पटक थप्न लागिएको हो । सिभिल निर्माणतर्फ सातौं पटक थपेको म्याद गत माघ ४ गते सकिएपछि आयोजनाले पुनः म्याद थप्न नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमा सिफारिस गरेको छ । सिभिलको काम करिब सकिए पनि इलेक्ट्रो तथा हाइड्रो मेकानिकल चिनियाँ ठेकेदार 'झेजियाङ जिनलुन इलेक्ट्रो मेकानिकल कम्पनी' ले काम नगर्दा निरन्तर म्याद थप्नु परेको छ । माघ ५ गतेदेखि लागू हुने गरी करिब डेढ महिना सिभिल ठेकेदारको म्याद थप्ने तयारी भइरहेको आयोजना स्रोतले जानकारी दियो । 'सिभिलको काम अब करिब २/४ महिनामा पूरा हुन्छ,' उनले भने, 'त्यतिबेलासम्म थप्नुपर्छ ।' प्राधिकरण उत्पादन निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेले भने अहिले म्याद थप्ने तयारी नभएको बताए । 'आउँदो फेब्रुअरीसम्म ठेकेदारको समय छ, त्यसपछि थप्नु त पर्ला,' उनले शुक्रबार ऊर्जा खबरसँग भने, 'तर, अहिले नै थप्ने योजना छैन ।' यो वर्ष पनि बिजुली नबल्ने, प्रतिमेगावाट लागत ३५ अर्ब नाघ्यो सिभिलतर्फको काम चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रो कर्पोरेशनले गर्दै आएको छ । समयमा भुक्तानी नपाएको र ठेक्का सम्झौता पालना नभएको भन्दै उसले केही दिनअघि काम रोकेको थियो । केन्द्रबाटै समस्या समाधान भएपछि अहिले काम सुरु भएको जनाइएको छ । म्याद थपेर काम पूरा गर्ने र सिनो हाइड्रोलाई बिदाई गर्ने आयोजनाको योजना छ । सिभिलसँग जोडिएका इलेक्ट्रो तथा हाइड्रो मेकानिकलका बाँकी काम जिनलुनलाई गर्न लगाउने आयोजनाका एक उच्च अधिकारीले बताए । आगामी चैतमा आयोजनाको निर्माण सुरु भएको १० वर्ष पुग्छ । तर, यो वर्ष पनि बिजुली बल्ने सम्भावना देखिँदैन । चालू आर्थिक वर्ष अर्थात् २०७५ को असारसम्म आयोजनाबाट बिजुली बल्न सक्ने आयोजनाका इन्जिनियरको भनाइ छ । वर्षौंसम्म १४ मेगावाटको आयोजना निर्माण गर्न नसक्नुले प्राधिकरण नेतृत्व र हरेक आयोजना प्रमुखप्रति प्रश्न उठेको छ । समयमा काम गर्न नसक्नुमा आयोजनाले ठेकेदारलाई दोषी देखाउँदै आएको छ । तर, बदमास ठेकेदार तह लगाएर कामलाई तीव्रता दिन प्राधिकरणले सकेको छैन । यसो त पछिल्लो समय ऊर्जा मन्त्रालयले पनि आयोजना निर्माण प्रक्रियाको अनियमिततामा आँखा चिम्लिँदै आएको छ । सिभिलको काम पूरा भए पनि इलेक्ट्रो मेकानिकल ठेकेदारको बेइमानीले ढिलाई भएको आयोजना प्रमुख सुभाषकुमार मिश्रको तर्क छ । तर, त्यही ठेकेदारले आयोजना नेतृत्वको निर्देशन बेवास्ता गर्ने गरेको छ । मिश्रका अनुसार अहिलेसम्म इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरण ६५ प्रतिशतमात्र जडान भएको भएको छ । इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरण जडान गर्न ३५ प्रतिशत बाँकी, ठेकेदारले काममा ढिलाइ गर्नु र प्राधिकरणले कस्न नसक्नुले आयोजना यो वर्ष नआउने पक्का छ । प्रतिमेगावाट लागत ३५ करोड मकवानपुरमा निर्माण भइरहेको आयोजना ३ वर्ष ८ महिनामा कुल २ अर्ब ४३ करोड रुपैयाँमा पूरा गर्ने गरी २०६४ चैतमा सुरु भएको थियो । अहिलेसम्म पटक-पटक म्याद र करिब साढे २ अर्ब रुपैयाँ थपिएको छ । काम पूरा हुँदासम्म लगत झन्डै ५ अर्ब रुपैयाँ पुग्ने अनुमान छ । प्रतिमेगावाट लागत १५ अर्ब रुपैयाँ मान्ने हो भने आयोजनाको लागत प्रतिमेगावाट ३५ करोड रुपैयाँ पुग्ने भएको छ ।

